

ISAAC ASIMOV

Respirația morții

Editura Andante 1994

ISAAC ASIMOV
RESPIRAȚIA MORTII

ISAAC ASIMOV

RESPIRAȚIA MORTII
roman

– ediția a II-a –

versiune în limba română aparținând
Editurii Andante

Editura ANDANTE
București, 1994

A whiff of death

© 1958 ISAAC ASIMOV prin înțelegere cu WALKER & CO.

ISBN 973-95820-0-1

CAPITOLUL I

Moartea este întotdeauna prezentă într-un laborator de chimie, numai că, dacă poți s-o pui în umbră, uiți de prezența ei. De fapt, stă ascunsă acolo, în flacoanele mici, maronii, sau sub formă de cristale asemănătoare cu cele de sare și simpla atingere duce la moarte, se află în "bomboanele" de acizi, din care o singură picătură desfigurează sau orbește; în buteliile de gaz comprimat - care explodează la cea mai mică greșală de manipulare. Cea mai mică neatenție și moartea își înșfacă prada. Un pic de praf prost șters pe o masă de experiență și un sandviș pus deasupra, un pahar umplut cu oranjadă după ce i se golește conținutul de un somnifer atroce...

Louis Brade, maestru de conferințe în domeniul chimiei organice la Facultatea de științe, scufundat în fotoliul său după plecarea poliției, reflecta tocmai la aceste lucruri. Înțelegea că niciodată nu va mai putea uita că fusese atât de mult în preajma morții, după ce i se întâmplase ceea ce i se întâmplase.

Își scosese ochelarii ca să-i curețe și își privea chipul în sticlele lor. Nu se schimbaseră: mereu aceeași față prelungă, același ten luminos, aceleași buze subțiri, același păr șaten, aceeași alură mai degrabă tinerească pentru cei patruzeci și doi de ani ai săi... Și totuși ar fi putut jura că ultimele ore își pusese rămprele pe trăsăturile sale...

Ziua de muncă tocmai se terminase și el ieșea din laboratorul său. Reacția chimică de oxigenare mergea bine, pusese o butelie nouă de oxigen ca să alimenteze circuitul. Totul era pregătit pentru perioada nopții.

Înainte de a se întoarce acasă, unde avea o întâlnire cu Cap Anson la ora cinci, se dusesse, ca în fiecare seară, să-și ia rămas bun de la Ralph Neufeld, studentul-doctorand care lucra la capătul celălalt al culoarului. Profita de ocazie ca să-i ceară, cu împrumut, puțin acid clorhidric standardizat, deoarece Neufeld avea reputația de a deține stocul de produse chimice cel mai ordonat și complet din tot serviciul.

Deschizând ușa, Brade îl văzu pe student aplecat, sub gura de aerisire, pe masa de experiențe.

Ridică sprincenele. Pentru un băiat atât de riguros ca Neufeld, asta era o poziție anormală. Un bun chimist, atunci când face o experiență sub gura de aerisire, are grijă să pună geamul de protecție între fața sa și produsele nocive, tocmai pentru ca vaporii toxici să se elimine prin sistemul de evacuare.

Brade se apropie repede, cu pași tăcuți, pe pardoseala acoperită cu plută a laboratorului și spuse: "Ralph!" Studentul nu mișcă. Brade puse mâna pe umărul lui, însă corpul rămase țeapăn. Cu o energie spontană, profesorul întoarse trupul spre el, pentru a-i privi fața. Părul blond, tuns scurt, era vesel, ca de obicei, dar ochii, sub pleoapele lăsate, aveau o privire sticloasă.

Ce poate deosebi atât de net fața unui mort de cea a unui om adormit sau a unui bețiv - după o petrecere zdravănă? Brade știu imediat că era vorba de moarte. Încheietura mâinii lui Neufeld era fără puls, pumnul deja se răcise. Nasul cunoscător al profesorului simți ușor un vag miros de migdală amară.

Înghițind cu greutate, el chemă facultatea de medicină la telefon - era mai jos, în campusul Universității - și ceru să-i vorbească doctorului Shulter, pe care îl cunoștea. Pe urmă chemă Poliția. Apoi sună la decanul facultății, dar secretara îi răspunse că profesorul Littleby lipsea de la prânz. Brade îi spuse ce descoperise și îi ceru să facă totul pentru a evita ca vestea să se răspândească. Reveni în laboratorul său și întrerupse reacția în

curs, debransînd oxigenul; închise circuitul și ridică anvelopa de încălzire. Toate acestea nu mai aveau nici o importanță în circumstanțele actuale. Privi, aproape fără să le vadă, manometrele buteliei mari de oxigen, incapabil de a se concentra.

În cele din urmă, conștient de liniștea profundă și vidul din jurul său, se reîntoarce în laboratorul studentului, împinse cu grijă ușa și se așază lîngă mort pentru a aștepta.

Doctorul Shulter ciocăni încet la ușă. Immediat Brade îi deschise. Examenul nu dură.

— Este mort de două ore, spuse doctorul. Cianură.

— Nu mă îndoiam, răspunse Brade.

Shulter își ridică de pe frunte o meșă de păr cărunt. Fața îi sclipea din cauza transpirației.

— Ce poveste! observă el. Asta va face niște complicații ale dracului de mari! Și era de așteptat că lui trebuia să i se întîmple.

— Îl cunoșteai? întrebă Brade surprins.

— L-am întîlnit de cîteva ori. Împrumuta cărți de la Facultatea de Medicină și uita să le aducă înapoi. Eram obligat să-i trimit o armată de bibliotecari pentru a-mi recupera titlurile de care aveam nevoie și era atît de nesuferit, încît uneori chiar le făcea să plîngă pe fetele trimise de mine. Bineînțeles, toate acestea nu mai au nici o importanță acum.

Puțin mai tîrziu sosi și Poliția. Doctorul legist stabili același diagnostic ca și Shulter, luă cîteva note și dispăru. Fotografii lucrară din toate unghiurile, apoi corpul lui Ralph Neufeld fu acoperit cu un cearceaf și scos din încăpere.

Un polițist îmbrăcat civil rămase mai în urmă. Se prezentă sub numele de Jack Doheny. Avea obrajii dolofani, un aer jovial și o voce înfundată.

— Ralph Neufeld, zise el silabisînd penibil. Așa se scrie?

Brade încuviință.

— Știți pe cine trebuie să înștiințăm?

— Cred că locuia cu mama lui. Secretariatul facultății o să vă dea adresa.

— Bine. Acum, domnule Profesor, ați putea să-mi spuneți cum s-a întîmplat?

— De fapt, nu știu nimic. L-am găsit mort când am intrat în laborator.

— Avea neplăceri în ceea ce privește studiile?

— Nu, pe zona asta totul mergea bine. Dar ce sens are această întrebare?

— Sînt oameni care se sinucid cu cianură, din această cauză.

— Dacă ar fi vrut să se sinucidă, nu ar fi trebuit să simuleze o experiență de laborator.

Doheny, perplex, privi împrejurul încăperii.

— Spuneți-mi, Professore, ar putea fi vorba de un accident? Nu mă pricep.

— Da, s-ar fi putut. Ralph făcea cercetări pentru care trebuia să dizolve acetat de sodiu într-un amestec de reacție.

— O clipă. Ace - cum? de sodiu...

Brade silabisi cu răbdare termenul de specialitate și Doheny îl notă.

— Amestecul trebuie încălzit pînă la fierbere, urmă Brade, și, cîtva timp după adăugarea acetatului, amestecul capătă proprietăți de acid, formîndu-se astfel acidul acetic.

— Acidul acetic este o otravă?

— Nu neapărat. El se află și în oțet. El ti dă aroma specifică. Dar probabil că Ralph a luat cianură de sodiu în loc de acetat.

— Cum a fost posibil? Seamănă?

— Vă dați seama și singur.

Brade luă de pe raft flacoanele cu cele două produse. Amîndouă erau închise în pahare maro, înalte de cincisprezece centimetri și care purtau etichete aparent identice. Însă flaconul cu cianură avea și o etichetă roșie pe care sta scris OTRAVĂ.

Brade ridică dopurile de plastic și Doheny privi prudent înăuntru.

— Aceste două flacoane stau unul lîngă altul pe etajeră? Întrebă.

— Da. Ele sînt aranjate în ordine alfabetică: toate produsele pe bază de sodiu stau la un loc.

— Dar cum se face că flaconul cu cianură nu stă închis într-un dulap special? Dacă părinții băiatului vor să facă tapaj,

Universitatea poate avea neplăceri serioase cu un avocat care v-ar putea acuza de neglijență criminală.

Brade scutură din cap.

— Deloc. Jumătate din produsele pe care le vedeți pe aceste rafturi sînt toxice. Chimistii le cunosc și acționează în consecință. Revolverul dvs. este încărcat, nu? Dar pentru asta nu vă împușcați cu el.

— Chimistii cu experiență, da, de acord. Dar un student?

— Ralph nu era un începător, să știți acest lucru. Terminase de patru ani și-și pregătea doctoratul. Practic, era capabil să lucreze fără a mai fi supravegheat. De altfel, ca și colegii lui de același nivel, el asigura lucrările practice ale studenților care-și pregăteau licența.

— El lucra singur în acest laborator?

— Nu. Cu unul din colegii lui, Gregory Simpson.

— Simpson era azi aici?

— Nu. Joia este la cursuri toată ziua.

— Deci Ralph Neufeld era singur.

— Da.

— Era un student bun?

— Excelent.

— Atunci dvs. cum vă explicați greșeala lui? Ar fi trebuit să remarce absența mirosului de oțet și să ia imediat măsuri, nu?

Figura polițistului era la fel de bucălată și inocentă ca mai înainte expresia - la fel de placidă, însă Brade încrunță sprîncenele.

— Poate că, dimpotrivă, pînă cînd a constatat el anomalia, drama s-a și produs. Cînd cianura de sodiu se acidifică, se formează cianura de hidrogen, care este un gaz la temperatura de fierbere a apei și este ucigaș.

— Este vorba de gazul utilizat în camerele de gazare? Întrebă Doheny.

— Da. Se acidifică cianura pentru a se forma gazul. Ralph lucra sub o hotă prevăzută cu un sistem de aerisire pentru evacuarea vaporilor toxici, dar asta nu l-ar fi împiedicat să simtă mirosul de oțet al acidului acetic. Cînd a observat prezența

acestuia, prima sa reacție, în loc să fugă, cum v-ați putea imagina, a fost de a se apleca să vadă ce nu este în regulă. Evident, un chimist nu trebuie să respire vapori atunci când nu știe exact despre ce este vorba, sau își ia precauții extreme, dar pot să-mi imaginez că Ralph, într-un moment de surpriză, a pierdut din vedere aceste măsuri de securitate.

— Vreți să spuneți că, aplecându-se, a inhalat o pală de cianură?

— Da. Când l-am găsit eu, avea tot capul băgat sub hotă.

— Deci a murit instantaneu.

— Sigur.

— Hm' hm'! Spuneți-mi, Professore, aș putea să-mi aprind o țigară sau asta ar face să sară în aer "baraca"?

— Deocamdată, puteți.

Doheny își aprinsă o țigară, cu expresia unei mulțumiri mult timp reprimată.

— Aș vrea ca totul să fie foarte clar, domnule Profesor. Dacă mă înșel, să mă întrerupeți. Băiatul vrea să utilizeze ace... acetatul de sodiu, dar încurcă flacoanele și îl ia pe unul în locul celuilalt...

Timid, Doheny ridică flaconul cu cianură și-l ținu grijuliu cu două degete.

— El varsă produsul în amestecul său... cum? Cum se pune zahărul?

— Nu. Mai întâi a luat o cantitate mică, cu o spatulă - un fel de linguriță plată - și a pus-o într-un recipient.

Politiștul așează flaconul pe masa de experiență, lângă gura de aerisire, și îl privi atent.

— Asta-i tot?

— Cred că da, răspunse Brade.

— Asta se leagă de ceea ce ați văzut când ați intrat în laborator? Nu ați remarcat nimic anormal? Absolut nimic?

Lui Brade i se păru că ochii interlocutorului său îl fixau cu o anume perspicacitate. "Tensiunea nervoasă îmi creează halucinații" își zise.

Scutură din cap.

— Nu. Dar dumneavoastră?

Doheny ridică din umeri și se scărpină în cap.

— Accidentele se întâmplă peste tot - spuse el - mai ales în locuri ca acesta, unde nici nu este greu să se întâmple.

Își închise carnetul pe care își luase notițe și îl puse în buzunarul vestei.

— Putem oricând să vă găsim aici, Profesore, dacă o să mai fie nevoie?

— Bineînțeles.

— Totuși, dacă vreți să-mi cunoașteți părerea, părerea unui profan, cianura ar trebui ținută sub cheie.

— Mă voi gândi la asta, răspunse Brade cu diplomatie. Apropo, Ralph avea o cheie a laboratorului. Ați putea să mi-o dați dacă nu mai aveți nevoie de ea?

— Bineînțeles. Bună seara, Profesore. Și aveți grijă să nu încurcați etichetele de pe flacoane!

— Voi încerca, spuse Brade.

Odată polițistul plecat, Brade era din nou singur în încăpere și-și contempla propriul chip reflectat în geamurile ochelarilor, cu moartea dînd tîrcoale.

Se gândi la soția lui, Doris. Ea probabil că era grozav de îngrijorată.

Îl aștepta devreme acasă, fiindcă avusese întâlnire cu Cap Anson la ora cinci.... Doamne! Cap, atît de punctual! Trebuie să fie furios, își spuse Brade cu nemulțumire. Omul ăla este capabil să considere lipsa asta de punctualitate ca o ofensă personală față de prețiosul său manuscris. Dar cum să-l evite?

Brade își privi ceasul. Aproape ora șapte și nici un chip de a pleca încă. Mai avea ceva de făcut pe aici.

Trase storurile venetiene prăfuite și aprinse tubul fluorescent din tavan pentru a concentra lumina pe masa de experiențe. Agitația cursurilor de seară nu începuse încă și clădirea era aproape goală. Grupurile de studenți și de curioși care se formaseră la venirea Poliției se risipiseră.

Brade era mulțumit de această singurătate. Trebuia să lucreze repede și avea nevoie pentru asta de foarte multă liniște.

CAPITOLUL II

Drumul la întoarcere i se păru lui Brade interminabil. Ora tîrzie dădea peisajului un aspect de iarnă, plin de straniețe; circulația însăși diferea de cea din alte zile. Deasupra orașului cerul era luminiscent și lăsa să plouă deasupra fluviului bizare reflexe multicolore, care dansau - ireale.

Ireale! Oare însăși existența lui Brade nu era în întregime ireală? Era ea altceva decît o fugă continuă?

La început, patru ani de universitate, la sfîrșitul epocii numite Marea Criză - grație unei burse oferite de guvern (în timpul acela, o bursă avea aspectul unei pomeni puțin umilitoare, azi un student în fizică sau chimie poate alege între mai multe burse, își poate alege profesorul - se poate vinde la un preț mai bun). Apoi au venit primele diplome obținute cu felicitările juriului, apoi cariera universitară - neprevăzută - diferitele grade, doctoratul sub conducerea lui Cap Anson, postul de asistent la facultate, promovarea ca maestru de conferințe...

În toate acestea, nici un contact cu viața, totdeauna fuga din fața realităților. O universitate nu aparține mai mult vieții decît aparține un golf fluviului. Studenții, aduși de rîurile afluate, traversează golful, apoi se lansează în marele șuvoi, către orizonturi necunoscute.

În timp ce Brade rămîne pe loc, în apa liniștită, stătută.

Totuși, anii treceau. Studenții erau din ce în ce mai tineri. La început, Brade trebuia să facă eforturi pentru a-și afirma demnitatea sa față de elevii care aproape erau de aceeași vîrstă cu el. Acum - cîți ani mai tîrziu? , aproape șaptesprezece, Doamne - Dumnezeu! - nu trebuia să mai facă nici un efort în acest sens, studenților nici nu le mai trecea prin minte să-l mai socotească "de-al lor". Îi spuneau "Domnule Profesor" fără nici un efort.

Dar asta nu semnifica nici o certitudine. Mai rămînea de trecut o frontieră esențială: aceea care separă gradul de maestru de conferințe de demnitatea universitarului titular. Pe de o parte, contractul său trebuia înnoit în fiecare an, cu riscul ca, într-o zi, el să nu mai suporte acest regim. Pe de altă parte, era stabilitatea asigurată, catedra pe care ești sigur că o vei ocupa pînă la pensie, în afara unor situații grave.

Or, Brade era maestru de conferințe de unsprezece ani. Fiecare an care trecea făcea tot mai necesară obținerea statutului de profesor titular. Iar acum, după cele petrecute, o asemenea eventualitate era practic exclusă, pentru viitorul apropiat...

Automobilul rula pe șosea, ca un cal care gonește singur spre grajd.

În fine, coti pe străduța unde, ascunsă după un sicomor, casa lui Brade îl aștepta.

Ce va zice Doris? Prima reacție bineînțeles, va fi să se neliniștească în fața consecințelor dramei asupra șanselor de promovare ale soțului ei. Și totuși el nu era responsabil de moartea lui Ralph... Doar dacă...

Doris îl întîmpină la ușa. După mișcarea perdelelor, Brade remarcase că ea îi pîndise întoarcerea.

"Ar fi trebuit să telefonezi, gîndi el. Bineînțeles, nu este o catastrofă să vii acasă mai tîrziu, însă..."

Acum, cum să-i anunțe vestea? Trebuia să se scuze că nu o prevenise, să vorbească despre altceva? Să întrebe de Anson? Sau să nu-i spună nimic, ca la întoarcerea din acea faimoasă seară când o curtase pe soția unui coleg, sub ochii lui Doris, și când, disperat de a fi nevoit să se explice, se mărginise să spună, când ajunseseră acasă: "Ei, asta este! Hai să bem ceva!" remediu care s-a dovedit eficient, căci Doris nu mai adusese niciodată vorba despre seara aceea.

Dar se impacientase degeaba. Abia fusese ușa deschisă, că Doris năvăli spre el.

— Știu ce s-a întâmplat. Este o grozăvie!

Era aproape la fel de înaltă ca soțul ei, dar mai brunetă. Fața sa, în afara ridurilor specifice celor patruzeci de ani, rămăsese netedă ca pe vremea studenției, dar trăsăturile se mai aspriseră, ca și cum oasele se puneau în relief sub dulceața pielii.

— Dar cum ai aflat? exclamă Brade stupefiat. Să nu-mi spui că s-a transmis deja la radio.

— Mi-a telefonat secretara.

— Domnișoara Makris?

— Da. Ea mi-a spus că a avut loc un accident, că Ralph Neufeld este mort și că tu întârzii. Părea că insistă să te menajeze. Ca și cum ar fi avut îndoieli în privința aptitudinilor mele pe această temă!

Dar Brade nu era capabil să guste asemenea ironii.

— Domnișoara Makris - așa e ea, spuse el așezându-se într-un fotoliu. Nu trebuie să-ți faci probleme.

Era atât de obosit că își aruncase pardesiul pe brațul fotoliului, în așa fel încât mânecile atingeau parchetul. În general, el era foarte meticulos cu lucrurile lui, chiar în detaliu, ceea ce era destul de firesc pentru un chimist, dar Doris atribuia acest fapt unei nevroze contractate datorită unei mame dominatoare.

— Ginny s-a culcat? o întrebă.

— Da.

— Ea nu știe nimic despre... drama asta?

— Nu încă.

Doris luă pardesiul și îl agăță în antreu. Când se întoarse în cameră coborî vocea.

— Ți-e foame?

— Oh! nu, n-aș putea băga nimic în gură.

— Atunci bea ceva.

Brade, cu toate că nu era obișnuit cu alcoolul, nu protestă. Deodată, regretă că Ginny se culcase atât de devreme. Avea sentimentul că totul ar fi părut normal dacă ea ar fi fost aici.

O privi pe Doris desfăcînd capacul la lichior, scoțînd paharele, căutînd la bucătărie gheața și apa minerală.

De ce, se întrebă el, atîtea lucruri iau turnura unui eșec, în moduri atât de diferite? În timpul copilăriei sale, lumea era amenințată de criză. De cînd s-a căsătorit, apăruse spectrul atomic. Purta oare în el această angoasă, de la naștere, fără să-și dea seama, pentru că pur și simplu nu știuse altceva, nu avea element de comparație?

Doris reveni și se așeză pe taburet, lîngă el, și îl privi calm cu ochii săi mari, negri - cel mai mare farmec al ei, gîndi el.

— Povestește-mi, spuse ea. Ce s-a întîmplat exact? Domnișoara Makris nu a fost explicită.

Brade sorbi dintr-o înghițitură jumătate din pahar. Începu să tușească, dar se simți mai bine.

— Ei bine, se pare că Ralph a folosit cianură de sodiu în loc de acetat, pentru experiența lui.

Ea nu era chimistă, dar ei erau căsătoriți de mult timp, așa încît pricepu ce însemna asta.

— Înțeleg, spuse ea. Una peste alta — tu nu ai nici o vină.

— Nu, bineînțeles. Dar spune-mi ce-ai zis Cap Anson cînd a venit și nu m-a găsit?

— Nu l-am văzut. Nu a mai intrat. A vorbit doar cu Ginny, afară.

— A, era prea furios ca să mai intre! Tocmai de asta mă temeam.

— Dar ce contează acum Cap. Care a fost reacția decanului Littleby?

— Nici una. Nu a venit.

— Noi sîntem invitați la el sîmbătă seara.

Brade ridică sprîncenele, gînditor.

— Crezi că mai putem merge?

— Evident! Moartea lui Ralph Neufeld este un lucru foarte trist, dar n-o să îmbrăcăm acum doliu... De altfel, băiatul ăsta nu a provocat decît neplăceri la toată lumea. Otto Ranke ți-a spus asta cînd l-ai luat ca student.

— Ranke nu putea să prevadă ce s-a întîmplat astăzi.

Otto Ranke fusese primul profesor ales de Ralph - în calitate de conducător științific. În general studenții își alegeau profesorii în funcție de specialitatea lor sau de șansa pe care o aveau de a obține burse pentru "copiii" lor. Dar Ranke nu era un profesor ca toți ceilalți. Contrariu colegilor săi, el nu-și simțea conștiința obligată să-și susțină studenții pînă la diplomă sau pînă la eșecul definitiv, cu orice preț. Cînd unul dintre ei nu-i plăcea, el se debarasa de acesta cu riscul oricăror strigăte sau înjurături. Caracterul urît și grosolănia sa erau celebre în Universitate (pînă acolo încît Brade se întreba dacă nu o făcea dinadins), dar i se ierta totul datorită valorii lui profesionale. Era considerat savantul numărul unu al facultății, cu posibilitatea - cine știe? - de a obține într-o zi premiul Nobel, încununarea carierei sale.

În aceste condiții, relațiile dintre Ralph Neufeld și profesorul Ranke erau deplorabile. Ralph nu suporta caracterul urît al oamenilor, nici la cele mai înalte personalități. După o lună de colaborare cu Ranke, venise să-l caute pe Brade și-i propusese să lucreze cu el.

Brade, foarte corect, ceruse avizul colegului său, pe care acesta i-l dăduse, nu fără a strîmba din nas.

— Nu-ți doresc decît bine cu tipul ăsta! Este imposibil. Creează neplăceri la toată lumea.

— Nici dumneata nu ești ușor de suportat, Otto, spuse Brade surzînd.

— Asta nu înseamnă nimic. Neufeld s-a bătut, ai auzit bine, s-a bătut cu August Winfield.

— Din ce s-au luat?

— O poveste cu o eprubetă pe care a folosit-o Winfield, după ce Neufeld o spălase. Înainte nu avusesem necazuri cu Winfield. De altfel, nici nu am chef să-mi păstrez un psihopat în echipă. Da- te previn, Louis: ia-l și ai să-ți muști degetele.

Însă Brade nu luase în seamă avertismentul. Îl acceptase pe Neufeld și îl tratase cu amabilitate, lăsându-l, la început, să lucreze singur în laborator, pentru a se obișnui.

Brade se mîndrea cu faptul că primea în colectivul său studenții cei mai dificili, pe care alți conducători științifici nu-i voiau. Uneori uitai, pe chestia asta, că rațiunea esențială a acestui fapt era că nu aveai șanse prea mari de a obține burse, cu el. Dar mulți dintre discipolii săi deveniseră totuși remarcabili, ulterior, ca adevărați cercetători de elită, ceea ce îl recompensa pe Brade grozav: de exemplu Spencer James, numărul "unu" al său, care lucra acum pentru Manning Chemicals și reușise să se impună cu brio; și alții, mai merituoși decît mulți dintre "puii" lui Ranke.

Neufeld, după un start destul de lent, dăduse treptat speranțe. Ultimele lui rezultate de laborator erau totodată surprinzătoare și încurajatoare. Totul conducea la ideea că, la sfîrșitul unui an cu Brade, putea susține o lucrare de prima mînă.

Însă în locul unui referat și al unei teze de doctorat, își terminase cariera cu cianură.

— Într-un fel, reluă Brade, eu ar trebui să port doliu. Ralph era o forță în matematică. Mult mai bun decît mine. Amîndoi, am fi putut scrie un articol pentru Journal of Chemical Physics cu care i-am fi luat piuitul lui Littleby.

— Găsește pe altcineva cu care să faci asta, spuse Doris.

— Aș putea vorbi cu Gregory Simpson, noul student, să reia el experiențele lui Ralph în cinetică, dar nu cred că o va face cu aceleași rezultate. Nu cred că va ajunge la faza tezei de doctorat, or rostul meu ăsta este.

— Rostul tău este și acela de a face o carieră, Lou. Și de-a te gîndi și la familia ta.

Brade își turnă încă puțin whisky, în pahar. Ce să răspundă?

Fu scos din încurcătură de zgomotul unor pași mici de piciorușe goale, pe mocheta de la etaj. Se auzi o voce de copil.

— Tată! Tu ești, tată?

Doris merse spre scară, cu un aer ferm.

— Virginia...

— Lasă-mă pe mine să-i vorbesc, spuse Brade.

— Cap Anson i-a lăsat două capitoare să ți le dea. Asta-i tot.

— Trebuie să-i spun măcar câteva cuvinte.

Urcă scara și-și îmbrățișă fetița - de aproape doisprezece ani. În câțiva ani va fi la fel de înaltă ca mama ei, de la care deja moștenise părul întunecat și frumoșii ochi negri, dar avea pielea albă, ca tatăl său.

— Ce s-a întâmplat, Ginny?

— Păi... mi s-a părut că te-am auzit intrînd și pentru că n-ai urcat să-mi spui noapte bună...am...venit să văd.

— Bine-ai făcut, draga mea.

— Am un mesaj pentru tine. Cap m-a oprit la ușă...

— Fix la ora cinci? (Brade surse: punctualitatea bătrînelui Anson era proverbială, aproape maladiivă).

— Da. Mi-a dat un plic pentru tine.

— Era furios pe mine?

— Era țepăn și nu mi-a suris.

— Ai hîrțile?

— Așteaptă.

Fugi în camera ei și reveni cu un plic mare sigilat.

— Uite-l.

— Mulțumesc, Ginny. Acum du-te la culcare și închide ușa.

— Bine. Văd că ai ceva de vorbit numai cu mama.

— Nu vrem să te deranjăm. De data asta ți-am spus să închizi ușa. Noapte bună, draga mea.

Ea îl privea cu ochi strălucitori.

— Tată...ai necazuri la facultate? întrebă cu o voce mică, neliniștită.

Brade se simți ciudat, nemulțumit. Oare ascultase ea la ușă?

— De ce mă întrebi așa ceva?

— Decanul Littleby te-a...dat afară?

Deodată, Brade simți că se sufocă.

— Întrebarea asta este stupidă, draga mea. Du-te în camera ta. Nimeni nu mă dă afară. Acum, hai, fii cuminte și nu face zgomot.

Văzu ușa închizându-se, se asigură că era bine închisă și coborî în liniște. De ce se înfurie pe Ginny? Ea, de fapt, ar fi trebuit liniștită. Nu era vina ei că părinții o făceau părtașă - fără voia lor - la problemele lor grave.

Acest gând îl făcu să renunțe, față de Doris, la falsuri și subterfugii. Era cu mult mai bine să-i mărturisească totul, cu franchețe.

— Doris, drama reală constă în faptul că moartea lui Ralph Neufeld nu a fost un accident.

Ea îl privi stupefiată.

— Vrei să spui că s-a sinucis?

— Nu. N-ar fi înscenat toate astea pentru o sinucidere. A fost asasinat.

CAPITOLUL III

Doris își fixă soțul cu ochii holbați.

— Glumești! spuse ea, cu un mic surâs iritat. Ce au spus polițiștii?

— Ei cred că e un accident.

— Atunci lasă-i în pace.

— Ei nu știu tot. Pentru că ei nu sînt chimiști.

— Ce importanță are asta?

Brade își privi visător mîinile. Începea să-l doară capul, iar lumina parcă-i ardea ochii. Stinse lampadarul și se simți mai bine. Tubul fluorescent din bucătărie ajungea pentru a lumina și sufrageria.

— Acetatul și cianura de potasiu erau în flacoane identice și Ralph ar fi putut să le confunde, dar el și-ar fi dat imediat seama de eroare.

— De ce?

— Cele două produse sînt sub formă de cristale albe, iar polițistul care conduce ancheta nu a mers mai departe, pentru că e vorba de o asemănare superficială. Am făcut tot ce-am putut ca să nu-și dea seama. Acetatul de sodiu absoarbe mai multă umiditate din atmosferă decît cianura, așa încît cristalele lui se lipesc unele de altele. Un chimist obișnuit să ia acetat cu spatula, cum era Ralph, ar fi realizat imediat că a încurcat substanțele, chiar dacă ar fi fost legat la ochi.

Doris se așează pe canapea, în fața soțului ei, parcă amenințătoare, în penumbră. Mîinile ei formau o pată albă, pe rochia neagră.

— Și ai mai vorbit cu cineva despre asta, în afară de mine? întrebă.

— Nu.

— Nu m-ar fi mirat dacă ai fi făcut-o. De multe ori tu ești puțin ciudat, însă de data asta mă întreb dacă nu ai înnebunit.

— De ce să fi înnebunit?

— Littleby a promis, cel puțin virtual, că te va numi titular, anul ăsta. Tu mi-ai spus.

— Nu-i adevărat. M-a făcut doar să observ că au trecut unsprezece ani de cînd lucrez aici și că-i destul. Asta poate să însemne tot atît de bine că-mi va cere să demisionez sau că se pregătește să mă dea afară, cum spune Ginny. Ai auzit-o, presupun, cînd mi-a aruncat chestia asta, adineaori.

— Da.

— Cine i-ar fi putut da o asemenea idee?

— Probabil că ne-a auzit vorbind. Nu e surdă și e la vîrsta la care înțelege.

— Crezi că e bine că noi o determinăm să trăiască într-un fel de neliniste?

— Este, în orice caz, mai bine decît să trăiască într-o securitate iluzorie. Dar nu schimba subiectul. Trebuie să obții titularizarea.

Brade reuși cu greu să-și stăpînească vocea.

— Subiectul conversației era Ralph Neufeld.

— Nu. Cariera ta era subiectul. Dacă Ralph a fost omorît, Littleby e capabil să amîne numirea ta. Dacă, din întîmplare, tu vei începe să vorbești despre crimă și să provoci scandal, soarta ta este definitiv pecetluită.

— Dar nu am intenția să...

— Sper că nu, dar vei sfîrși prin a aprecia că datoria ta față de Universitate, față de societate, ce știu eu față de mai cine este să joci rolul lui Don Quijote. Singura obligație pe care o uiți este datoria pe care o ai față de familia ta.

— Tu nu crezi ce spui, Doris. Dacă e un ucigaș în campus, nu pot să mă fac că nu știu că există. Un laborator de chimie este locul cel mai puțin indicat pentru a lăsa un criminal în libertate. După ce a folosit cianura, el poate găsi o sută, o mie de alte mijloace de a ucide, dacă are chef. Și chiar o persoană prevenită fi poate cădea în cursă. Acum spune: crezi că datoria față de familia mea îmi permite să-mi asum un asemenea risc?

— Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de ce tocmai tu ai fi vizat?

— Dar de ce Ralph? De ce oricine altcineva?

Cu un gest nervos, Doris aprinse din nou lampadarul.

— Oh! Mă enervezi! Ești omul cel mai enervant pe care-l știu. Tu vorbești de crimă, când probabil imbecilul de Neufeld pur și simplu a folosit din greșeală cianură. Nu poți nega. Tu spui că un chimist nu le poate încurca. Dar un chimist nu e un robot. Poate și el să fie distrat, somnolent, anxios, neglijent. Poate să facă și el greșeli, chiar absurde. Asta i s-a întâmplat și lui Ralph.

Brade scutură din cap. Lumina îi obosea, dar nu făcu nici un gest pentru a o stinge din nou.

— Nu, spuse el. Am dovada faptului contrar.

Vorbea încet, alegându-și cuvintele, pentru a fi sigur că este bine înțeles.

— Ralph era un băiat metodic și-și prepara totdeauna, cu grijă, din timp, elementele experiențelor, așa încât să nu fie nevoit să se întrerupă pe parcursul lor. Deci - își pregătise acetatul de sodiu în cantități de cîte două grame, în zece flacoane, adică pentru toată seria de experiențe din zilele care urmau. Folosea un flacon pe zi. M-am uitat în dulăpiorul său după plecarea polițistului și am găsit șapte flacoane intacte. M-am asigurat, testîndu-le cu o soluție de nitrat de argint, că ele conțineau acetat pur, fără nici o urmă de cianură. Or, flaconul pe care Ralph îl utilizase pentru ultima lui experiență era pe masă, chiar sub hotă, cu cîteva cristale lipite pe pereții săi. Le-am tratat și pe ele cu nitrat de argint și am obținut un precipitat alb, care s-a dizolvat cînd am agitat flaconul. Deci cristalele erau de cianură. Este o adevărată șansă că Doheny nu a gîndit mai repede decît mine.

— Cine este Doheny?

— Polițistul.

— Poți să-mi spui, dacă nu-ți cer prea mult, ce înseamnă toată povestea asta cu flacoanele și precipitatul alb?

— Mi se pare că e clar. Ralph și-a început experiența cu o serie de zece flacoane, pe care le pregătise în același timp. A utilizat din ele două, unul alaltăieri, altul ieri; ele nu i-au provocat nici un rău. Al treilea l-a omorât. Cele șapte care mai rămăseseră erau inofensive. Or, admitând că într-un moment de neatenție el a confundat cianura cu acetatul, cum zici tu, ar fi pus cianura în toate cele zece flacoane. Nu ar fi umplut un flacon din cele zece cu cianură, după ce, conștiincios, le-ar fi garnisit pe celelalte nouă cu acetat.

— Ar fi putut pune la început cianură, într-un flacon, și apoi să fi observat că a greșit.

— Atunci ar fi vărsat conținutul și ar fi spălat bine flaconul.

— Poate că a pus din greșeală cianură în două flacoane și a neglijat să-l curețe pe unul?

— Așa intrăm în domeniul neverosimilului. Ar trebui să presupunem două stângăcii greu de imaginat: mai întâi că a confundat cele două substanțe; apoi că a uitat să curețe un flacon care ar fi conținut cea mai puternică otrăvă. Dar nici un chimist - nici măcar un începător - nu ar fi umblat atât de neglijent cu cianura. Crede-mă, este un tip de eroare imposibilă. Și Ralph era un cercetător extrem de atent.

Doris nu mai spusese nimic și se așternu liniștea. Este extraordinar, gîndi Brade, cum un detaliu poate duce la concluzii atât de grave! Și totuși, în domeniul cercetărilor științifice se întîmplă frecvent. De ce se ezită atunci cînd e vorba să se aplice oamenilor legături ce par logice în cazul simbolurilor sau atomilor?

— Concluzia care se impune - spuse el - este că totuși cineva deliberat a operat o substituție de flacoane în dulăpiorul lui Ralph...

— Dar de ce să o fi făcut?...

— Ca să-l omoare, bineînțeles. În ceea ce privește mobilul, nu-l cunosc. Nu știu nimic despre viața particulară a acestui băiat. Deși lucra cu mine de un an și jumătate.

— Sper că nu ai să-ți faci din asta un complex de culpabilitate. Ce, Cap Anson știa multe despre tine când ți erai elev?

Brade nu se putu împiedica să surdă. Profesorul Anson - pe cît își aducea aminte, toți îl numeau Cap fără ca să fi putut spune cineva de ce - considera fiecare minut petrecut în afara laboratorului timp pierdut. Orice conversație purtată pe alte teme în afara chimiei era, în ochii săi, frivolă și lipsită de interes. Studenții lui nu erau pentru el decît brațele lui auxiliare, alte creiere ale sale, prelungiri ale lui însuși.

— Cap este un caz special, spuse.

— Ei bine, făcu Doris, mi-ar place să-i semeni puțin. Mi-a povestit mereu că nu-i plăcea - și asta era marele lui merit - să tragă concluzii decît din fapte; tu o iei în galop, mult înaintea faptelor! Toată teoria ta se bazează pe faptul că Ralph pregătise zece flacoane de acetat. Dar ce dovadă ai pentru asta? Chiar dacă proceda așa de obicei, ce te face să crezi că nu a făcut de data asta altfel?

— Raționez în funcție de probabilități, așa cum face și poliția.

— Să admitem. Dar a putut vărsa în cursul experienței flaconul preparat? Sau a putut uita că umpluse unul dintre ele? și umplîndu-l din nou să se înșele în privința conținutului?

Brade clătină din cap, obosit.

— Da, toate astea s-ar fi putut întîmpla, dar ele de fapt sînt supozițiile pe care tu le inventezi, treptat. Dacă în loc de a exagera cu invențiile, te-ai limita să evaluezi faptele așa cum sînt, ai ajunge și tu la concluzia asasinatului, indiferent dacă îți place sau nu.

Doris îl întrerupse vehement.

— Ascultă, Louis. Tu vrei să te lansezi în această istorie? Puțin îmi pasă dacă Ralph Neufeld a fost omorît sau nu, dar nu vreau să-și periclitezi cariera declanșînd un scandal. Înțelegi?

Telefonul începu să sune. Doris întinse mîna spre receptor.

— E Littleby, șopti ea, cu mîna pe microfonul receptorului.

— Ce vrea?

— Nu știu. Fii prudent.

Brade luă receptorul.

— Alo? Bună seara, domnule decan!

Vocea lui Littleby, în aparat, făcu să apară în fața ochilor lui Brade imaginea fugară a interlocutorului său, tenul său colorat sub părul alb, fața sa pe care bărbia și nasul aveau aceeași formă bulbucată (ca și cum Creatorul, forțat de timp, utilizase aceeași plastilină pentru amândouă), ochii săi de porțelan albastru, cu gene albe.

— Alo, Brade. Ce istorie oribilă! Am fost pus la curent.

— Da, teribilă, domnule decan.

— Eu nu știu mare lucru despre acest băiat. Mi se pare că avea note destul de proaste pînă cînd a început să lucreze cu dumneata. Îmi vei spune că asta nu are nici o legătură cu ce s-a întîmplat, dar eu am observat că adesea studenților cu o personalitate dificilă li se întîmplă accidente. Bineînțeles, psihiatrii ar găsi explicații fanteziste la asta, dar eu mă mulțumesc doar să constat... Spune-mi Brade, ai vrea să treci mîine pe la mine, înainte de cursuri?

— Bineînțeles, domnule decan. Dar pentru ce?

— Oh! Păi tocmai pentru povestea asta și consecințele ei. Deci, te aștept la ora opt și jumătate. Curaj, Brade! Este teribil, teribil!

Și închise după un al treilea "teribil".

Brade simți brusc nevoia unui alt pahar, dar avu forța să reziste tentației.

— Ar trebui totuși să mîncăm ceva, spuse. Tu ai luat masa?

— Nu.

Mîncară o salată, în liniște, spre ușurarea lui Brade.

— Louis, aș vrea ca un lucru să fie foarte clar între noi, spuse, în fine, Doris.

— Ce anume?

— Eu nu am intenția să mai aștept prea mult. Tu trebuie să fii titularizat anul ăsta. Dacă îți diminuezi șansele, s-a terminat totul între noi. Și așa am destule emoții așteptînd poșta, în fiecare

lună iunie, pentru a primi actul care îți anunță reînnoirea contractului pentru anul imediat următor.

— Chiar crezi că ar putea să nu fii mai reînnoiască la un moment dat contractul?

— Nici nu vreau să mă gândesc la așa ceva. Nu vreau să mă tulbur și mai mult, socotind toate posibilitățile. Doresc stabilitate, siguranță.

— Dar, draga mea, asta nu depinde de mine.

— Ba da, în măsura în care poți compromite totul definitiv, împărtășindu-i lui Littleby bănuiele tale în legătură cu moartea lui Ralph. Oh, Louis, înțelege-mă! Nu pot continua să trăiesc așa.

Brade înțelegea. Și el gândea ca ea. Anii de criză îi marcaseră pe amândoi cu aceeași cicatrice cumplită, anii copilăriei lor, trăind anxietatea părinților. Parcă ar fi avut nevoie amândoi să se vindece de această amintire angoasantă, simțindu-și viitorul asigurat. Dar ce să facă?

Încet, el tăie o foaie de lăptucă în două, apoi în patru, apoi în opt.

— Nu e simplu, spuse, în sfârșit. Dacă este o crimă, poliția va sfârși prin a înțelege.

— Las-o pe ea. Nimeni nu-ți cere să te amesteci tu.

— Dar cum aș putea să nu mă amestec?

Se ridică de la masă și-și mai turnă un pahar de alcool.

— Te-ai gândit, urmă, la implicațiile unui asasinat?

— Nu, și nici nu intenționez.

— Greșești. Nu este un gând agreabil, dar trebuie să avem curajul să privim adevărul în față. Cel care l-a omorât pe Ralph era familiarizat cu chimia. Un profan n-ar fi îndrăznit să opereze cu substanțe în laborator nici dacă ar fi avut intenții criminale. Ar fi fost prea periculos și cel în cauză nu ar fi fost prea sigur pe el. Ar fi recurs la un mijloc mai puțin complicat: revolver, cuțit, aruncarea de la înălțime.

— Vrei să spui că asasinul este ceva din facultate?

— Este singura concluzie care se impune. El trebuia să intre în laborator ca să substituie flacoanele. Asta nu s-ar fi putut face în prezența lui Ralph, pentru că el era foarte bănuitor și nu ar fi

acceptat ca vreo altă persoană să se atingă de lucrurile lui. Deci asasinul avea acces în laborator și în timpul absenței lui Ralph. Or, el închidea întotdeauna ușa cu cheia, chiar dacă nu ieșea decât pentru câteva minute, de exemplu când mergea la bibliotecă să verifice ceva. L-am văzut procedând așa de multe ori. Deci, asasinul avea o cheie.

— Oh! Ce deducții! spuse Doris. De parcă dacă a făcut asta de obicei nu ar fi putut totuși neglija într-o zi să închidă ușa. Și de altfel o ușă se poate deschide și cu chei false.

— Tu imaginezi explicațiile cele mai improbabile. Poliția nu va merge atât de departe. Ea va căuta pe cineva având cheia laboratorului fiind la curent cu experiențele lui Ralph și cu metodele sale de lucru. De altfel simplul fapt că doar al treilea flacon era schimbat este semnificativ.

— De ce? întrebă Doris, interesată împotriva voinței ei.

— Pentru că ucigașul cunoștea caracterul meticulos al lui Ralph și știa că folosea câte un flacon pe zi, de la stînga la dreapta pe măsura derulării experiențelor sale. Așa, el a înțeles că al treilea flacon va fi folosit joi, ziua în care Ralph avea să fie singur în laborator, deoarece colegul său era la cursuri.

— Unde vrei să ajungi?

— Poliția va face același raționament ca și mine și, începînd cu acel moment, ea va găsi imediat persoana care întrunește aceste condiții.

— Adică?

— Te mai întrebi?

Brade dădu pe gît paharul, apoi îl trînti pe masă.

— Și totuși e foarte clar, spuse. Cine a avut, oricum ai lua lucrurile cele mai multe facilități pentru a comite crima, dacă nu profesorul Louis Brade?

CAPITOLUL IV

Conducînd, a doua zi, spre Universitate, lui Brade drumul i se păru mai lung ca altădată.

Terminase seara precedentă cu un al treilea, apoi al patrulea pahar care mai degrabă îl abrutizase decît îl calmase. După ce Doris, înțepenită într-o tăcere plină de semnificații, se instalase morocănoasă în fața televizorului, el încercase - fără succes - să citească cele două capitole pe care Cap Anson i le dăduse pentru el lui Ginny; literele dansau pe dinaintea ochilor și nu reuși să se concentreze nici măcar pentru a termina primul paragraf.

Petrecură amîndoi o noapte fără somn, iar a doua zi dimineața Ginny plecă la școală cu o față trasă și neliniștită. Brade observase mai de mult existența acestor misterioase antene pe care le au copiii care vibrează la umorile schimbătoare ale adulților de care depinde soarta lor.

Totuși, nu se simțea vinovat nici față de Ginny, nici față de Doris.

Ei erau toți trei victimele unor consecințe care constituie bunul comun al biecei omeniri.

Cînd terminase teza de doctorat sub conducerea bătrînului Cap (deja pe atunci i se spunea "bătrînul Cap"), i se oferise un post de asistent la facultate. Îl primise cu entuziasm. El nu-și dorea deloc cariera lucrativă dar instabilă a chimistului din industrie. El nu era făcut pentru a se da în spectacol, pentru "coji

de banană" puse sub tălpile colegilor sau lupta cu cuțitul pentru avansare. Tot ce-și dorea era o situație calmă și viitorul asigurat.

Pe urmă se căsătorise cu Doris. Ea avea aceleași gusturi ca și el, aceeași nevoie de siguranță și stabilitate - fără ambiții.

În aceste condiții, ce ar fi fost mai de dorit ca Universitatea?

Chiar în perioadele dificile economic sau de reducere a salariilor, profesorul universitar își avea postul asigurat și, când venea bătrînețea, el continua să se bucure de o pensie confortabilă, așteptînd momentul cînd va ține prelegeri îngerilor.

Carierea universitară a lui Brade fusese, așa cum și-o dorise, calmă, fără lovituri. Cercetările sale erau pe zone puțin controversate și nu stîrneau furtuni. Dar, în același timp, ele treceau cam neobservate, bursele de cercetare îi scăpau, iar el rămînea un simplu maestru de conferințe, fără să ajungă la titularizare.

În fond, înțelegea reacția lui Doris. Șaptesprezece ani de incertitudine în privința viitorului este mult. El încercase să-i explice că ea își făcea iluzii în ceea ce privește securitatea absolută a profesorilor titulari. Dacă, oficial, ei nu pot fi privați de catedră decît pentru greșeli foarte grave și numai cu avizul consiliului facultății, compus din colegi care își apără cu invidie propriile privilegii, există alte mijloace care să-i determine indirect să demisioneze cînd este necesar și, dacă refuză, să li se facă viața absolut insuportabilă pentru ca, în final, să cedeze totuși.

Dar Doris nu voia să vadă atît de departe. Pentru ea totul era simplu: atîta timp cît nu era titularizat, soțu! ei era la discreția celor care reînnoiau contractele la sfîrșitul fiecărui an școlar. Fără vot al consiliului pe facultate, fără o anume rațiune chiar. Insecuritate permanentă. Or, Doris, ca și el, dorea cu disperare siguranța.

Conduse mașina în parkingul Universității, reperînd un loc liber. Tot manevrînd ca să gasească automobilul, se gîndi la profesorii titulari care aveau locuri rezervate în parking, în partea acoperită, iată încă un aspect al diferenței existente de-o parte și de alta a faimoasei granițe.

Mergînd spre intrarea în clădire, remarcă doi studenți, așezați pe o bancă, lîngă peluză, care, observîndu-l, începură să vorbească în șoaptă și să-l urmărească cu privirea. El ridică din umeri, probabil că zierele de dimineață relataseră drama. Devenea el un obiect de curiozitate în facultate? Fața lui căpătase aspectul unui cap de mort? Avea ca și scris pe el: "Atenție, cianură"? Își dădu seama că aproape alerga și își încetini pasul, la ușă.

Intrînd în antecamera biroului decanului se simți deodată rău, ca altădată în liceu, cînd cîte un profesor îl trimitea la cancelarie.

Orologiul bătea ora 8 și 20 de minute. Venise cu zece minute mai devreme...

Domnișoara Makris, secretara decanului Littleby, se ridică la sosirea lui Brade și veni să-i strîngă mîna.

— Domnul decan vă va primi în zece minute. El vorbește acum la telefon.

Deborda de solitudine și simpatie, astfel încît el se dădu un pas înapoi. Era o fată cu o față lungă, neplăcută, cu dinți proeminenți, o față care excela în a respinge pe musafirii nepoftiți. Brade știa că ea îl plăcea și-i făcea servicii cînd avea ocazia, jucînd pe lîngă el, în măsura în care era posibil, rolul secretarei pe care el nu o avea.

— Am trecut prin tot felul de stări, ieri, cînd m-ați sunat, șopti ea. Cred că erați foarte bulversat.

— A fost într-adevăr un șoc puternic, admise el.

— Sper că doamna Brade a înțeles de ce ați întîrziat. Am încercat să-i explic...

— Ai fost foarte amabilă, miss Makris.

— M-am gîndit că dumneavoastră fiind totdeauna foarte punctual... doamna Brade s-ar putea neliniști... În fine s-ar gîndi că...

Brade se întrebă dacă domnișoara Makris făcea aluzii la posibile bănuieli de infidelitate conjugală și o privi cu o surpriză plină de groază. Dar ea se mulțumi să schimbe subiectul.

— Este cu atât mai cumplit cu cât a fost unul dintre studenții dumneavoastră.

— Într-adevăr.

— În legătură cu asta... Se auzi un bîzîit pe birou și domnișoara Makris se întrerupse.

— Domnul decan vă așteaptă. O să vă revăd cînd ieșiți.

Și ea se îndreptă spre scaunul ei, aranjîndu-și bluza - la fel de fecioresc albă, fără nici o îndoială, gîndi Brade, ca și pieptul slab pe care îl acoperea.

Decanul Littleby așeza receptorul în furcă în momentul în care Brade intră în biroul lui. El îi surîse mașinal musafirului. Acest surîs probabil că fusese autentic, cu ani în urmă, dar oamenii suspuși pe scara ierarhică nu mai au reacții naturale pentru a produce un surîs ori de cîte ori acest lucru este obligatoriu. Le este necesar un gest sigur și instantaneu, un procedeu automat care să pună pe figura lor o mască indiferent care ar fi starea lor - dincolo de această aparență de cordialitate. Brade arboră și el un surîs artificial.

— Bună ziua, domnule decan.

— Bună ziua, Brade. Ce poveste teribilă! Teribilă! Figura decanului - bărbierită pînă la luciul - reflectă pentru o secundă sentimentul însuși care exprima cuvîntul "teribil". Era în haină, cu vestă - particularitate vestimentară care îl deosebea de ceilalți membri ai facultății, fără a se putea ști dacă se îmbrăca așa, desuet, din grija pentru înalta sa demnitate sau pentru că nu era la curent cu moda.

Lumea încetase de a merge înainte, pentru Littleby, de douăzeci de ani.

În epoca aceea, cartea sa despre electrochimie avusese trei ediții succesive și fusese considerată clasică în sfera ei, dar o a patra ediție nu fusese tipărită și acum cartea se epuizase. Cînd avea ocazia, Littleby spunea că ar pregăti o reeditare dacă ar avea timpul necesar, dar nu mai credea nici el în asta cu sinceritate. În fond, acum îi era egal: cartea îi adusese celebritatea, cîteva brevete lucrative privind galvanoplastia cromului și postul de decan al facultății, la moartea bătrînului Bannerman.

— După toate, nu sînt deloc surprins, reluă Littleby, că asta i s-a întîmplat lui și nu altcuiva. Cum ți-am spus și ieri la telefon, nu era un băiat echilibrat. I-am revăzut dosarul universitar și trebuie să spun că, în afară de dumneata, nici un profesor nu avea o părere bună despre el.

— Din multe puncte de vedere era dificil, spuse Brade, dar avea și calități.

— Aș vrea să cred. De altfel, acum asta nu mai are nici o importanță. Ceea ce mă preocupă acum este reputația facultății. Nu trebuie să se spună că nu am făcut totul în ceea ce privește măsurile de securitate ale studenților noștri.

— Desigur.

— Cum s-a întîmplat exact? Știu că a murit pentru că a inhalat acid cianhidric, dar cum s-a întîmplat asta, prin ce accident?...

Brade relatează pe scurt faptele, fără a face vreo aluzie la ipoteza sinuciderii sau la cea a asasinatului.

— Asta e, remarcă decanul. Nu ar fi trebuit să lucreze în sistem deschis. Se impunea să opereze în reflux. Brade trebuia să spună că i-a atras atenția în acest sens lui Ralph, de mai multe ori, dar îi fu rușine să arunce astfel răspunderea pe un mort.

— Ar fi fost necesar un echipament special, se mulțumi Brade să spună, și Neufeld aprecia că era mult mai simplu să urmărească desfășurarea experienței în sistem descoperit. Degajarea gazelor nu era foarte importantă și așa putea mai ușor să adauge substanțele de care era nevoie.

— Este ridicol. În zilele noastre tinerii nu mai au nici o noțiune despre securitate. Am făcut de curînd un tur prin laboratoare și am fost absolut scos din minți de ce am văzut. Solvenții în fierbere sub flacără, se pare că nimeni nu știe ce este amianta. Iar hotelurile de evacuare sînt într-o situație deplorabilă. Aveam tocmai intenția să convoc consiliul ca să discutăm acest lucru și regret grozav că nu am făcut-o. Mi-o voi reproșa mereu.

Brade se agita pe scaunul lui. El nu găsea nimic scandalos în insecuritatea în laboratoare.

— Este singurul accident produs în ultimii zece ani, în afara unor răni sau mici arsuri, la degete, domnule decan.

Littleby se supără.

— Dar câte accidente ca ăsta ți-ar trebui? exclamă el...

Brade tăcu. Și decanul savură în liniște, câteva clipe, vigoarea replicii sale.

— Uite ce-o să facem, urmă. Vom organiza o serie de conferințe despre securitatea muncii în laborator, după masa, la ora cinci, cu prezența obligatorie a tuturor studenților. Ce spui de asta?

— Este o idee bună.

— Bine. Dumneata te vei ocupa de aceste conferințe și cred că este bine ca să fii secondat de Cap Anson. El va fi fericit să fie util și-i vom fi, în felul ăsta, pe plac.

— Bine, domnule decan.

Perspectiva nu-l încânta deloc pe Brade. Părea ca o sancțiune pentru el, o moarte în stilul lui Dante, un rit de purificare. Pentru că unul dintre studenții lui fusese neglijent, el era condamnat să-i îndocctrineze pe ceilalți contra neglijenței.

— O conferință pe săptămână, mai spuse decanul. Vom începe chiar din această săptămână. Dacă ziarele... hm... Am putea spune că această serie de conferințe fusese prevăzută de mult timp, în cadrul programului nostru de securitate a studenților. De altfel ăsta e adevărul, pentru că ți-am spus - mă gândeam de mult la asta, efectiv...

Ridică ochii spre pendula care indica ora nouă fără un sfert.

— Cursul dumitale este la ora nouă, nu?

— Da.

— Cred că ești totuși în formă... Bineînțeles, dacă ești prea tulburat...

— Nu, domnule decan. Îmi voi ține cursul ca de obicei.

— Cu atât mai bine, cu atât mai bine. Ah! Pentru mica recepție de mâine cred că vei veni cu draga doamnă Brade? Dacă totuși te gândești că, date fiind circumstanțele...

Brade făcu un efort ca să nu răspundă acru.

— Dimpotrivă, sîntem foarte bucuroși să venim. Este o ocazie atît de agreabilă...

Și cei doi bărbați se salutară, cu surîsurile lor artificiale, cu schimburile unor formule pline de platitudine, fără sinceritate.

"Nu avea chef să ne vadă la serata lui, gîndi Brade.

Încep ostilitățile. Prin mine începe scandalul..."

Dacă ar fi fost singur, nu s-ar fi dus. Dar mai era și Doris. Și acum, după conversația asta, ce speranțe mai putea avea pentru o titularizare imediată? Răceala decanului era evidentă. Cum să-i transmită lui Doris decepția lui? De mai multe ori în trecut ea fusese disperată, dar în cele din urmă găsise în ea resurse de curaj, pentru a face față încercărilor...

În timp ce ieșea din biroul decanului, lui Brade îi veni în minte o altă remarcă a lui Littleby: dosarul universitar al lui Ralph Neufeld.

El studiasse acest dosar cînd studentul venise la el să-i ceară să-i devină conducător științific de lucrare și, într-adevăr, constatase că toți ceilalți profesori îl judecaseră sever pe Neufeld. Dar, în lumina celor întîmplate, devenea evident că unul, în mod special, avusese un sentiment violent față de student - ură sau mînie - pentru a-l asasina. Dar cine?

Ranke îl detesta pe Ralph, faptul era de notorietate publică.

Chiar și doctorul Shulter de la Facultatea de medicină, care abia îl cunoștea, îl găsea antipatic. Dar poate se găsea în dosar o observație specifică prin care un profesor s-ar fi trădat printr-o notă de apreciere total necontrolată?

"Din fericire, gîndi Brade, aprecierea mea era elogioasă. Sînt singurul membru al facultății despre care nu s-ar putea spune că aș fi avut un mobil de ură sau antipatie față de Ralph..."

Vocea secretarei pătrunse în acel moment în zona conștientă a creierului său. Tresări.

— Scuză-mă, miss Makris. Nu te ascultam.

— Mi-am dat seama ea, sec. Ați ieșit din birou foarte neatent, dar nu v-am oprit. Am crezut că o să treceți prin zid. Domnul decan nu a fost... sper... dezagreabil cu dumneavoastră?

— Nu, am avut o conversație banală.

— Cu atât mai bine. Ceea ce voiam să vă spun... în legătură cu Ralph Neufeld... dacă ați avea un regret special în sensul morții lui...

Ea îl privea cu anxietate, figura îi era ușor înclinată, vocea îi fremăta parcă excitată, ca și cum ea, vorbind, ar fi încercat o plăcere mai veche și parcă acum făcea totul pentru a prelungi plăcerea...

— Am curs peste cinci minute, miss Makris... Ce vrei să-mi spui, exact?

Se apropie de el și-i spuse, deodată:

- Ralph era un tip infect. Nu trebuie să-l regretați. Vă ura de moarte.

CAPITOLUL V

Intrînd în amfiteatrul unde studenții îl așteptau, Brade abia mai respira.

Era o sală vastă, cea mai veche din aripa afectată Departamentului Chimiei. Rîndurile de bănci se strîngeau în pantă abruptă spre fundul amfiteatrului, iar lateralele erau formate din scări, ultimele rînduri de scaune prelungindu-se, la dreapta și la stînga, sub formă de balcon. În total, amfiteatrul putea cuprinde două sute cincizeci de persoane, ceea ce permitea să fie folosit pentru seminarii și examene, cînd studenții trebuiau separați unii de alții, dar grupa normală a lui Brade nu cuprindea decît 64 de studenți care, în mod obișnuit, se răsplineau pe rîndurile de jos, în fața estradei sau pe laterale. Nu era rezultatul unei reglementări anume, ci un fenomen spontan, ca difuzia unui fluid.

(Brade remarcase că studenții cei mai săraci se așezau în rîndurile cele mai îndepărtate. De ce? Ca să treacă neobservați? Ca să sublinieze printr-un fel de umilință inconștientă distanța ce-i separa de colegii lor mai norocoși? Pentru a diminua, prin distanță, neplăcerea provocată de prezența profesorului? Curios subiect de studiu pentru un profesor de psihologie! În legătură cu acest subiect, Brade nu se putea împiedica să-i invidieze pe specialiștii în științele sociale care stăpîneau o disciplină intelectuală departe, de științele fizice. Ei se puteau deda

deliciilor erudiției de modă veche, în loc de a se confrunța - cu sau fără plăcere - cu realitățile dure ale politicii internaționale și evoluției industriale.

Lor le era la îndemână să divagheze despre relația existentă între notele unui student și locul pe care el îl ocupă în amfiteatru, fără a avea nevoie, pentru asta, de instrumente de măsură sau de burse guvernamentale și fără a fi nevoie să dovedească utilitatea cercetării lor în ceea ce privește vindecarea cancerului sau lansarea de rachete.

În acea zi, așezându-se la catedră, Brade a remarcat că auditorii lui nu erau la locurile obișnuite. Ei se grupaseră compact, chiar în fața lui, ca și cum o forță invizibilă i-ar fi împins la un loc. Surprins, își șterse ochelarii ca pentru a se convinge că nu avea de a face cu o iluzie optică.

"Vor să mă observe de aproape, se gîndi. Pentru a vedea cum reacționez la moartea unuia dintre studenții mei? Sau e doar fascinația morții?"

El începu să vorbească pe tonul sec și egal pe care-l folosea în atari ocazii.

"Domnilor, azi abordăm studiul unui număr de compuși importanți caracterizați prin prezența unei molecule de carbon și a uneia de oxigen unite prin dublă legătură, formînd ceea ce se numește grupul carbonil".

Vocea îi suna, în propriile urechi, calmă, normală, bine timbrată.

O dată în plus el se felicita pentru stilul său de predare, voit rece și impersonal, atît de diferit, de exemplu, de cel al colegului său Merrill Foster - profesorul de chimie organică sintetică, scriitor, ambițios, orgolios, căruia cu cîțiva ani înainte i se încredințaseră cursurile ciclului 2, în timp ce Brade rămînea cantonat în ciclul 1.

Asta fusese o problemă teribil de greu de explicat lui Doris. Pentru ea, profesorul de ciclul 2 avea cu mult mai mult prestigiu decît cel de ciclul 1 și tot ceea ce soțul ei îi putuse spune pentru a-i elimina această idee falsă fusese zadarnic: cîți savanți se consacraseră ciclului 1, voluntar, că orice profesor tînăr poate

asigura și ciclul 2; că lecțiile ciclului 1 sînt mult mai dificile și importante.

Oricum, Foster folosea, în predarea sa, un stil animat și deliberat familiar, care plăcea unor studenți, dar slăbea prestigiul disciplinei. El numea produșii reacțiilor secundare din cursul unei sinteze "jeguri" sau "căpețele". El nu spunea niciodată "Să adăugăm piridină", ci "Să îndopăm cu piridină". Mai rău, își poleia cursurile cu remarci personale la adresa de studenților săi, fericit cînd ei nu mai suportau și dădeau replică, știind că el va avea întotdeauna ultimul cuvînt. "Veți remarca, continuă Brade, că atomul de carbon din grupa carbonil are două valențe libere, care pot fi foarte simplu saturate de atomii de hidrogen. Compusul astfel obținut se numește aldehidă formică."

"Ce curios, se gîndi în timp ce vorbea, cum poți ține un curs și, în același timp, să ai spiritul ocupat cu altceva." Asta îi aminti de gluma clasică a unui bătrîn profesor, care zicea: "Noaptea trecută am visat că vorbeam studenților mei, m-am trezit tresărind și, Doamne - Dumnezeu, chiar era adevărat!" Ralph Neufeld nu reușise în clasa lui Foster. Brade încercase să discute cu el, dar nu obținuse decît o tăcere încăpățînată, doar din cînd în cînd întreruptă de cîte-o expresie de antipatie personală față de profesor. În acel moment, Brade crezuse că Foster îl considerase pe Ralph doar victima glumelor lui și că Ralph reacționase violent. Or, dacă lui Foster îi plăcea grozav să glumească pe seama studenților săi, nu suporta să i se plătească cu aceeași monedă.

Hotărît lucru, gîndi Brade, ar fi foarte interesant de văzut în dosarul lui Ralph ce a scris acolo despre el Foster.

"Termenul aldehidă, format din cuvintele alcool de hidrogenat, din primele silabe, este utilizat pentru a desemna ansamblul compușilor conținînd un grup carbonil legat cel puțin la un atom de hidrogen. Cum vedeți, o aldehidă poate fi obținută prin dehidrogenarea alcoolului corespondent."

Scrise cu grijă, pe tablă, ecuația reprezentînd conversia alcoolului etilic în aldehidă acetică. El explică, pe urmă, condițiile operației, în așa fel încît, mai tîrziu, să poată aborda

problema caracterului parțial ionic al grupei carbonil și formele sale cele mai importante. Cine ar fi putut să-l urască atât de mult pe Ralph încât să-l ucidă? Ranke nu putea să-l suporte, dar el l-a gonit din grupa lui.

Foster avusese cu el confruntări pe teme de amor propriu, dar se răzbunase pe el, dându-i note proaste. În nici unul din cazuri nu exista, aparent, nici un mobil de crimă. De altfel Ranke, mai mult chiar decât Foster, nu era destul de familiarizat cu metodele de lucru ale lui Ralph pentru a concepe acest mod rafinat de a-l ucide.

Singurul care avea cunoștințele necesare era Brade, și acum i se părea că ar fi avut și un mobil. Inutil să fi refuzat să vadă lucrurile așa cum erau. Revedea figura prelungă a domnișoarei Makris și-i simțea respirația caldută când îi suflase cuvintele ireparabile: "Vă ura de moarte".

Din partea ei, Jane Makris de asemenea îl ura pe Ralph. Era evident din modul în care vorbea despre el. Ura ieșea din ea prin toți porii, ea îi făcuse piele de găină lui Brade, de oroare. De unde această furie?

Există numeroase motive pentru care o fată poate detesta un băiat. Care era cel real în cazul de față? Dar mai ales, da, mai ales, pentru ce Ralph își detesta profesorul? Ce fel de ură îi alimentase Brade? El îl ajutase, când toți îl abandonaseră. Ingratitudinea băiatului i se părea de neconceput.

"Ușurința cu care aldehidele se oxidează atestă, bineînțeles, că ele sînt agenți excelenți de reducere. Această particularitate este folosită pentru caracterizarea aldehydelor pe de-o parte și, într-un mod mai general, pentru sinteza organică. Ea este foarte importantă pentru analiza zaharurilor. Înainte se folosea pentru detectarea zahărului în urină, în diagnosticul de diabet, dar azi, pentru diabet, se folosește o metodă enzimatică."

În orice caz, oricare ar fi fost motivul urii lui Ralph, aici era un pericol grav. Dacă poliția va descoperi acest lucru, va face în așa fel încât să afle rațiunea profundă, și ar fi posibil să descopere un fapt care ar putea fi interpretat ca fiind mobilul crimei lui Brade. Și cum exista premisa că el ar fi putut să...

Evident, Jane Markis ar fi fost în stare să mintă. Dar de ce ar fi făcut-o?

"Mai mult decât formalina, care așa cum am văzut nu este decât o soluție de aldehidă formică în apă, și pe care studenții de la medicină o știu bine, mai există un mijloc de a manipula ușor aldehida formică. Este vorba de paraformaldehida, polimer produs prin acțiunea..."

Vocea fi rămânea calmă, poate că știa că studenții lui pîndeau, așteptînd să clăcheze, să eșueze într-un fel sau altul. Dacă el reușea imposibil, ei ar fi avut impresia că fuseseră frustrați și Brade decise să obțină această victorie.

Soneria sună, în fine, și Brade puse creta la tablă. "Luni vom studia diverșii produși de adiție ai compușilor carbonili", spuse el și se îndreptă spre ușă, fără a mai aștepta fluxul obișnuit de studenți care venea spre el. (Altă problemă de psihologie: de ce mereu aceiași studenți vin la profesor? Unii, bineînțeles, sperînd să-i capteze bunăvoința, alții - pentru plăcerea de a se face remarcați; unii - pentru plăcerea de a-l pune în încurcătură cu întrebări incuietoare; cîțiva - din dorința sinceră de a aprofunda cunoștințele de specialitate...)

De data asta, Brade nu-i mai așteptă și merse direct în biroul său. A fost singura concesie pe care și-a permis-o în circumstanțele excepționale ale zilei.

Cap Anson îl aștepta, răsfoind o carte nouă despre chimia heterociclurilor, care pe care Brade o primise cu cîteva zile în urmă.

Ridică ochii la intrarea fostului său elev și un surîs lumină bătrîna lui față ridată.

— Ah! Louis. Bună ziua.

— Bună ziua, Cap.

Se așezară la extremitatea mesei lungi de conferințe care ocupa tot mijlocul camerei - fostul birou al lui Cap cu ani în urmă.

— Ai citit versiunea nouă a capitoului 5 din lucrarea mea?

Brade simți nevoia să ridă, atît era confuz. Era ca un mic resort în el care se destindea făcînd "poc". Un student tocmai murise,

polițiștii luau interogatorii, oamenii aveau fețe de înmormîntare, dar Cap, dragul, bătrînul Cap nu se gîndea decît la cartea lui.

— Iartă-mă, Cap, dar nu am avut timp. Sincer.

Bătrînul avu deodată aerul mohorît, de mare decepție. Fizic, era un om scund, îmbrăcat corect, cu guler înalt, cu haină riguros închisă în nasturi.

De cîțiva ani, începuse să poarte un baston, dar nimeni nu-l văzuse sprijinindu-se în el.

— Crezusem că în noaptea trecută...

— Știu că îți promisesem să discutăm chestiunea Berzelius și să citesc noul dumitale capitol 5, dar am fost obligat să nu mă pot ține de cuvînt...

(În defensivă, Brade ar fi vrut să adauge că era prima oară că i se întîmpla așa ceva, dar se opri la timp.)

— Știu, dar după întoarcerea acasă ai fi avut tot timpul să te uiți pe manuscris.

— Nu eram în apele mele, Cap. Nu mi-o lua în nume de rău. Dacă vrei, ne putem uita acum pe textul tău.

— Nu. Vreau să citești cu atenție și să reflectezi la ce este scris. Este un capitol important. Atac problema începuturilor chimiei organice ca știință sistematică modernă și trecerea este delicată. Vin la tine mîine dimineață.

— Dar... mîine este sîmbătă și i-am promis lui Ginny că o duc la Zoo.

Remarca păru că îi aduce aminte ceva lui Anson.

— Sper că Ginny ți-a dat manuscrisul în bune condiții? Întrebă.

— Sigur că da.

— Bine. Atunci, pe mîine dimineață.

Anson se ridică, neglijînd ceea ce spusese Brade cu privire la vizita la Zoo. Era modul lui de a acționa: singurul lucru important era cartea lui, în rest nimic nu îl interesa.

Cartea lui Anson? Meditînd la asta, Brade se simțicuprins de milă, uitînd, prin comparație, chiar propriile lui griji.

Anson fusese celebru, mare, ilustru - dar trăise prea mult. La vremea lui fusese regele chimiei organice, criticile lui ruinau o

teorie ce se năştea, comunicările sale, la congrese, erau primite cu evlavie cu care este primită Evanghelia de către credincioşi, dar de atunci trecuseră douăzeci de ani. Când Brade pregătise doctoratul sub conducerea lui, Anson era deja bătrîn şi chimia organică începea să iasă din cîmpul său de observaţie. Electronica invadea chimia; nu aveai cum să-i opreşti evoluţia. Cu sau fără voie trebuia să constăţi că bătrîna chimie - care era o artă şi un gest de umanism - ceda noii ştiinţe, domeniu de instrumente şi matematici, de mecanisme de reacţie şi cinetică. Anson supravieţuise morţii chimiei "lui", iar savanţii vorbeau acum despre el ca despre un ilustru defunct. Trupul lui ridat, îmbătrînit, continua să se tîrască pe culoarele congreselor ştiinţifice şi încă i se dădeau multe onoruri, dar, în realitate, nu mai era decît o fantomă.

Viaţa mai pîlpîia totuşi în el şi se concentrase în proiectul de a publica o istorie impresionantă a chimiei organice: o operă definitivă care ar fi evocat toate figurile ilustre ale celor care, în trecut, extraseră din aer, apă şi carbon substanţele pe care natura nu le oferea.

"Această carte, gîndi Brade, era, în realitate, un fel de refugiu, de fugă din faţa vieţii, un mijloc de a uita ce au făcut fizicienii şi chimiştii de astăzi din ştiinţele de altădată şi de a retrăi zilele în care Anson făcea legea."

Bătrînul tocmai ieşea, cînd Brade îşi aminti de sarcina lui Littleby.

— Oh! Cap, apropo...

— Da?

— Trebuie să inaugurez, săptămîna viitoare, o serie de conferinţe despre securitatea din laboratoare şi aş fi bucuros dacă ai putea susţine şi dumneata cîteva din ele. La acest subiect nimeni nu are mai multă experienţă ca dumneata. Anson ridică din sprîncene.

— Securitatea în laboratoare? ... Ah! da, studentul dumitale Neufeld!

"Deci ştie!" - gîndi Brade.

— Este unul din motivele pentru care am decis să ținem acest ciclu de conferințe - acceptă el. Dar un val de furie contractă deodată fața lui Anson, își trînti bastonul pe masa de conferințe și lovitura răsună ca o împușcătură.

— Dumneata l-ai ucis, Louis!

CAPITOLUL VI

Brade împietri. Violența loviturii bastonului în masă, semnificația terifiantă a cuvintelor pronunțate de Anson îl striviseră. Mecanic mîna lui căuta speteaza unui scaun ca pentru a se asigura de un sprijin.

— Nu poți nega răspunderea dumatăle în chestiunea asta, continuă Anson.

Brade abia reuși să îngîne.

— Dar, Cap... eu...

— Eras conducătorul lui de lucrare. Tot ceea ce făcea el în laborator era sub controlul dumatăle. Ar fi trebuit să știi ce fel de băiat e, cum lucrează. Trebuia să-l înveți normele de securitate sau să-l dai afară, ca Ranke. Da, desigur, moralmente, ești răspunzător.

Brade respiră, ca și cum lucrurile s-ar fi remediat. Își simțea picioarele moi, dar era totuși mai liniștit.

— Ascultă, Cap, există totuși limite ale posibilității de supraveghere a studenților...

— Dar erai departe de așa ceva! Observă că nu te acuz. Azi toată lumea se comportă așa. Cercetarea este considerată un joc. Doctoratul a devenit un premiu acordat studenților pentru a ocupa un laborator timp de doi ani, în timp ce profesorii lor își petrec timpul solicitînd burse. Pe timpul meu, doctoratul trebuia cîștigat. Nu erai plătit pentru asta. Nimic nu diminuează calitatea

cercetării ca faptul de a o face pentru bani. Studenții mei mîncau cartea și citeau, își munceau într-adevăr lucrările de doctorat. Așa era!

— Știu, spuse Brade cu un respect sincer. Mulți dintre ei sînt celebri.

Anson aprecie complimentul și se îmbîlînză.

— Și de ce crezi că au devenit celebri? Pentru că eu îi controlam pas cu pas. Îmi petreceam astfel duminicile și, dacă trebuia, și nopțile. Verificam cele mai mici detalii. Cunoșteam toate gîndurile studenților mei. Citeam cu ei toate foile de observație, rînd cu rînd, cuvînt cu cuvînt. Dar dumneata ce știi despre foile de observație ale lui Ralph Neufeld?

— Nu atît cît ar fi trebuit, admise Brade.

Se simți înroșindu-se și parcă i se făcu rău. Bineînțeles, Cap împingea prea departe lucrurile, dar era mult adevăr în ceea ce spunea. Folosirea obligatorie a foilor de observație în dublu exemplar - foi albe și galbene, alternînd cu indigo între ele - fusese introdusă de Anson. Toate detaliile experiențelor (în principiu toate ideile studenților care lucrau la experiențe) erau notate acolo, treptat, iar copia era dată profesorului; Brade păstra procedeul, dar spiritul lui Anson lipsea.

Era adevărat că Anson era o figură de legendă. Se spuneau despre el povești din care unele sigur că aparțineau fondului folcloric al profesorilor excentrici, dar altele erau reale și ilustrau pasiunea lui pentru meticulozitate. Se spunea că venise odată, într-o zi de Crăciun, la laborator - doar el în toată facultatea - și controlase toate dulapurile, și sertarele. A doua zi îi primise pe studenții lui cu o listă cumplită de abateri de la normele de securitate, de produse chimice așezate dezordonat, de sticle închise neglijent - totul cu comentarii acerbe și observații personale. Cel mai grozav lucru a fost că toți studenții, astfel puși la punct, au luat cu brio doctoratul și devenise o tradiție, ca la masa lor festivă, să-și amintească, în glumă, de "amabilitățile" lui Anson față de neglijențele lor din laborator. Anson se amuza amintindu-și.

Cu toate astea era adorat de studenți. Brade primul îl iubise, la vremea lui...

— Îl cunoșteați pe Ralph Neufeld? întrebă Brade.

— L-am văzut de câteva ori în hol, dar nu îl cunoșteam personal.

— Știai ceva despre cercetările lui?

— Știam doar că se ocupă de cinetică.

Brade sperase un moment că Anson, care iubea discuțiile cu studenții, se interesa de munca lor, le dădea sfaturi - l-ar fi cunoscut pe Ralph și ar fi putut face puțină lumină cu privire la moartea lui. Dar, aparent, mizantropia nefericitului băiat fusese absolută și nici măcar Anson nu putuse străpunge carapacea.

Deodată, Brade avu chef să se confeseze lui Anson, ca pe vremuri.

— Cineva mi-a spus un lucru care mă tulbură de azi dimineață, Cap. Că Ralph Neufeld mă ura.

Cap Anson se așează și-și puse bastonul pe masă.

— Este perfect posibil, într-adevăr, spuse.

— Dar de ce?

— Este normal să-ți detești conducătorul de lucrare. El are diplome pe care tu ca student nu le ai, el îți impune subiectele care nu-ți plac, el îți demolează teoriile și-ți critică concluziile... Un tînăr cu personalitate, mai devreme sau mai târziu, fatalmente, își urăște profesorul, chiar dacă mai târziu realizează că asta era pentru binele lui. Dumnezeu știe cît de detestat eram și eu de studenții mei!

— Eu cred că ei te adorau, spuse Brade.

— Cred ei, acum, poate... Dar pe mine nu mă interesa dragostea lor: ce voiam era să lucrez. Și, crede-mă, reușeam. L-ai cunoscut pe Kinsky?

— Era altă promoție, înaintea mea, dar îl cunosc, bineînțeles. L-am auzit și la congrese.

(Joseph Kinsky era cel mai bun student al lui Cap Anson, mîndria facultății. Aparținea grupului de la Wisconsin și devenise celebru prin sinteza tetraciclinei și consecințele care rezultau asupra antibioticelor. Lui Anson îi plăcea să vorbească

despre el. Într-o seară, după ce băuse mai mult, Foster spusese: "Spune, Cap, nu ești, în fond, invidios că acest Kinsky este un savant mai mare ca dumneata?", iar răspunsul lui Anson a fost magnific: "Un tată nu este niciodată invidios pe fiul său, nici un profesor pe elevul său. Dacă unul dintre studenții mei mă depășește, asta înseamnă că eu am fost pentru el un profesor mai bun decât am avut eu, ca student. În calitate de chimist, aduc științei doar propria mea contribuție; ca profesor, aportul înseamnă toți studenții mei. Singurul meu regret este că nu toți studenții mei au fost scriitori ca el și nu m-au depășit, așa cum a făcut-o Kinsky."

Foster a încasat-o, iar asistența l-a aplaudat discret pe bătrînul Cap.

— Ei bine, urmă Anson, crezi că studentul meu Kinsky nu mă ura? Erau zile în care cred că ar fi vrut să mă omoare. Jumătate din timp eram cu cuțitele scoase. În fond, Louis, e păcat că nu m-ai urît și dumneata.

— Niciodată nu am putut să te urăsc, Cap.

— Asta e o dovadă că începeam să cobor. Eu aveam mari ambiții pentru voi.

Pe Brade parcă l-ar fi mușcat ceva de inimă: Anson vorbea la trecut. El știa că aceste ambiții nu se vor mai realiza. Și asta nu era o constatare spontană.

— Apropo, continuă Anson, Kinsky va veni aici. Ți-am spus?

— Nu.

— Am primit această scrisoare de la el, ieri. Am vrut să ți-o arăt, dar nu te-am văzut.

Brade făcu un gest de scuză și luă scrisoarea. Era un bilet scurt, prin care Kinsky îi aducea la cunoștință lui Anson că era în oraș pentru niște afaceri și spera să poată veni la Universitate luna viitoare. "Voi fi fericit să discutăm despre cartea dumneavoastră - scria el - deși sînt convins că nu voi putea adăuga nimic erudiției și experienței dumneavoastră."

— Luna viitoare, făcu Brade.

— Da. Mi-ar plăcea să-l întîlnești. Cu diferență de cîțiva ani, ți-a fost, într-un fel, coleg.

Anson se sculă, mai greu, sprijinindu-se în baston.

— Pe mâine dimineață, Louis.

— Ne-am înțeles, Cap. Și nu uita de conferințe.

Odată bătrînul plecat, pe Brade îl cuprinse din nou disperarea. Cap Anson vorbea despre ura studenților față de profesorii lor ca despre ceva normal, care presupunea calitatea profesorilor. Brade știa că, în ceea ce-l privea, nimic din acțiunile lui nu ar fi justificat ura lui Ralph, dimpotrivă, el întotdeauna îl ajutase - făcînd abstracție de caracterul lui imposibil - lăsîndu-i toată libertatea în cercetare.

Dar dacă Jane Makris mințea?

De ce ar fi făcut-o?

Poate că ea doar se înșela? Cum avea să știe?

Singurul mijloc de a căpăta o certitudine era de a găsi pe cineva destul de intim cu Ralph pentru a putea confirma - sau infirma - vorbele secretarei. Dar cine? Caracterul închis al studentului său nu crea ușor relații cu cei din jur. Un coleg, poate?

Brade se uită la ceas. Nu era încă ora unsprezece. Mai era timp pînă la masă.

Traversă holul și intră în laboratorul lui Charles Emmett. Tînărul era singur.

— Charlie, aș putea să-ți vorbesc un moment?

Emmett așază cu grijă fiola de decantare pe care o avea în mînă și cele două lichide pe care le conținea se separară, cu efervescentă. Ridică dopul pentru a lăsa gazul să iasă, pe urmă îl puse la loc.

— Bineînțeles, domnule Profesor, spuse, urmîndu-l pe profesor în biroul lui.

Brade se așază în fotoliu, în timp ce Emmett se așază pe unul din scaunele de lîngă masa de conferință.

— Aș vrea să-ți vorbesc despre accidentul lui Ralph.

— Urîtă poveste pentru el!

— Într-adevăr. O poveste urîtă pentru noi toți.

Era o iluzie? Brade avu impresia că Emmett se crispose ușor. Nu voi să-l înspăimînte fixîndu-l prea atent.

Dintre toți studenții lui, Emmett era totodată cel mai vechi și într-un sens - cel mai puțin valoros. Era harnic, fapt pe care Cap Anson îl aprecia din cale afară de mult, dar nimeni nu ar fi putut spune că este un student eminent.

Stătea acolo, cu părul în dezordine, masiv, cu ochelarii prea mici, cu brațele pline de pistru și mîinile prea mari. Brade îi aprecia umorul și răbdarea. În fond, un student nu are neapărat nevoie de geniu dacă este capabil să încaseze eșecuri unul după altul, după o muncă susținută, fără a cădea în disperare. Cînd Emmett rata o experiență, o reîncepea, altfel. Nu găsea din instinct soluția ideală, dar, prin perseverență, ajungea, întotdeauna, la un rezultat onorabil. În privința caracterului, spre deosebire de majoritatea colegilor săi, extrem de nervoși, Brade îl găsea odihnitor ca o pernă de puf.

— De la moartea lui Ralph, urmă profesorul, încerc un sentiment de vinovăție. Regret că nu l-am cunoscut mai bine. Mi se pare că l-aș fi putut ajuta mai mult. Eu și ceilalți studenți ai mei. Mi-e teamă, Charlie, că nici de dumneata nu mă ocup suficient.

Emmett roși, încercînd un sentiment neplăcut.

— Oh! dar totul este perfect, Domnule.

— Este delicat din partea dumitale că îmi spui asta, dar eu nu am conștiința liniștită. Uite: este aproape o lună de cînd noi nu am mai vorbit despre lucrările dumitale.

— Ele merg bine. Cred că totul va fi gata la primăvară. Am terminat partea istorică a referatului meu și am adunat toate elementele preliminare ale expunerii. Nu îmi mai lipsesc decît rezultatele asupra omologilor.

(Experiențele lui Emmett tratau sinteza unor tiazolidoni, care nu fuseseră încă pregătiți, pînă atunci, prin metoda obișnuită a ciclurilor. Este un gen de probleme avînd avantaje și inconveniente. Nu cer nici cunoștințe esoterice de matematică, nici dozaje să-ți taie respirația: doar răbdare și puțin noroc. Dar dacă nu ai noroc - dacă metoda aleasă nu duce la nici un rezultat sau dacă, dimpotrivă, un alt cercetător are aceeași idee și ți-o ia înainte - totul trebuie luat de la zero, pentru doctorat.)

— Deci, zise Brade, cu tonul cel mai relaxat din lume, în curînd dumneata mă vei detesta.

Studentul îl privi, vizibil derutat.

— Ce vrei să spunei Domnule?

— Profesorul Anson îmi spuse adineaori că un student își detestă totdeauna profesorul.

— Cred că a glumit. Este genul lui! Desigur, sînt și studenți care nu-și suferă profesorul, dar nu e cazul meu.

Brade fu dintr-o dată conștient de libertatea cu care Emmett îi vorbea.

Studenții lui Ranke, discutînd cu profesorul lor, lăsau totdeauna impresia că îl tratau cu deferență. Dar nu era mai bine așa?

— Și Ralph? întrebă ei.

De data aceasta, reacția tînărului fu netă.

— Ce-i cu Ralph?

— Ce gîndea despre mine?

— Păi... știți, eu nu-l cunoșteam prea bine. Nu era prea vorbăreț.

— El nu mă iubea, nu-i așa?

Emmett părea foarte chinuit. Făcu o pauză.

— El nu iubea pe nimeni.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare. Știu că este prea tîrziu să mă interesez acum de Ralph, dar asta este. Mă detesta cu adevărat?

— Nu știu dacă se poate spune asta..

— Dar de ce o anume antipatie? Știi ceva în legătură cu asta?

Aceste întrebări puse de un profesor unui student aveau în ele ceva umilitor și deplasat, dar trebuia mers pînă la capăt. Acesta era prețul adevărului.

— După părerea mea, Domnule profesor, Ralph era un biet tip... în fine, vreau să spun...

— O!l! vorbește cu franchețe! Nu fi superstițios. Nu pentru că eș.e mort acum trebuie să-i negăm defectele. Trebuie să spunem oamenilor ce gîndim despre ei cît timp trăiesc, pentru a profita de asta. Detest elogiul ipocrit făcut morților.

— Ei, bine, uitați... Într-o zi se discuta despre profi, la fac...

— Știu. Așa cum îți dai seama, și eu am fost student.

— Cineva a spus că Foster este un adevărat tiran, un dictator, și atunci Neufeld a spus că, de fapt, cei mai răi profesori sînt cei care-și ignoră studenții, cărora nu le pasă de studenții lor și îi lasă să se descurce singuri...

— Ca mine?

— Ei... da, Domnule, așa a zis Neufeld.

— Înțeleg.

Ce revelație! Ralph îl ura pentru o rațiune inversă celei propuse de Anson? Suferea că era lăsat prea liber?

— Dar nu cred că vă detesta, Domnule, urmă Emmett. Am văzut cum vă privea în timpul cursurilor, mai ales în lunile din urmă. Era ciudat...

— Ei, bine, vorbește! explodează Brade. Care era atitudinea lui?

— Nu sînt psiholog, Domnule. Dar nu-mi poate scoate nimeni din cap ideea că sentimentul pe care îl avea față de dumneavoastră nu era ură. Era frică. O frică cumplită.

CAPITOLUL VII

— Frică de mine? repetă Brade cu violență. (Asta era o lovitură și mai dură decât spusele lui Jane Makris). Dar de ce, Charles?

— Nu mă întrebați, Domnule. N-am nici cea mai mică idee.

Profesorul și studentul se priviră câteva clipe. Brade începea să se simtă pierdut în fața evenimentelor. Totul îi scăpa în această poveste: crima părea imposibilă, doar dacă n-ar fi fost el însuși asasinul; totul părea inexplicabil, doar dacă n-ar fi avut el însuși un mobil...dar ce mobil?

— Ești sigur de ce spui? Întrebă în sfârșit. Trebuie să știu asta cu precizie. Dacă Ralph avea un motiv să se teamă de mine, trebuie să-l cunosc.

Emmett roși pînă la rădăcina părului.

— Eu...eu poate n-ar trebui să vorbesc...dar dacă țineți într-adevăr...însă cu condiția să nu spuneți că știți de la mine...

— Ei bine?

— Știu cine ar putea să vă dea informații.

— Cine?

— Roberta.

— Roberta Goodhue? (Era studenta care împărțea laboratorul cu Emmett.)

— Da, Domnule. Eu...eu nu am vrut să fiu indiscret, dar știți, lucrăm împreună și nu am putut să nu observ unele lucruri...deși erau foarte discreți amândoi...

Brade, din ce în ce mai surprins, înțelese tot mai bine că nu știa nimic despre studenții lui.

— Ce vrei să spui? Că era ceva între Roberta și Ralph?

— Oh! bineînțeles, nimic grav, Domnule. Știu doar că au ieșit împreună, o dată sau de două ori. Nimic mai mult. Dar știți cum este...vorbești mai ușor unei fete pe care o inviți la masă decât colegilor, în tumultul facultății.

— Știu. Ai văzut-o pe Roberta azi?

— Nu, Domnule.

— Ea știe de moartea lui Ralph?

— Cred că da. Am auzit-o pe domnișoara Makris dîndu-i telefon.

Brade avu impresia că surprinde umbra unui surîs pe buzele tînărului, dar vag, așa că nu fu sigur.

— Îți mulțumesc, Charlie. Mi-ai fost de un mare ajutor.

— Nu-i veți spune lui Roberta că știți de la mine?

— Nu, fii liniștit.

Se ridică pentru a-i deschide ușa lui Emmett și observă un alt student pe culoar. Abia după o secundă realizează că era Gregory Simpson, colegul de laborator al lui Ralph Neufeld.

— Vrei să-mi vorbești, Greg?

— Dacă aveți un minut liber, Domnule.

Simpson avea o voce înaltă, sprîncene aproape invizibile, care dădeau ochilor săi palizi un aer de goliciune, un nas rotund, o față de copil bun, un pic caraghios. Era un băiat politicos, dar nu genial (studenții geniali - gîndi Brade cu melancolie - se duc acolo unde li se asigură burse).

— Desigur. Intră.

Cei doi studenți, încrucișîndu-se, se salutară cu răceală. Simpson se așează pe scaunul de pe care tocmai se ridicase Emmett.

— Ce pot face pentru dumneata, Greg?

— Aș vrea să vă întreb unde trebuie să mă duc, Domnule?

— Cum adică? Vrei să pleci de la Universitate?

— Nu...mă refer la labo...acum că Ralph a murit...

— Vrei să schimbi laboratorul?

— Păi...

Brade se simți depășit.

— Ascultă, Greg. Moartea lui Ralph este un lucru foarte trist, dar nu putem face nimic. Vei continua să lucrezi în laboratorul dumitale, singur, pînă cînd vei avea un alt coleg care va lucra în locul lui Ralph.

Simpson ezită, dar nu plecă. Ceva nu-i plăcea, mizerabilul.

— Aș vrea, totuși, să lucrez în alt laborator, Domnule.

— De ce? Crezi că laboratorul nostru este bîntuit de strigoi? Că va veni fantoma lui Ralph să te tragă de picioare în timpul experiențelor?

Brade știa că tonul lui era inutil sarcastic, dar rezerva lui de răbdare se terminase și se controla cu greu. Nefericitul student înțelese și se ridică, derutat. Deodată, lui Brade îi fu rușine de violența lui. În definitiv, oamenii nu sînt vinovați de frica irațională pe care le-o inculcă societatea, și, de fapt nimeni, nu-i cu adevărat scutit de așa ceva.

— Hai, zise el. Te înțeleg. Uite ce-o să facem. Te vei instala aici, în laboratorul lui Emmett, pînă la sfîrșitul trimestrului. Trimestrul viitor, cînd Emmett își termină experiențele, îi iei locul definitiv. Îți convine așa?

Simpson se ridică, entuziasmat. Fața îi strălucea ca o lampă.

— Extraordinar! Vă mulțumesc, Domnule. Este minunat din partea dumneavoastră.

Brade îi surse cu amabilitate.

— Stai puțin, Greg.

Studentul se reaseză, crispat.

Brade se gîndise că Ralph nu fusese singurul care avusese cheia laboratorului în care murise. Simpson trebuia să fi avut și el una.

— Despre altceva vreau să-ți vorbesc. Un subiect confidențial. Contez pe discreția dumitale. Au fost furturi în facultate.

— Furturi, Domnule?

(Instinctiv, studentul începu să vorbească în șoaptă.)

— Oh! Nimic prea grav, dar facem un fel de anchetă. Aș vrea să știu dacă ai avut impresia că vreo persoană străină de facultate a intrat în laborator.

Simpson se gândi un moment, cu fruntea încruntată. Pe urmă ridică spre Brade ochii lui palizi, cu privirea inocentă.

— Nu, Domnule.

— Nu ai observat nimic anormal? Obiecte mutate, lucruri lipsă? — Nu, Domnule, nimic.

— Ralph nu-ți semnalase nimic în sensul ăsta?

— O, nu, absolut nimic.

Răspunsul era prompt și categoric.

— Știți, Ralph nu-mi vorbea niciodată. La început am încercat să-i zic "bună ziua" când intra în laborator, dar cum nu-mi răspundea niciodată, nu l-am mai salutat. Îmi dădea impresia că mă detestă că lucrez cu el în același laborator, ca și cum ar fi fost laboratorul lui personal, iar eu eram un intrus.

Nici nu mă puteam apropia de masa lui când lucra. Odată, din întâmplare, am venit lângă el când scria rezultatele experiențelor în carnetul de observații; a închis carnetul și a venit spre mine de parcă ar fi vrut să mă omoare. N-am mai făcut niciodată așa ceva. Totuși, era un tip grozav...

— Spui asta acum, când e mort, nu?

— Cum adică, Domnule?

— Păi, probabil că îl detestai dacă se purta așa cu dumneata. Simpson ezită puțin înainte de a răspunde.

— Mă mulțuneam să-l ignor. De altfel, fusesem prevenit...

— În legătură cu ce?

— Că-i plăcea să se bată...în fine, chestii de astea,...

— Te-ai bătut cu el?

— Oh, nu, mă țineam departe de el, asta-i tot.

— Câți ani ai, Greg?

Studentul ridică ochii, surprins.

— Douăzeci și doi, Domnule. De ce?

— Așa...Mai ai să-mi spui ceva?

— Nu..., Domnule. Vă mulțumesc mult. La revedere, Domnule.

Rămas singur, Brade reflectă.

Simpson, după toate aparențele, era în afară de orice bănuială. Prea tânăr și prea inofensiv. Pe parcursul conversației se dovedise un băiat liniștit, pasiv, dintre cei care se retrag când e vorba de bătaie, exact așa cum spusese el singur.

Pe de altă parte, genul ăsta de băieți nu are ocazia să se elibereze de o anume tensiune internă. Și tensiunea se acumulează și într-o zi poate exploda...Dar cum se poate ști? Cum poți să descoperi adevărul?

Brade ridică receptorul și formă numărul de acasă.

Doris răspunse cu o voce neutră. Imposibil de știut după tonul cu care spusese "alo" care era starea ei de spirit.

— Alo, Doris, totul este bine?

— Foarte bine. Dar la tine? Ce vrea Littleby?

Îi spuse în câteva cuvinte. Ea îl ascultă fără să-l întrerupă.

— Care era atitudinea lui?

— E...nu prea încântată.

— A insinuat că moartea lui Ralph era și din vina ta?

— Nu. Dar a creat impresia de culpabilitate prin asociere, dacă înțelegi ce vreau să spun. Ralph era studentul meu, moartea lui este o proastă publicitate pentru Universitate, deci eu sînt implicat. Sînt convins că Littleby ar prefera să nu ne vadă mîine la recepția lui.

— Cu atît mai rău pentru el. Ne vom duce, i-o tăie Doris pe un ton calm.

— I-am spus asta, draga mea.

Urmă o scurtă tăcere.

— Cum te simți? Întrebă ea.

— Caraghios. Știi, am devenit un fel de celebritate. Ar fi trebuit să-i fi văzut pe studenți: cred că nici unul n-a reținut nici un cuvînt. Aveau aerul că așteaptă să mă scufund sau că o să scot un revolver și o să trag sau Dumnezeu știe ce. Cap Anson a fost o mare izbăvire.

— De ce?

— M-a așteptat după ore și mi-a vorbit de cartea lui ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. A fost singurul lucru normal al zilei.

Brade consideră mai prudent să nu vorbească la telefon despre întâlnirea fixată de Anson, cu atîta autoritate, pentru a doua zi.

— Foarte bine, spuse Doris. Ai grijă de tine. Și nu mai face pe detectivul. Mă auzi?

— Da, perfect. Pe curînd, draga mea.

Surse melancolic, așezînd jos receptorul. Să nu facă pe detectivul? Trebuia să facă pe detectivul și încă în mod convenabil.

Deodată hotărî să sune la secretariatul Decanului.

— Alo, miss Makris? Aici profesorul Brade.

— Alo, bună ziua, Domnule. Ce doriți?

— Aș vrea numărul de telefon al Robertei Goodhue.

— Il caut imediat. Ea nu a venit astăzi?

— Nu.

— Sper că nu e bolnavă. Vreți s-o chem eu?

— Nu, vreau doar telefonul ei. Apropo, miss Makris...

— Da, Domnule?

— I-ai telefonat dumneata ieri Robertei să-i spui de accidentul lui Ralph?

— Da. Am greșit? Am crezut că fac bine, știind că sînt colegi...

— Da. I-ai telefonat și lui Charlie Emmett sau lui Greg Simpson, ceilalți colegi ai ei?

La capătul celălalt al firului se făcu liniște, apoi vocea secretarei păru încurcată.

— O, nu, Domnule. Am crezut că...

— Nu contează. Dă-mi, te rog, numărul de telefon al Robertei.

Formă numărul și așteaptă destul pînă i se răspunse.

— Alo? făcu o voce înceată.

— Alo Roberta? Aici profesorul Brade.

— Oh! Bună ziua, Domnule. Sper că nu am pierdut un seminar în dimineața asta?

— Nu, stai liniștită. Te-am chemat să știu cum te simți

Fata făcu o pauză pînă cînd răspunse. Brade își imagină că depuse un mare efort ca să pară calmă și normală.

— Mi-este bine. După masă vin la laborator.

— Crezi că vei putea?

— Sigur că da.

El privi ceasul: era douăsprezece fără douăzeci. Se simți jenat s-o deranjeze, dar ea stătea foarte aproape de campus.

— Spune-mi, Roberta, ai putea fi aici la douăsprezece fix?

Ea păru surprinsă și ezită.

— Da...Domnule...dacă dvs. credeți că...

— Poți să iei masa cu mine?

De data asta reticența fetei fu absolută.

— Aveți ceva special să-mi spuneți?

— Da. (Inutil să divagheze)

— În legătură cu studiile mele?

— Nu. O chestiune personală.

— Voi fi acolo, Domnule.

— Bine. Te aștept.

Așteptînd-o pe Roberta, Brade privi orarul de după masă. Experiențele se refereau la aldehide și cetone, cu prepararea unei oglinzi argintate - o experiență inutilă, dar spectaculoasă, care ține trează atenția studenților. Mai trebuia să se pregătească și un compus bisulfitic, care nu prezenta nici o dificultate, în afară de curățarea precipitatului, pentru care trebuia folosit eter, foarte volatil și inflamabil. De fapt nu se folosea nici o flacără deschisă în laborator și un student care ar fi fumat acolo ar fi fost imediat dat afară. Toți cunoșteau prevederile regulamentului în acest sens, iar Charlie Emmett răspundea, în mod special, de asta.

Brade ar fi vrut, în mod excepțional, să nu fie astăzi prezent la această ședință de laborator. În general, el asista cel puțin la o parte din experiențe, deși nu intra propriu-zis în obligațiile lui. Îi plăcea să asiste, pentru a răspunde studenților la întrebările la care poate ar fi știut să răspundă asistenții de laborator și, totodată, pentru a sublinia importanța pe care o acordă acestui tip de lucrări. Dar, în mod excepțional, Charlie Emmett și

Roberta Goodhue ar fi putut conduce ședința de laborator și singuri.

Cineva ciocăni ușor la ușă și Brade își luă pardesiul și pălăria.

— Bună ziua, Roberta. Vrei să mergem undeva să mâncăm? Sînt cu mașina și nu te rețin mai mult de o oră.

— Cum vreți, Domnule.

Ea părea total indiferentă. Era o fată scundă, cam plinuță, îmbrăcată într-un mantou roz. Părul era negru, tenul-mat și avea un exces de pilozitate care, probabil, o făcea nefericită. Avea o umbră de mustață pe buza superioară și o umbră de păr pe obraji. Nu era propriu-zis urîță, dar nu era o frumusețe.

— Te aștept la poartă, zise el. Vreau să-l rog pe Charlie să fie atent să nu fie vreo fiacără deschisă pentru experiența de după-masă.

Restaurantul era aproape plin, dar avură norocul că găsiră o masă spre rîu și șosea; din an în an era tot mai greu să găsești natura virgină. Brade comandă și decise să intre în subiect.

— Bănuiesc că ești foarte nefericită de ce s-a întîmplat ieri, spuse el.

Ea mîncă o bucătică de pîine, privind la mașinile care se vedeau pe geam.

— Da, murmură.

— Cred că...erai foarte legată de Ralph, nu?

Roberta ridică ochii și deodată lacrimile începură să-i curgă pe obraji.

— Trebuia să ne căsătorim imediat după ce-și lua doctoratul.

CAPITOLUL VIII

Chelnărița aduse un șnițel pane lui Brade și o salată boeuf pentru Roberta, cafea și frișcă pentru amîndoi. Această întrerupere providențială îi permise lui Brade să continue.

— Sînt dezolat, spuse. Nu știam că sînteți logodiți. Ar fi trebuit să-mi spui. N-am fi venit acum aici.

— Oh! Nu face nimic. E mai bine decît să stau în casă.

Făcu un efort ca să-și revină și-și adună ultimile puteri pentru a continua discuția.

— Despre Ralph vreți să-mi vorbiți?

— Da. Nu aș vrea să ți se pară că sînt crud...dar trebuie să decid ce voi face cu lucrările lui. De altfel, nu avem nici o grabă.

— Aveți intenția să le continuați?

— Ei...avem tot timpul să vorbim despre asta mai tîrziu.

Era supărat pe sine însuși că o tîrîse pe biata fată ca să-i vorbească despre logodnicul ei mort în ajun. Dar cum ar fi putut să ghicească?...

Tînăra îl privi cu intensitate.

— Nu-l iubeați, presupun.

Tresări. Ghicea ea asta în privirea lui?

— Nu-i adevărat, Roberta. Te înșeli. Aveam o părere foarte bună despre el.

— Mulțumesc că-mi spuneți asta, dar nu cred că-i adevărat. Puțini oameni îl iubeau și eu știu de ce.

Își abandonase salata după prima înghițitură și acum făcea cocoloașe de pâine.

— Era un băiat ciudat, mereu în defensivă. Îți trebuia timp ca să ajungi să-l cunoști, cu aspectul lui de urs; dar în fond era foarte simpatic. Gentil, afectuos. Am petrecut noaptea trecută cu mama lui. Biata femeie! Oh! Cum s-a putut întâmpla un asemenea lucru? Nu pot crede că a făcut o greșeală atât de stupidă, el care era atât de meticulos...

Brade o întrerupse.

— Mai avea pe cineva în afară de mama lui?

— Nu...Nu știți nimic despre el, de fapt. Mă refer la viața lui privată.

— Vai! Din păcate nu, Roberta. Acum regret că nu am avut mai multe contacte umane cu studenții mei... dar nu este o conversație prea plăcută pentru dumneata.

— A vorbi despre el e tot ce mai am.

Își fixase privirea în farfurie și şuvițele drepte de păr îi cădeau pe frunte.

— El nu era american, știți?

— Da.

— Mama lui și cu el scăpaseră de ceva groaznic, nu știu exact ce. Tatăl lui fusese omorât - împușcat - și avusese și o soră mai mare, care și ea murise tot acolo. Îi era frică de oameni. Viața, în America, nu este ușoară pentru niște refugiați ca ei. O țară străină, o limbă necunoscută... Toate astea îl făcuseră să se teamă de toată lumea, chiar și de oamenii care îi doreau binele. Asta devenise un fel de reacție instinctivă la el.

— Înțeleg, Roberta.

— Și era un cerc vicios, pentru că tocmai această tensiune îl făcea nervos, iritabil și-i înrăia pe oameni contra lui. De asta nu-i plăcea să lucreze cu alți studenți. Avea impresia că îi erau ostili, că vor să-i facă rău. Știa că e ceva irațional, dar nu se putea împiedica să se comporte așa; de exemplu, dacă vedea un student folosind o lopătică pe care el o spălase se înfură, chiar dacă după asta regreta. Avea nevoie de multă înțelegere, dar profesorul

Ranke, în loc de asta, l-a îndepărtat din echipa lui. Încă un eșec, un exil. Asta l-a făcut și mai sălbatic.

— Și pentru asta mă ura pe mine, Roberta?

Se îndreptă pe scaun, devenind rigidă.

— Cine v-a spus asta?

— Nimeni. Este doar o impresie de-a mea.

— Sînt sigură că Jane Makris v-a spus istorii de astea.

— De ce s-o fi făcut?

Nările studentei se dilatară. Inspiră profund.

— Oh, acum nu mai e important! Atît pot să vă spun. Înainte de a fi prieten cu mine, Ralph ieșise cu ea - o dată sau de două ori. Nimic serios, dar idioata asta a luat totul în tragic. Și-a imaginat cine știe ce și s-a ținut de capul lui. Apoi a început să-l urască, o adevărată vrăjitorie. Ieri, cînd mi-a telefonat să-mi dea vestea, simțeam că e bucuroasă.

Brade parcă stătea pe cărbuni aprinși. Tot acest noroi, pe care drama îl stîrnise, tulburase apa calmă a micuței lumi universitare și o transformase într-o mocirlă cum nu era alta pe lume.

— Așadar, dumneata nu crezi că Ralph mă ura? Întrebă el.

— Nu. Nu avea motiv. E adevărat că la început...

— La început?

— Era îngrijorat de rezultatele cercetărilor lui. Profesorul Ranke îl alungase și avea impresia că este un ratat. Ura un pic pe toată lumea și nu-i exclus să-i fi spus ceva lui Jane Makris. Chiar cred că a fost ceva, pentru că îmi aduc aminte că o-dată am auzit-o spunîndu-i la telefon că va avea necazuri dacă ea o să repete ce a spus el despre dumneavoastră. S-a ținut de cuvînt, dar a așteptat ca el să fie mort. N-a vrut să-l lase să se odihnească în pace.

Spre disperarea lui Brade, Roberta începu să plîngă încet. El îndepărtă farfurioara. Își bău ultima gură de cafea și chemă chelnărița ca să facă plata.

— Liniștește-te, Roberta. Nu te agita din cauza relațiilor lui cu mine. Noi ne înțelegeam bine și dumneata mi-ai explicat perfect ce fel de caracter avea. Regret doar că nu l-am cunoscut mai bine.

Ar fi avut chef să o ia pe fată de mână spre a o liniști, dar rezistă primului impuls. Ea își termină cafeaua, în timp ce el achită și pleacă înapoi, spre Universitate.

— Ralph ți-a cumpărat un inel de logodnă? Întrebă el în timp ce șofa.

— Nu, nu avea destui bani. Mama lui muncea pentru a-i plăti studiile. Ea păstrase această mentalitate europeană: nici un sacrificiu nu era prea mare pentru ca fiul ei să ajungă un savant. Iar acum nu i-a mai rămas nimic...

— Fixaserăți o dată pentru nuntă?

— Imediat după doctoratul lui.

— Ce gîndea mama lui despre proiectul vostru?

— Nu cred că era la curent. Ea știa că ieșim în preună și mă iubea, dar nu cred că ar fi fost bucuroasă să afle că el se va însura cu mine. Credea că el, cu diploma lui, ar fi putut face o căsătorie mai bună. Mamele europene exagerează cînd e vorba de valoarea titlurilor universitare în căsătorii.

După masă, Brade trecu puțin pe la laborator, unde totul era bine. Chiar și Corwin, cel mai stingaci student, nu reușise să se taie în vreo sticlă.

Contempla cu încîntare eprubeta ai cărei pereți sclipeau transformați în oglindă, datorită unui strat de argint depus de aldehydă. (Era cel mai slab student și, bineînțeles, oglinda lui era cea mai reușită. Brade îl dădu exemplul studenților mai dotați, ale căror manipulări mai atente nu reușiseră decît un precipitat negricios, pe fundul tîbului.) Apoi se duse la secretariat unde căută un timp dosarul universitar al lui Ralph Neufeld; dar ochii lui Jane Makris, fixați tot timpul asupra lui, nu-l lăsară în pace și puse capăt cercetărilor. Nu găsise, de altfel, nimic interesant.

Cu inima grea, se întoarse la biroul său, reflectînd la subiectul conferințelor despre protecția în laborator, cu care îl însărcinase decanul. Unele teme se impuneau: folosirea corectă a gurii de aerisire, metodele de evaporare a solventilor inflamabili, folosirea buteliilor de gaz comprimat, pînzele de tablă.

Apoi era munca cu pipeta. Cînd Brade era student, puneai pipeta în gură și aspirai lichidele, ghidîndu-te după reperele

marcate pe pahar. Era neelegant și periculos, fiindcă era suficientă o clipă de neatenție pentru ca lichidul să intre în gură, cu consecințele ușor de imaginat dacă lichidul era coroziv sau toxic. Astăzi, cei mai mulți studenți utilizează niște pompe mici, speciale, fixate pe pipetă și avînd un sistem care permite aspirarea dirijată. Din păcate, responsabilii administrativi și Universitatea dădeau înapoi în fața unor cheltuieli prea mari și de aceea numărul pompelor aspiratoare era mai mic decît numărul studenților. Brade își propuse să profite de campania asta de protecție și să ceară credite adecvate.

Se gîndea la toate astea, cînd o idee ciudată îi veni în minte, lăsîndu-l perplex; puțin simpaticul Ralph fusese iubit totuși de două fete și suficient de mult pentru ca o gelozie teribilă să se nască între ele. Ce bizar!

Asta deschidea perspective noi în ceea ce privea crima. De aici încolo nu trebuiau avute în vedere numai disputele provocate cu colegii sau profesorii, de un student certăreț și de ura asasină pe care ar fi putut s-o determine. Trebuia ținut cont și de iubirea decepționată - teren mult mai des întîlnit în criminologie.

Bineînțeles, nici Jane Markris, nici Roberta Goodhue nu erau drăguțe. A priori, nu-ți puteai imagina că ar fi reușit să facă vreun băiat să se îndrăgostească de ele. Dar fetele cele mai insignifiante se căsătoresc și băieții de asemenea. Dacă doar fetele croite după modele hollywoodiene s-ar putea căsători, omenirea ar dispărea rapid. De altfel, delicatețea și drăgălășenia pot atrage mai mult pe un tînăr decît liniile-standard. Ochii surfizați te pot face să uiți niște obraji păroși. Era de înțeles cum Ralph, temător și retractil, se simțea atras de fete mai urfțele. El n-ar fi îndrăznit să facă curte unei frumuseți. Intrînd în competiție cu alți băieți, s-ar fi temut că va fi respins și că va suferi mai mult decît suferise vreodată, în copilărie. O fată mai puțin tentantă l-ar fi acceptat mai degrabă, avînd și ea nevoie de afecțiune, așa încît ea i-ar fi fost recunoscătoare că a observat-o și nu ar fi fost tentată să-l înșele cu alt băiat. (Brade zîmbi: își descoperea calități nebănuite de psiholog și detectiv, în același timp).

Dar o fată de acest fel, odată respinsă pentru alta, devine, conform zicalei, mai rea decât furiile din infern. Să vezi, după atîta așteptare amară, că se naște o speranță și să o pierzi din nou! Și e încă mai cumplit dacă trădarea se face în favoarea unei alte fete, de asemenea urîțică, așa ca nici măcar să nu poți spune că lupta era pierdută din start.

Da, Brade simțise ura lui Jane Makris. Totul era să se afle dacă acest sentiment fusese destul de violent ca să o ducă pînă la crimă; și, în caz afirmativ, avusese ea inteligența și cunoștințele necesare ca să comită această crimă specială? Brade își promise să afle dacă din întîmplare ea urmasese cursuri de chimie.

Dar argumentul putea pe alte coordonate să i se aplice și Robertei. Acest gen de băieți ostili, paranoici se plictisesc repede de o fată, oricît de iubitoare sau drăguță ar fi ea. Nu trebuie mult ca și cea mai mică neînțelegere, cea mai mică tensiune să le roadă inima, să verse acolo neîncredere și ură.

Ralph nu-i oferise Robertei inelul de logodnă. El nu vorbise nimănui de logodna lor, nici lui Charles Emmett, nici mamei lui. Deci doar cuvîntul Robertei stătea mărturie despre aceste proiecte. Ce putea dovedi că el nu-și schimbase părerea, că nu ar fi renunțat? O fată este foarte sensibilă la aceste nuanțe. Poate că ea îi ceruse, cu autoritate, să fixeze data precisă a nunții lor și s-o anunțe public, și poate că el refuzase. Poate că - cine știe - o a treia fată urîță intrase în scenă?

În ceea ce privește circumstanțele, bineînțeles că Roberta avea cunoștințele necesare, și dacă cineva pe lume, în afară de Brade, avusese șansa să fie la curent cu cercetările lui Ralph, ea era aceea, pentru că și dacă el evita să vorbească despre asta colegilor, făcea desigur o excepție cu iubita lui, singura în care avea încredere.

Cît despre nenorocirea pe care o afișa, nici măcar nu trebuia să facă teatru pentru asta. Putuse foarte bine să-și ucidă logodnicul pentru a-l pedepsi de trădare și acum să-l plîngă cu sinceritate.

Dar toate astea nu erau decât raționamente, pură teorie. Cum să dovedească ceva? În chimie, Brade știa cum se poate dovedi,

verifica o teorie prin experiență. Dar într-o anchetă de poliție era ignorant.

Copleșit, își privi ceasul. Era puțin peste ora patru. Cu douăzeci și patru de ore mai devreme, se pregătea să-l întâlnească pe Cap Anson, înainte de plecare se dusesse să-i spună la revedere lui Ralph, în laboratorul său - gest moștenit de la Anson, ca și multe altele - și începuse coșmarul.

Nu avea nici un chef să se ducă acasă. Nu avea chef de nimic. Manuscrisul lui Anson rămăsese neatins în servieta lui. Nici măcar experiența de oxigenare din laboratorul său nu-l mai interesa; fără nici o remușcare își lăsase amestecul, negliijându-l.

Și week-end-ul ăsta care începea! Căută în jurul lui ca să-și ia ceva de lucru acasă (Doris detesta obiceiul ăsta, dar un profesor care nu lucrează în timpul week-end-urilor nu-i profesor!). Până la urmă decise să se mulțumească doar cu manuscrisul lui Anson, pe care trebuia să-l citească în noaptea aceea.

A doua zi, Anson avea să vină, cum spusese, pe urmă trebuia s-o ducă pe Ginny la Zoo, iar seara - să meargă la recepția de la Littleby. Ce program! Măcar duminică să se odihnească. Săptămîna care avea să înceapă era grea.

Brade își închise servieta, își luă pardesiul și merse spre ușă. Cînd s-o deschidă, o siluetă se zări prin geam și cineva bătu la ușă. Nu era un student, în orice caz nu unul cunoscut.

Vag neliniștit, Brade deschise și se trezi față în față cu un bucălat, cu surîsul umed și cu o expresie jovială.

— Salut, Professore. Nu mă recunoașteți?

Abia la sunetul vocii, Brade îl recunoscu. Era polițistul Jack Doheny.

CAPITOLUL IX

Lui Brade îi scăpă pălăria din mână și se aplecă s-o ridice. Simți că roșește, dar Doheny îi zîmbi amabil, mestecînd chewing-gum.

— Pot face ceva pentru dvs., domnule Doheny? întrebă Brade. Vedeți, îmi aduc aminte de dumneavoastră.

Doheny căută în buzunar și scoase o cheie.

— Am venit doar să vă aduc asta. Mi-ați cerut-o ieri. Este cheia laboratorului lui Neufeld. Am preferat să v-o aduc personal.

— Oh! Vă mulțumesc, vă mulțumesc foarte mult.

Brade se simți ușurat. Uitase povestea cu cheia.

— Știați că nu mai avea pe nimeni în familie, în afară de mama lui? întrebă polițistul, plimbîndu-și privirile de jur împrejurul biroului. Stătea în dreptul ușii și nu dădea semne de plecare.

— Am aflat astăzi.

— M-am dus să-i anunț vestea ieri seară. Asta e partea cea mai urîță a muncii mele. Dar ea era deja la curent, datorită uneia din studentele dumneavoastră care se afla acolo.

— Ah! Roberta Goodhue? (ea-i spusese că fusese la mama lui Ralph, dar nu-i pomenise nimic de Doheny).

— Da. Am întrebât-o cum a aflat...Se pare că i-a telefonat cineva de aici.

— Da, secretara, domnișoara Makris. Eu o anunțasem, după ce ne-am despărțit și a crezut că e de datoria ei să-i telefoneze domnișoarei Goodhue. Domnișoara Goodhue era...cum să spun?...foarte prietenă cu Ralph Neufeld.

Doheny clătină capul, fără să se miște. Brade începuseră să se enerveze.

— Tristă împrejurare pentru ea, spuse Doheny. Aici e biroul dvs., Profesore?

— Da.

— O încăpere plăcută. Mi-ar place și mie să am o asemenea masă în atelierul meu. Vă ocupați cu bricolajul?

— Nu.

— Am auzit că mulți profesori și intelectuali se ocupă cu ceva manual, lucruri așa...

— E posibil. Nu știu.

Doheny păru că observă dintr-odată starea de nervi a interlocutorului său.

— Vă rețin? Erați gata de plecare?

— Sînt stăpîn pe timpul meu. Plec cînd vreau. Uneori plec la miezul nopții, altă dată, pe la ora douăsprezece la prînz. Depinde de orarul meu, de ce am de făcut.

— Oh! E o meserie grozavă! exclamă polițistul cu o sinceritate reală. Mi-ar place și mie un asemenea orar. Ieri ați rămas tîrziu?

— Nu tocmai mă pregăteam să plec, cînd am descoperit...corpul.

— Și eu care acum vă rețin! O să mă blestemați!

— O nu, Doamne ferește!

Doheny se pregăti, în fine, de plecare, fără să se grăbească. Brade îl urmă, încuie ușa, puse cheia lui Neufeld alături de celelalte chei ale sale. Polițistul îl privea.

— Aveți un șperaclu, Profesore?

— Bineînțeles. Trebuie să pot intra la orice oră.

— Cu el se pot deschide toate laboratoarele?

— Da, cu excepția celor care au broaște speciale. Aproape toți colegii mei au așa ceva.

Doheny surse, mestecînd chewing-gum.

— Înțeleg.

Brade simți că-i vine rău, în mod inexplicabil.

Pe tot drumul spre casă, încercă să fie rezonabil: vizita polițistului era normală, întrebările - normale, atitudinea lui cordială. Dar, în ciuda acestor lucruri, unele detalii rămîneau neliniștitoare. De ce aceste întrebări despre orar, despre șperaclu? Căuta ceva? Dar ce?

Depășit, Brade încercă să se gîndească la altceva.

Cina decurse bine, iar Ginny era acum la curent cu moartea lui Ralph (auzise la radio și în conversațiile telefonice ale mamei ei). Bineînțeles, nu avea voie să vorbească despre asta, însă un fel de excitație făcea să-i sclipască ochii și-i mărea apetitul. Pe de altă parte, Doris făcu glume, așa încît Brade simți că angoasa i se mai risipește.

Armonia dură pînă la desert, cînd Doris îi sugeră fiicei ei să se ducă sus, în camera ei, să-și facă lecțiile, să facă un duș și să se culce.

— Și bineînțeles că nu am voie să mă uit la televizor după ora nouă, spuse ea.

Ginny urcă scările din patru în patru, apoi se opri brusc și se aplecă peste balustradă.

— Hei, tată, să nu uiți că mîine mergem la Zoo!

— Nu mai spune "Hei" tatălui tău, zise Doris. Să vedem cum te porți în seara asta. Dacă nu ești cuminte, uici nu poate fi vorba de Zoo.

— Ei, da, sigur că o să fiu cuminte. Mergem, nu-i așa, tată?

Brade era jos, lîngă perete.

— Da, cu condiția să nu plouă, răspuse.

Rămas doar cu Doris, care se dusese să spele vasele, el nu părea prea bine dispus.

— De fapt, mărturisi el, nu prea sînt sigur că voi putea merge.

— Cum? De ce?

Doris ieși din bucătărie, întrerupînd robotul de spălat vasele, care se opri cu zgomot.

— Am spus că s-ar putea să n-o pot duce mîine pe Ginny la Zoo.

— De ce?

— O să vină Cap Anson.

— De ce ai stabilit cu el întîlnirea pentru mîine? Știi că i-ai promis lui Ginny.

— Nu eu l-am invitat. S-a invitat singur.

— Și nu puteai să-l refuzi?

— Nu e ușor cu Cap Anson. Îl știi, doar.

— Da, și nu prea-mi place. La urma urmei, e cartea lui, nu a ta, ce atîta chin?

— Pentru că e o carte bună, o carte importantă. Sînt bucuros să colaborez la ea.

— Dar putea veni într-o altă zi...

— Deja i-am făcut ieri două figuri, nu voiam să-l supăr iar.

— Două figuri? Cînd?

— Mai întîi ieri seară. Știi că trebuia să ne întîlnim aici la ora cinci și el e foarte punctual.

Doris ridică din umeri și începu să răsfoiască programul.

— Dar i-a dat hîrțile Virginiei. Nu era o dramă.

— Totuși a fost foarte afectat. El a considerat întotdeauna lipsa de punctualitate ca pe un afront personal.

— Exagerezi. L-am văzut pe geam, cînd îi dădea lui Ginny hîrțile, și te asigur că nu părea furios deloc.

— Admitem. Dar în dimineața asta a venit la mine la birou la ora zece după cursurile mele și, cînd i-am spus că nu i-am citit textul, a fost disperat.

— Dar nu poate pretinde ca viața să continue ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, după moartea accidentală a unui student (accentuă voit pe cuvîntul accidentală).

— Tu știi că el e bătrîn și chimia este toată viața lui. Moartea lui Ralph nu înseamnă nimic pentru el. Îmi pare rău doar pentru că nu i-ai spus să nu vină dimineața aici.

— Ei, bine, cu atît mai rău. O să mergi totuși cu Virginia. S-a bucurat de ieșirea asta toată săptămîna. Și să nu mă pui să merg eu în locul tău: am un munte de rufe de spălat.

Brade se gîndi un moment, cu sprîncenele ridicate.

— O să-i telefonez lui Cap, spuse el, într-un tîrziu, să-l rog să vină la nouă, în loc de zece. O să merg cu Ginny, la ora unsprezece, cred că e bine.

Doris nu răspunse. Dădu drumul la televizor.

— Oh, o veche emisiune de varietăți. Asta-i norocul meu.

— Dar pe alte canale ce este?

— Un meci de baschet, o emisiune de religie, un film pe care l-am mai văzut. Ce seară! Și totuși aș vrea să văd ceva.

Își luă andrelele și se așeză, tristă, la televizor. Brade o privi în liniște. Nu tricota. Nici la televizor, de fapt, nu se uita.

În cele din urmă nu mai rezistă.

— Nu-i nimic nou în povestea de ieri? Întrebă.

Brade ridică ochii de pe manuscrisul lui Anson. Ar fi trebuit să meargă să lucreze în camera lui de la subsol, ca să aibă liniște, dar nu avea curajul să rămînă singur.

— A venit iar sticletele de la poliție la Universitate.

Doris, tresări, cu ochii măriți de uimire.

— De ce?

— Ca să-mi dea cheia pe care o avea Ralph. Dar avea un mod de a privi în jurul lui care-mi făcea rău.

— A spus ceva?

— În privința împrejurărilor în care a murit Ralph? Nu.

— Atunci de ce continui să te gîndești la asta, de ce nu lași lucrurile să se rezolve de la sine?

— Dar, Doris, dacă e vorba de un asasinat?

— Oricum ar fi, tu nu poți face nimic. Un băiat nu prea simpatic a murit, iar tu nu-l poți învia. Asta-i tot.

— Nu e atît de simplu. Există o fată care era îndrăgostită de el, se pare că urmau să se căsătorească. Există o mamă care a dus o viață nenorocită și care și-a sacrificat viața pentru el să studieze...

— Dar tot nu văd cu ce le-ai putea ajuta dacă îți faci probleme.

— Dar am probleme! Toată ziua m-am gîndit să ies din ele.

— Numai tu te gîndești la crimă.

— Asta n-o să țină mult. Deja s-a întrebat cineva cum a putut Ralph să confunde cianura cu acetatul. Și alții se vor întreba. Poliția va fi alertată. Sabia lui Damocles e peste capetele noastre. Asta îți convine?

— Cine a făcut remarcă despre care vorbești?

— Roberta Goodhue. Este fata cu care trebuia Ralph să se însoare.

— Poate că ea l-a omorât. O fi crezut c-o înșeală.

Brade fu frapat de coincidența dintre raționamentul său și intuiția lui Doris. Spuse cu elan:

— Și eu m-am gândit la asta. M-am gândit la multe lucruri. Doris...

— Da?

— Ai vrea să mă ajuți? Nu mă lăsa singur. Tu vei vedea poate soluțiile care îmi scapă. Poate că tu vei găsi soluția.

Ea lăsă, tăcută, capul asupra lucrului.

— Bine, spuse. Dacă simți nevoia să vorbești, vorbește.

— Mai întâi m-am gândit să ordonez lucrurile, să fac niște fișe. Vechi reflex universitar. Dar pe urmă m-am gândit că dacă cineva găsește hîrțiile, chiar rupte sau arse, intră la idei... Uite cum sînt eu. E greu...

— Te ascult. Spune mai departe.

— Crima n-a putut fi făcută decît de persoane avînd cunoștințe de chimie și acces în laborator. Eu sînt deci primul suspect, dar, admițînd că nu sînt eu, altul trebuie să corespundă acestor condiții.

— Cine?

— Gregory Simpson, colegul lui Ralph. El susține că Ralph nu-i vorbea, e poate adevărat, dar Simpson îl vedea lucrînd, pregătind flacoanele de acetat și aranjîndu-le.

— Doar el e în situația asta?

— Charlie Emmett sau alți studenți, chiar Cap Anson ar fi putut în mod excepțional, să intre în laborator, în absența lui, să-i umble în lucruri, să se uite în carnetul lui de observații și astfel să-i cunoască metodele de lucru. Dar nu-i foarte probabil. Nu,

probabilitățile sînt pentru mine, în primul rînd, apoi pentru Simpson. El - mai puțin suspect.

— De ce mai puțin suspect? Avea aceleași facilități ca și tine.

— Da, dar nu avea decît douăzeci și doi de ani și nici un mobil.

— Nu știi tu. De altfel, mobil nu aveai nici tu.

— Mă întreb.

— Cum adică te întrebi? Ce vrei să spui?

— Azi am aflat lucruri care m-au tulburat. Am întrebat și eu...

— Era ultimul lucru pe care trebuia să-l faci!

— Oh, dar am fost foarte discret și oamenii mi-au vorbit fără să pară că-i întreb. Se pare de exemplu că Ralph mă detesta sau că-i era frică de mine, nu se știe exact...

— De ce, Doamne Dumnezeule?

— Ura cu ușurință, mi s-a spus; dar îmi sparg capul să ghicesc ce motiv ar fi avut să mă urască sau să se teamă de mine. Și nu găsesc nimic. Numai că poliția, dacă va întreprinde ceva, s-ar putea să găsească vreun element. Ar putea să spună că eu am făcut mult pentru Ralph, că el s-a dovedit ingrat, iar eu l-am ucis ca să mă răzbun.

— Dar asta e nebunie curată!

— Poate poliția va ajunge la concluzia că sînt nebun. Mi s-a întîmplat de multe ori să pierd controlul asupra nervilor mei în fața unor studenți idioți. Dacă Ralph ar fi scăpat din povestea asta, l-aș fi certat cumplit!

— De acord, dar faptul de a te înfuria din cînd în cînd nu este un motiv suficient pentru a fi acuzat de asasinat.

— Evident, mobilul lui Jane Makris e mai bun.

— Care e?

Brade o informă despre ce aflate referitor la relațiile dintre Ralph și secretară.

— Universitatea voastră are aerul unui drăgălaș bordel, remarcă Doris.

— Într-adevăr, dar dacă Jane Makris ar fi avut mobilul, nu văd cum ar fi avut și cunoștințele necesare s-o facă.

— Dar e foarte complicat să schimbi două prafuri albe?

— Nu e vorba atât de știința, cât de siguranța în mâini și de curaj. Un profan ar ezita sigur să umble cu cianură. I-ar fi frică să nu-i pătrundă în piele. Bineînțeles, dacă Roberta ar fi fost înșelată, ea ar fi avut și mobilul și cunoștințele necesare s-o facă, dar nu avem nici un motiv să credem că ăsta-i adevărul.

— Dar poate că mai sînt la Universitate și alți oameni care ar fi avut motive să-i dorească moartea.

— Într-adevăr, este posibil. Ranke îl detesta pe față, Foster aproape că s-a bătut cu el. Și poate că nu știm tot adevărul despre ei.

Doris începuse să tricoteze.

— Dacă eram în locul tău, nu-mi făceam probleme în ceea ce privește mobilul. Toată lumea știa ce antipatic era băiatul ăsta. Ar fi fost motive destule.

— Nu motive de asasinat. Dacă ar trebui să-i omorîm pe toți oamenii care nu ne iubesc sau care ne enervează Pămîntul s-ar depopula repede.

— Tu uiți că multe crime se fac pentru motive aparent neimportante.

— Crezi?

— Sînt sigură. Știu ce spun.

Trase de lină, repede, făcînd andrelele să sune.

— Vezi, ai uitat să pui pe lista persoanelor care îl detestau pe Ralph pe cineva. O persoană care avea un motiv minor, aparent, dar care l-ar fi omorît pe băiatul ăsta cu plăcere, te asigur.

Brade fu surprins de tonul soției sale.

— Pe cine?

Doris trase cu furie de firul care se încurcase.

— Pe mine, spuse.

CAPITOLUL X

Prima reacție a lui Brade fu să rîdă, dar se abținu și spuse pe un ton sceptic:

— Tu?

— Nu rîde, zise ea. Vorbesc serios.

— Nu-i cu puțință.

— Ba da. Îți amintești de recepția pe care am dat-o noi anul trecut, de Crăciun, pentru studenții tăi?

— Da. Ziua în care ți s-a spart vaza.

— Ah! Îți amintești de asta. Dar tu știi exact cum s-a întîmplat?

Brade făcu semn că nu.

— Ralph era de vină?

— Da. Dar ceea ce este important este modul în care a făcut-o. Era vaza mea, într-adevăr. Eu o lucrasem, în liceu, la orele de artă aplicată.

— Știu, zise Brade.

Dar supărarea lui Doris era prea mare ca să se mai oprească. Își lăsă lucrul.

— Era cea mai mare reușită a mea; o formă perfectă și culorile emailului - desăvîrșite. Eram foarte mîndră de ea. Le-am arătat-o invitaților, explicîndu-le că era opera mea. Pe fundul vazei erau și inițialele mele - gravate.

Brade nu îndrăzneă să-și manifeste nerăbdarea, însă povestea asta începea să-l irite. Timp de ani de zile, vaza trona în centrul tuturor recepțiilor oferite de Doris; fi inspira acel orgoliu excesiv pe care oamenii obișnuiți îl resimt atunci când, din întâmplare, creează o lucrare reușită.

— Ralph Neufeld era lângă masă, în picioare, aproape de vază. Și am văzut cum a lovit-o cu cotul, cum vaza a căzut și s-a spart în mii de bucăți.

Ea se uita fix la pachet, rememorînd scena. Aproape avea lacrimi în ochi.

— Zile întregi am încercat s-o reconstitui, dar în zadar. Bucățile erau prea mici.

— A fost un accident, spuse Brade nemulțumit.

— Nu. A venit timpul s-o știi. Nu ți-am spus nimic pînă azi ea să nu te fac ostil față de acest băiat. Dar acum că e mort, nimic nu mai are importanță. L-am văzut, cum te vîd acum pe tine; actul lui a fost deliberat. N-a fost un moment nefericit sau un gest involuntar. A ridicat brațul exact ca să lovească vaza. Nici n-a tresărit, nici n-a exclamat nimic, cum au făcut ceilalți. A privit scena și s-a îndepărtat. L-am văzut chiar surîzînd, da, surîzînd. Se amuza văzîndu-mă nefericită.

Brade scutură din cap.

— Exagerezi.

— Deloc, ți explic exact cum s-au petrecut lucrurile. Și reține ce-ți spun: poate că pentru unii asta n-ar fi fost decît un mic accident domestic; pentru mine ar fi fost un motiv de asasinat. Dacă în momentul ăla aș fi avut un cuțit în mînă, l-aș fi omorît.

Brade se sili să-și păstreze vocea calmă.

— Crezi asta, Doris, dar n-ai fi făcut-o.

— Oh, ba da, mă cunosc.

— Nu-i adevărat. Chiar și fără cuțit, ai fi putut să sari la el, să-l bați, să-l zgîrîi, să strigi. Dar tu ai rămas liniștită, perfect stăpînă pe tine. Ai fost gazdă perfectă, spunînd politicos la revedere la toată lumea, la plecare...

— Nu și lui!

— În orice caz, ți-ai păstrat controlul asupra nervilor. Asta dovedește că, în nici un caz, nu l-ai fi omorât.

— Te înșeli. Să fi strigat nu servea la nimic, în timp ce dacă-l omoram... Ieri, când am aflat că a murit, am jubilat. Afacerea cu vaza e de acum un an, dar eu nu i-am iertat-o niciodată. Sînt sigură că un om capabil să facă ce a făcut el este în stare să provoace multă suferință în jurul lui.

— Bine, poate, spuse Brade. Dar cu asta lucrurile nu avansează.

— Crezi? Asta demonstrează că noi nici nu bănuim ce motive pot determina oamenii să ucidă. Tu nu știi nimic. Tu ai muri de ris dacă un polițist, chiar inteligent, ar intra în laboratorul tău și ar încerca să facă experiențe în locul tău. Atunci de ce un chimist să facă munca unui polițist?

Brade tăcu.

— Lasă baltă povestea asta. În definitiv, dacă cineva l-a omorât pe tipul ăsta, a căutat-o. Tu nu ești Dumnezeu. N-ai ce face.

Fără să zică nimic, el se sculă.

— Mă duc să-i dau un telefon lui Cap.

Brade petrecu două ore lungi și triste citind manuscrisul lui Anson. În acest capitol era vorba despre Berzelius, chimist suedez, care, la vremea lui, fusese un adevărat dictator al științei, avusese o contribuție importantă la o mulțime de probleme, descoperise mai multe elemente, inventase cuvîntul "cataliză", fixase simbolurile chimice folosite și azi. Era eroul favorit al lui Anson și Brade se întrebă, citind, dacă nu cumva bătrînul profesor se identifică, inconștient, cu Berzelius. El visa, fără îndoială, să domnească asupra lumii științifice, cum făcuse odinioară suedezul. Ca și Anson, Berzelius își depășise timpul. El inventase teoria radicalilor chimiei organice și se cramponase de ea atunci cînd apăruseră contraargumentele unei noi teorii. În cele din urmă, partea cea mai bună din noua teorie triumfase, în timpul vieții lui Berzelius - parțial - și cîștigase total teren după moartea lui. Anson vedea aici un punct comun între ei doi? Se considera el ultimul campion al chimiei clasice contra teoriilor cuantice, teoriilor de rezonanță și celor privind neuronii pi?

Brade, deprimat, abandona manuscrisul. Schimbă cu Doris câteva cuvinte pe teme puțin importante, verifică gazul și urcă să se culce.

Adormi repede, dar somnul fu greu și plin de coșmaruri. Se trezi tresărind, în plină noapte; cadranul luminos al ceasului indica ora 3 și 10 minute.

Își întoarse perna, încercă să găsească un loc mai răcoros în pat, se așază mai relaxat. Degeaba, insomnia stăpânea terenul. El cunoștea chinul ăsta de câțiva ani. Pentru un fleac - o mică poziție incomodă în pat, un zgomot ușor - se trezea între două și patru și, în liniștea nopții, grijiile și angoasa luau proporții uriașe. Uneori încerca să lupte cu ele, să fie lucid, să-și spună că acestea nu erau decât efectul nopții și că dimineata fantasmеle se vor risipi, încerca să se gîndească la o experiență de chimie, la viitorul lui curs, uneori își lua o carte și mergea în baie să citească, sperînd să-și regăsească somnul. Dar alteori îi lipsea pînă și curajul luptei și atunci se abandona, învins, insomniei.

Doris dormea profund. Lumina străzii filtrată prin jaluzelele venețiene îi contura figura, dar era prea slabă ca să-i sublinieze trăsăturile. (Brade era culcat pe burtă, el se întreba uneori de ce oamenii adoptă această poziție pentru somn, simplă obișnuință din copilărie sau rezultatul unei dispoziții anatomice a vaselor de sînge și a filamentelor nervoase?)

La ce visa ea? La vaza spartă? Brade se gîndi la accidentul despre care îi povestise. De ce ar fi acționat Ralph așa? Aruncase vaza la pămînt știind cît de mult ținea Doris la ea și că este de neînlocuit? Dar asta se întîmplase anul trecut, de Crăciun. Pe atunci el nu lucra cu Brade decât de șase luni; n-o văzuse niciodată pe Doris; deci nu avea de ce s-o urască personal. Nu, gestul se referise tot la el. Jane Makris văzuse just.

Oamenii vorbesc despre motivații psihologice ca și cum ar fi vorba de principii matematice, analizabile, previzibile, reductibile la ecuații; dar e fals. Cum spunea Doris, e vorba de monștri confuși și obscuri, care scapă oricăror reguli. Un lucru care pentru o persoană poate constitui motive de omor, pentru altul este lipsit de orice importanță.

Cum să ieși din labirintul ăsta? Uneori chiar gesturile intime ale unei persoane foarte apropiate ne rămân necunoscute.

Brade știa că Doris avea nevoie de siguranță și înțelegea foarte bine de ce, dar nu și-ar fi închipuit niciodată că o vază spartă ar fi declanșat în ea instinctul asasinării.

În fond, ne cunoaștem bine chiar propriile motivații? Dacă poliția ar fi venit la Brade să-i spună: "Sînteți un asasin, aveți un mobil", cum ar fi putut el să se apere? Ar fi putut el să spună că nu l-a omorît pe Ralph, de pildă, ca s-o răzbune pe Doris pentru vaza spartă? Ea singură mărturisise că dorise moartea celui ce-o ofensase; de ce nu l-ar fi determinat pe soțul ei să treacă la fapte? Ar fi putut amîndoi, timp de un an, să pregătească această crimă... un an... să aranjeze tot... (gîndurile lui Brade începu să devină confuze) vaza...otrava...

Se trezi la ora șapte, înaintea ceasului. Insomnia nopții nu-i lăsase decît amintiri vagi, confuze; un vis în care apăruse vaza lui Doris, spartă în mii de bucăți și lipită cu vopsea roșie...roșie ca sîngele.

Numai după duș amintirea vazei dispăru cu totul.

Cum conveniseră în ajun, Cap Anson veni la nouă și Brade îl conduse direct în biroul lui.

Bătrînul își sprijini bastonul și se așează.

— Ce crezi despre capitolul cu Berzelius? întrebă.

— Acest om era foarte sigur de el, răspunse Brade cu un surîs vag.

— Avea tot dreptul. Știi că a fost înnobilit de regele Suediei.

— Într-adevăr?

— Da, de ziua nunții lui, drept cadou.

— N-am știut că a fost căsătorit.

— Vorbesc despre asta în capitolul următor. S-a însurat la bătrînețe, cu o femeie cu treizeci de ani mai tînără decît el. Și asta face parte din istoria chimiei. Nu vîd de ce istoria științei trebuie despărțită de viața savanților.

Brade nu răspunse. Anson, în ceea ce îl privea, despărțise viața personală de cea științifică. Avusese o soție, moartă de mult, și undeva în Midwest trăia unica lor fiică, măritată și avînd un

copil; dar el nu vorbea niciodată nimic despre asta. Nu că ar fi fost certat cu ea, dar ea nu făcea parte din universul chimiei.

— După părerea mea, problemele personale sînt interesante numai în măsura în care au o legătură cu știința. Faptul că Berzelius a fost înnobilit arată locul pe care el îl ocupa în societatea epocii. El dovedește că deja chimia organică începea să capete importanța capabilă să justifice o onoare excepțională.

— E adevărat, spuse Anson. În capitolul următor, am tăiat partea despre descoperirea seleniului. Este interesantă, dar nu este chimie organică.

— Ai dreptate. Și așa cartea este foarte lungă.

— Acum spune-mi părerea dumată în legătură cu pagina 82. Aș vrea să plasez aici problema teoriei radiculare; crezi că e bine?

Lucrărea așa, aplecați pe manuscris, pînă ce Doris îl chemă pe Brade, cu o voce delicată; "Louis, Virginia e gata".

Brade ridică deodată capul.

— Bine, vin. Cap, cred că pentru azi ajunge. Am văzut esențialul.

— Mergeți undeva? Întrebă Anson.

— O duc pe Ginny la Zoo. Trebuie să facă o lucrare pentru școală, săptămîna viitoare, și are un subiect în sensul ăsta. În același timp îi fac și o plăcere și o lăsăm puțin liniștită pe Doris. Dintr-o lovitură - trei iepuri.

Surse și puse foile la locul lor, în dosar.

— Aș vrea să merg și eu cu voi, spuse Anson. Mai avem multe de vorbit. Brade ezită. Nu știa cum să-l refuze.

— Poate n-o să fie prea amuzant pentru dumneata, Cap.

— Puține lucruri sînt amuzante pentru mine, la vîrsta mea.

Bătrînul se ridică și-și luă bastonul.

Era o zi blîndă și însorită, aproape caldă pentru această parte a anului, dar fără mulțimea care venea vara la Zoo. Ginny se duse la cușca maimuțelor, în timp ce cei doi bărbați se așezară pe o bancă.

Pe o peluză, într-o colivie mare, un vultur uriaș îi privea cu ochii lui adormiți. Brade se întrebă de cînd o fi fost închis așa și pentru care crimă dintr-o viață trecută plătea.

Anson cumpărase un cornet cu floricele și ronțăia cu o plăcere evidentă.

— L-am văzut pe Littleby ieri după masă, zise el.

— Da?!

— Mi-a vorbit despre conferințele referitoare la protecție. Acum farsorul ăsta susține, cu toată sinceritatea, că s-a gîndit la ele de mult.

— Da, așa mi-a spus și mie.

— Apoi mi-a vorbit despre dumneata.

Brade simți că se crispează.

— Despre mine?

— De asta am vrut să venim aici. Ca să vorbim în liniște, departe de Doris.

— Ce-a spus Littleby?

— Oh! nimic special..nimic precis. Dar am avut impresia că doar o dată îți va mai reînnoi contractul. Pentru ultima oară. Și îți va da un an ca să-ți găsești un alt serviciu.

CAPITOLUL XI

Brade avu impresia că soarele încetează să mai strălucească și un frig neobișnuit îi cuprinse umerii. Vocea lui Cap Anson parcă venea de departe, iar zgomotele familiare ale parcului parcă se estompaseră.

Nu despre propriul lor ritm de existență era vorba, ci despre reacția lui Doris. Ea i-o spusese: atîta timp cît nu era titularizat, era la cheremul lui Littleby sau cui i-ar fi urmat în funcția de decan. Brade susținuse că asta n-avea să se întîmple: toată viața lui de familie depindea de asta. Și acum firul care susținuse sabia fusese retezat.

Nu-i trecu prin minte că Anson s-ar fi putut înșela sau că l-ar fi putut înțelege greșit pe Littleby. Totul coincidea prea bine cu interpretarea proprie a reacției decanului, din dimineața zilei precedente.

— Asta din cauza a accidentului lui Ralph? Întrebă el (îi venise să zică "asasinatului").

Anson păru surprins.

— Nu. Dar de ce...?

Brade ridică din umeri și întoarse privirea.

— Problema, Louis, este că dumneata nu publici suficient.

— "A scrie sau a pieri", știu.

— Este un dicton universitar vechi, dar mereu actual. Reputația unui profesor ține de numărul și de valoarea lucrărilor publicate. Și cariera lui depinde de reputația pe care o are.

— Deci, spuse trist Brade, dacă din descoperirile mele aș fi făcut articole pentru revistele științifice, chiar fragmentându-le, pentru a ieși mai multe la număr, aș fi un om important. Cu cât un om reușește să-și fărâmițeze în bucăți mai mici cunoștințele, cu atât este mai demn de considerație.

— Nu confunda calitatea cu cantitatea, Louis. Trebuie să mărturisești că articolele pe care le-ai publicat pe parcursul a zece ani au fost interesante, dar nu sclipitoare.

El surse și repetă: "Interesante, dar nu sclipitoare"...

— Eu nu am studenți sclipitori care să mă ajute, reluă Brade, și se simți jenat o dată fraza pronunțată.

— E adevărat; dar a cui e vina?

— Ai prefera să-mi petrec timpul cerșind burse pentru studenții mei? Nu, Cap. Am decis de mult că nu voi face parte dintre acei oameni care merg la Washington ca să ia bani de la contribuabili pentru cercetările la modă. Eu fac cercetări după inspirația mea, și nu după modă. Dacă ele merită vreun ajutor, îl primesc fără să fiu dependent de asta. Dacă nu, cu atât mai rău.

Vorbea cu vehemență, nefericit și temător, fiind pus în situația de a se apăra față de aceia care îl considerau un biet tip vinovat de a confunda permanent sărăcia cu virtutea. Dar Anson nu era omul ușor de dus.

— Știi că și eu gîndesc ca tine, în ceea ce privește bursele, Louis. Dar la urma urmei nu e nimic dramatic în asta. Vei găsi ușor un alt serviciu.

Brade fixă ochii în pământ. Ce să-i răspundă? Eșecul are efect retroactiv. Absența avansării face avansarea tot mai dificilă. După atîția ani ca maestru de conferințe fără titularizare, cum să explici într-un mod onorabil plecarea din Universitate? De la un an la altul titularizarea devenea tot mai improbabilă, pentru că, bineînțeles, fiecare refuz o făcea ulterior și mai dificilă. Acum aceleași obstacole aveau să apară și la obținerea unui post nou.

Avu o scurtă viziune a demersurilor pe care urma să le facă, a unor primiri politicoase, a unor fraze amabile schimbate cu directorii de laboratoare, schimburi de formule despre "cercetările dumneavoastră", "cercetările mele" - ceea ce avea să-l umple de dezgust, pentru că nimeni nu împingea sinceritatea până acolo încât să-l întrebe cu franchețe: "Profesore Brade, de ce ai rămas atîția ani netitularizat? De ce părăsiți Universitatea fără titularizare?" Singurele întrebări care contau. Și el nu ar fi putut răspunde: "Plec pentru că ei nu mă mai vor".

Anson puse mîna lui slabă și noduroasă pe genunchiul lui Brade, cu un gest afectuos.

— Aș putea să te ajut, spuse.

"Vai, ce mai poți azi, bietul de tine, bătrîne Anson? gîndi Brade. La Universitate, da, mai păstrezi un oarecare prestigiu, ca un vechi strămoș a cărui memorie e respectată; dar în altă parte este cunoscut Anson cel de odinioară, care a fost unul dintre maeștrii chimiei organice, dar care astăzi nu mai există. Bătrînul care poartă numele lui Anson nu mai interesează pe nimeni; este ca un impostor care ar uzurpa identitatea unui mare om mort."

— Dar dacă dumneata vrei să rămîi la Universitate, continuă Cap, ei bine, Doamnel! Dar forțează-i să te păstreze. Ai tot timpul, de acum pînă în iunie, ca să-i faci să revină asupra deciziei lor.

— De exemplu, cum? întrebă Brade.

Anson lovi furios cu bastonul în pietriș, spărgîndu-l.

— Din întîmplare, ai putea renunța să lupți? Dar strînge din dinți, prietene. Nu ai intrat la Universitate pentru o viață liniștită. Știința e luptă.

"Ba da, Brade, ai intrat la Universitate tocmai pentru a avea o viață liniștită. Nu ai vocație de luptător." Dar ce sens ar fi avut să-i explice asta bătrînului care se ambala vorbind?

Ginny ieși în fugă din zona maimuțelor. Coada de păr îi zburda, iar sandalele cu tocul jos goneau.

— Tată, pot merge la șerpi?

O clipă, Brade o privi fără s-o recunoască.

- Sigur, spuse. Unde sînt?
- Aici, aproape. Scrie pe poartă.
- Vrei să venim cu tine?

Simți deodată nevoia imperioasă de a o lua în brațe, de a o mîngia, de a o proteja, pentru a obține, la rîndul lui, consolare și confort. Dar Ginny, entuziasmată de Zoo, plecase - doar unsprezece ani și deja atît de sigură pe ea!

— Aș putea să reiau cercetările lui Ralph Neufeld, spuse Brade după un moment de tăcere.

Anson se strînbă și scutură din cap.

— Studiile lui de cinetică? Oh, nu asta!

— De ce nu? Ele deschid un cîmp nou pentru reacțiile organice. Dacă aș putea să le termin, aș scrie un articol senzational.

Tot vorbind, Brade se încălzea, îi renăștea speranța. Dar Anson rămînea de gheață.

— Niciodată nu vei putea determina un student să-și obțină doctoratul cu lucrarea începută de un alt student.

— Știu.

— Atunci intenționezi să lucrezi singur? Nu ai formația necesară pentru asta, Louis, știi bine. Știu și eu acest lucru.

Dacă mi-ai fi cerut părerea înainte de a te angaja în acest subiect cu Neufeld, te-aș fi pus în gardă. Un profesor nu are voie să conducă cercetări care îl depășesc. Pe timpul meu, eu supravegheam pas cu pas lucrările studenților mei; dacă unul ar fi dispărut, aș fi putut continua din punctul ăla lucrarea. Sincer, tu n-ai putea face asta, nu?

Brade simți că a roșit. El examinase cu regularitate foile de observație ale lui Ralph, dar analizele și calculele lui erau prea grele pentru el.

— Aș putea să mă pun la punct, spuse. Nu sînt atît de vanitos încît să nu mai învăț.

— Poate, observă Anson, însă ești prea în vîrstă pentru asta. Ascultă-mă: tot ce poți face este să defrișezi un teren virgin. Să cauți un domeniu nebătut de studenți sau cercetători. Uite, de pildă vulturul ăsta.

— Ce să fac cu el?

— El este carnivor. Îi trebuie carne. Maimuțele mănincă fructe și legume. Or, maimuțele vegetariene sînt asemănătoare omului, în timp ce vulturul nu este. Nu ar fi interesant să le compari chimiiile respective?

— Nu te înțeleg, Cap.

— E vorba de biochimie comparativă. De diferențele chimice între diversele specii de organisme. Oamenii, puțini, care lucrează în acest domeniu nu știu nimic despre chimia organică. Dumneata ai putea s-o faci cu ușurință și ar fi pasionant. Să studiezi, din punct de vedere chimic, procesele digestive, ca acel al pitonului care își înghite prada fără s-o mestece, pradă care se digeră în cîteva zile; apoi pitonul nu mai mănincă nimic luni de zile.

Brade surse fără voia lui.

— Dar nici nu aș ști cu ce să încep.

— Tocmai! Calea e liberă.

— Nu, Cap. Îmi pare rău. Chimia animală nu îmi spune nimic.

— Dacă ai face asta, Louis, sînt sigur că aș putea să-l conving pe Littleby să-ți mai dea o șansă. Poate chiar să te titularizeze.

— Îți mulțumesc, Cap. Este drăguț din partea dumată, dar...

— Ți-e teamă să abordezi un teren virgin?

— Nu, dar asta nu mă interesează, ce vrei? Ceea ce mă interesează este cinetica. Sînt decis să continui cercetările lui Ralph.

Anson se ridică.

— Ei bine, la revedere, Louis. Ești pe punctul de a face o greșală. Cu atît mai rău pentru dumneata.

Brade îl privi îndepărtîndu-se, cu un amestec de emoții. Simțea că îl iritase pe bătrîn, totdeauna gata să le dicteze altora subiectul cercetărilor lor, și, în mod special, ostil cineticii și mecanismelor de reacție care-i distruseseră imperiul.

"Și la urma urmei, gîndi Brade, biochimia comparativă ... de ce nu?"

Simți o mică exaltare, dar asta numai pentru că îi promisese Cap că va interveni în favoarea lui pe lîngă Littleby. Era doar

o vorbă goală, pentru știa că Anson nu avea nici o influență asupra decanului.

Dar bătrînul avea dreptate dintr-un punct de vedere: studiile lui Ralph se situau pe un teren dificil. Pentru a le relua, trebuia să citești cartea lui Ranke despre cinetică... o carte grea, poate prea grea pentru Brade...

Singur, pe bancă, așteptînd-o pe Ginny, se simți deodată părăsit.

Era aproape patru cînd tatăl și fiica intrară în casă. Doris își petrecuse ziua dînd cu aspiratorul și aranjînd lucrurile prin casă, așa încît totul avea un aer vag ireal. Totul era în stadiul în care lucrurile se adună în dezordine, pînă în momentul în care, ca prin minune, fiecare își reia locul său și se sfîrșește totul.

Doris se uită la noii veniți.

— Ți-a plăcut, Virginie?

— Extraordinar, spuse Ginny.

— Ce-ai mîncat la prînz?

— Oh, eu am luat doi "hot-dogs", înghețată, crochete cu migdale, limonadă, alune....

— Doamne, și nu ai stomacul întors pe dos?

— În fine... nu prea mi-e foame, mărturisi Ginny urcînd la ea în cameră.

— Dar tu, Louis, tu ai mîncat ceva?

— Nu te îngriji pentru mine.

— De ce? Ai aerul nemulțumit. Și tu ai mîncat "hot-dogs" cu înghețată și alune? De ce n-ai dus-o pe Virginia la restaurant?

— Oh, copiii au stomacul rezistent. Și apoi au dreptul și ei, din cînd în cînd, la o indigestie.

— Poate, dar nu tu o veghezi pe fiică-ta cînd se îmbolnăvește. Acum du-te să te bărbierești și verifică dacă totul este în ordine cu șosetele tale. Ți-am pregătit costumul și cămașa. La cinci și jumătate te duci la Nadine care va sta cu Ginny în lipsa noastră. Dar mai întîi spune-mi: s-a întîmplat ceva? Ai un aer ciudat.

— Cred că l-am jignit pe Cap.

— Oh, e grozav cu-adevărat... Și ai de ce să-ți faci griji. Ce-a fost, de fapt?

Doris nu-și ascundea ironia din ton, dar Brade a preferat să se prefacă a nu o observa.

— Am refuzat să-i ascult sfaturile în legătură cu viitorul carierei mele.

— După cîte știu, nu mai ești studentul lui. Ar fi timpul să-și dea și el seama de asta.

— Da...

Vorbind, Doris se îmbrăca, cu părul pe bigudiuri. Se uita cu curiozitate la soțul ei.

— Doar asta a fost?

— Doar ce - asta?

— Ce s-a întîmplat la Zoo?

El ezită o secundă înainte de a răspunde.

— Nu s-a întîmplat nimic. Nu face pe Judecătorul de instrucție.

— Nu prea îți place să mergi în seara asta la Littleby.

— Nici n-am prețins. E o corvoadă, știi foarte bine. Dar trebuie.

— Dar de ce să nu profiți ca să-i vorbești?

— Despre ce?

— Despre titularizarea ta.

Brade își umezi buzele.

— Știi bine că-i imposibil. Nu se abordează asemenea subiecte la recepții. Și nu sînt lucruri despre care să discuți...

— Tu nu discuți. Alții, da.

— Oricum, momentul ar fi rău ales.

— De ce?

— Moartea lui Ralph..

— E ceva nou? Ceva ce nu mi-ai spus?

— Nu, nimic.

— Apropo, a telefonat Foster.

— Foster! Ce vrea?

— Să-ți vorbească.

— Despre ce, Dumnezeule?

— N-a vrut să-mi spună. Părea decepționat că am răspuns eu și ținea să știe dacă vii în seara asta la Littleby.

— Ce o avea să-mi spună?

— Nu știu nimic, dar am impresia că era foarte pornit pe o chestiune anume. Și, după cîte îl știu, vestea pe care ți-o va da e rea.

CAPITOLUL XII

O veste proastă? Ce mai putea să-i aducă rău ziua asta lui Brade? Poate vestea pe care deja i-o dăduse Cap Anson, dar anunțată oficial de data asta, împachetată, legată cu funduliță?

Își păstră, totuși, calmul.

— Nu face literatură, Doris. Cu Foster poate că nu-i nimic; vreo porcărie pe care a aflat-o, probabil. Acum lasă-mă să mă odihnesc puțin înainte de a pleca. Mai avem o jumătate de oră.

Se dezbracă și se lungi pe pat, dar în loc de a se liniști, simți o furie rece cuprinzându-l irezistibil.

Că Littleby ar fi putut discuta cazul lui Cap Anson, asta mai putea înțelege. Anson era cea mai venerabilă autoritate din Facultate, fostul profesor al lui Brade. Dar Foster! "Mîna - care - umblă", cum i se spunea!

Ca pe un ecran, Brade re trăia istoria relațiilor lor. Foster sosise, la treizeci de ani, tînăr profesor, tînăr tocilar al Universității din Midwest. Fusese condus prin laboratoare, pentru a fi prezentat noilor săi colegi și imediat făcuse o impresie excelentă. Transmitea încredere în sine, jovialitate, era aparent familiar cu lucrările tuturor, împăcat cu toată lumea. Brade îl găsisese antipatic de la primul contact, dar se străduise să-și combată această stare, atunci cînd Foster se dovedise un arivist înrăit.

Doris îl detestase din primul moment. "Este vulgar și nu foarte simpatic", spunea ea.

Vulgar - sigur. Îi plăcea să povestească istorii picante, nu fără un real talent, trebuia să i se facă dreptate în acest sens. Cu femeile adopta o atitudine de flirt sistematic, făcând ochi de îndrăgostit nediferențiat secretarelor, laborantelor sau studentelor, petrecând brațul după talia sau gâtul primei femei care îi venea la îndemână; și, lucru curios, nu se părea că femeilor le displăcea asta. Niciuna nu l-a palmuit niciodată, nici nu s-a plîns decanului. Brade se întrebase de multe ori dacă nu cumva Foster avea un magnetism animal perceptibil și agreabil doar sexului feminin!

În orice caz, în toată facultatea fusese numit "Mîna - care - umblă" și această poreclă, gîndea Brade cu plăcere, avea ceva degradant, umilitor! "Mîna - care - umblă"! Ce poreclă pentru un profesor!

Deci ce nevoie avusese Littleby să-i vorbească lui despre intențiile sale referitoare la un coleg? Brade avea dreptul cel puțin - dacă îl dădeau afară din Universitate - să fie tratat cu demnitate.

O dorință de răzbunare urca în el la gîndul ăsta. Dacă va deveni bătaia de joc a celorlalți, va ști să se răzbune. Odată terminate cercetările lui Ralph și publicate rezultatele, el va revoluționa știința și va triumfa în sfîrșit.

Tocmai începuse să ațipească cînd vocea lui Doris îi întrerupsese plăcerea.

— Louis, e timpul să te îmbraci!

Decanul locuia într-un vechi cartier rezidențial, apărut cu grijă de pătrunderea construcțiilor noi, populare, și, în consecință, conservîndu-și înaltul prestigiu și creșterea mică a impozitului.

Casa lui Littleby era dintre acelea care, fără a fi demodate, aveau un aer de respectabilă clădire veche; lemnării sculptate, scări largi, plafoane înalte - amintiri ale acelor timpuri cînd construcția meticuloasă a unei case era o afacere grozavă și cînd bogăția se traducea și prin luxul unor lucrări inutile. Dar

bucătăria și baia fuseseră modernizate, iar vastul subsol conținea mașini de spălat și uscat, așa cum cere viața modernă.

Doamna Littleby primea invitații exact ca "maître d'hotel" de pe vremuri. Era o femeie mică, avînd părul șaten, ușor grizonat, și care fără a avea propriu-zis nimic cu aristocrația veritabilă reușea, prin gustul îmbrăcăminții, să dea iluzia distincției. Era întotdeauna amabilă și atentă, își amintea de numele și titlurile tuturor și, din cauza asta, se bucura de o reală popularitate.

— Bună seara, Profesore Brade, zise. Ce amabil că ați venit! Dragă doamnă Brade, ce rochie superbă aveți! Dacă vreți să vă dezbrăcați la vestiar... Am fost consternată aflînd de tragedia din clasa dumneavoastră. Cum i-am spus și decanului, bietul om acum e liniștit, dar ce încercare pentru cei ce rămîn, cu atît mai mult cu cît un profesor este ca și un părinte, nu-i așa, Profesore? Chiar eram tentantă să anulez mica noastră serată, dar invitasem atîția oameni...

Brade murmură cîteva fraze anodine și scăpă, împreună cu Doris, în timp ce doamna Littleby se întoarse spre alți noi musafiri.

Abia ieșit din vestiar, Brade auzi vocea lui Foster. El era totdeauna așa: fără a fi cu totul strident, timbrul lui avea o calitate particulară, cu care-și domina interlocutorii.

Era așezat lîngă bufet, ceea ce îi permitea, după obiceiul lui, să repereze mai ușor sandvișurile și fursecurile. Cîteva secunde mai tîrziu, se agăța de o bucătică succulentă și, cu un gest absolut normal, o înghițea, fără a-și întrerupe discursul.

Pentru moment, auditoriul său se compunea din Yardley și Gennaro, doi asistenți tineri, fapt care îi permitea să fie maestrul convorbirii.

— Îmi amintesc, zicea el, de Wakefield, de la Universitatea Southern Nebraska, profesorul care s-a căsătorit cu una din studentele lui. Era singura fată din clasa de doctorat, destul de drăguță, puțin cam mică după gustul meu, însă acceptabilă. Eu făceam un curs de vară acolo, Wakefield era celibatar; cred că avea patruzeci de ani, nu era urît, dar era prototipul flăcăului bătrîn. Cum nu citise niciodată de-a lungul studiilor sale articole

despre fete, el credea despre ele că sînt, de fapt, băieți mai caraghios îmbrăcați...

(Se opri ca un cabotin obișnuit cu reacția auditorului său și un hohot de rîs îi demonstră că avusese dreptate. Rămase serios și dădu pe gît un pahar de cocktail).

— În cele din urmă, continuă, trebui să citească cîte ceva despre fete sau poate că prietenii lui i-au făcut niște desene explicîndu-i modul de întrebuițare. Chestia este că într-o dimineață invită toată facultatea la un cocktail și anunță logodna lui cu micuța, care roșise toată. Am asistat la căsătoria lor.

— Cînd a fost asta? întrebă Gennaro.

Foster înșfăcă un sandviș și se gîndi o clipă.

— Acum zece ani. După cîte știu, sînt împreună și azi. Dar ceea ce nu înțeleg este cum poate ajunge un profesor pînă în stadiul ăsta cu o studentă a lui. Adică vreau să spun cum o poate face pe ea să priceapă că vrea s-o curteze...

— Cred, zise Yardley, că ar avea multe ocazii în sensul ăsta. Îi poate vorbi în timpul seminariilor, o poate invita la masă, să discute despre cercetări...

— Bine-nțeles, dar nu despre asta e vorba. Ce mă intrigă e cum face primul gest. Cum o îmbrățișează sau cum îi pune mîna pe fese. Imaginați-vă că ea începe să țipe sau să strige după ajutor: e în pom! Atac la moravuri. Nici o carieră nu poate supraviețui unei asemenea afaceri. Altceva: imaginați-vă că ajunge la punctul final cu ea și că realizează că nu, nu e ce a sperat. Rămîne cu fata în brațe: e imposibil să scape de ea, pentru că e studenta lui...

Se întrerupse la apropierea unei tinere femei brunete, timide, care venise să-i spună ceva.

— Da, draga mea, zise el cu o voce deodată mai blîndă, ca și cum un alt om ar fi intrat în pielea lui.

Tînăra femeie se îndepărtă. Brade o cunoștea: era Joan Foster, soția lui Merrill. Ea era pe atît de distinsă pe cît era soțul ei de vulgar, și, totuși, ea nu părea niciodată jenată de comportamentul lui, deși vorbea foarte liber în fața ei, în afară de cazul cînd i se adresa ei, direct. "Ce demon, gîndi Brade cu dezgust, poate împinge pe un om inteligent, cultivat și competent

să joace rolul unui personaj grosier și prost crescut? De ce cu o soție atât de fermecătoare și pe care, în realitate, el o adoră, simte nevoia să flirteze cu toate fetele din jurul lui?"

— Toate astea țin, reluă Foster, de stilul în care știi să te porți cu femeile. Un profesor, din acest punct de vedere, este o Scufiță Roșie în pădure. Cade sub dințele primului lup...

În acel moment observă prezența lui Brade și fața lui se luminează.

— Hello, Louis! Mă ascultai?

— Da, te-am auzit, spuse Brade cu prudență.

— Atunci te las să conduci operațiile. Dumneata ești expertul. Spune-ne cum se dă șah și mat.

Făcu cu ochiul spre cei doi asistenți, dar cei doi se temeau să se amestece între profesori, chiar și numai cu un surfs.

— Dacă dumneata nu cunoști regulile jocului dintre un profesor și studenta lui, nu știu de ce ar trebui să te învâț eu, replică Brade.

Izbucniră râsete în jurul lor și Foster rîse și el. Era unul dintre procedeele lui favorite: "și bătea joc primul de el, făcîndu-și reputația de "jucător de elită".

— Spune, Louis, ai un minut? Întrebă după ce-și reluă respirația.

Dar Brade dădu din cap, fără a răspunde precis.

— Imediat, Merrill.

Și se îndepărtă, în timp ce Merrill rămase cu gura căscată.

Salonul începuse să se umple. În curînd, a doua ușa conducînd spre sufragerie fu deschisă și invitații făcură coadă la bufet, pentru farfurioarele lor cu șuncă și cu brînză, spaghetti cu carne tocată, salată de mazăre și varză, prăjituri și cafea.

Brade îl evită cu grijă pe Littleby și se trezi lîngă Otto Ranke. Se asigură că Foster nu era pe urmele lui: n-ar fi putut suporta simpatia și condoleanțele omului care, după toate celelalte, ar fi beneficiat cel mai mult de plecarea lui. Atîta timp cît Brade era acolo, Foster greu ar fi putut fi titularizat: Littleby nu ar fi adus niciodată un asemenea afront unui profesor - să-l titularizeze

Înainte de unuia mai în vîrstă. Însă odată Brade plecat din Universitate, drumul ar fi fost deschis pentru acest arivist.

Una peste alta, Anson avea dreptate, Universitatea este o junglă - ca și restul lumii - cu singura diferență că aici lucrurile se întîmplă unor oameni mai puțin dotați pentru luptă, tocmai pentru că ei și-au ales această carieră pentru a fi la adăpost.

Doris vorbea cu doamna Gennaro, tînăra soție a asistentului, paralizată de timiditate și copleșită de sentimentul de demnitate al soțului ei. Oare se simțea la adăpost?

Brade realizează deodată că Ranke vorbea lîngă el: se adresa unui mic grup de auditori.

— La urma urmei ce este cancerul? zicea. O boală. Ce este o boală? Altădată se credea că este un dezechilibru al umorilor organismului: cînd Pasteur a descoperit rolul microorganismelor și-au bătut joc de el însă, într-o oarecare măsură, avea dreptate. Or, remarcați: el nu era medic, ci chimist. Doctorii au refuzat să deschidă ochii pînă cînd evidența i-a obligat.

În sensul ăsta trebuie să lucrăm. Toate bolile se datorează unei modificări a moleculelor proteinelor. Această modificare poate fi provocată prin reproducerea anormală a unei proteine și atunci apare o mutație: sau ea poate fi rezultatul invaziei unor organisme străine - virus sau bacterie - cînd nu există o imunitate suficient de mare. Doar prin chimia fizică se poate ataca problema. Nucleo-proteina este însăși viața: boala este o dereglare a nucleo-proteinei. Biochimistii nu prea știu mare lucru despre asta; doctorii - nici atît (vorbind, el se ambala pînă la furie).

Ei bine, am cerut Ministerului Sănătății de la Washington o bursă de 200.000 dolari pentru studiul proteinelor. Și știți ce au răspuns? Se eschivează, tergiversează, vor să-mi dea doar 50.000 dolari, nimic mai mult. Și de ce? vă întreb. Pentru că de fapt cercetările căzînd sub incidența etiologiei cancerului au nevoie de avizul specialiștilor în patologia respectivă. Or, ei nu știu nimic precis pe această temă...

Brade se îndepărtă. Ranke, cerînd burse, îi făcea să se gîndească la un industriaş reclamînd de la guvern un împrumut pentru investiţii.

Deodată tresări. O mîină i se așeză pe umăr. Se întoarse brusc. Era Foster, cu figura gravă.

— Louis, trebuie să-ţi vorbesc. E ceva serios.

Brade se forţă să rîdă.

— Ai un aer macabru. Veşti rele?

— Nu ştiu. Am vrut să te ţin la curent.

Privi în jurul lui, temîndu-se să nu fie auzit de urechi indiscrete.

Coborî vocea.

— E în legătură cu Ralph Neufeld. Se ocupă de chestia asta un sticlete. Unul mic şi gras, pe nume Doheny.

— Şi?

— Întreabă peste tot.

— Ţi-a vorbit?

— Nu, dar i-a luat la întrebări pe studenţii mei. Nu pare a fi convins că moartea lui Neufeld a fost un accident.

CAPITOLUL XIII

Brade fu luat pe nepregătite. În ultimele ore, el fusese convins că Foster vrea să-i vorbească despre viitoarea lui plecare din Universitate, nimic mai mult. Încercă să-și revină.

— De ce n-ar fi fost întâmplătoare?

— Ei, bine, știi... această confuzie între acetat și cianură este destul de neverosimilă. Neufeld nu era un începător.

— Asta e și părerea poliției?

— Nu știu nimic. El l-a întrebat pe unul dintre studenții mei despre starea de spirit a lui Neufeld, despre cercetările lui, despre moralul lui..

Doamna Littleby le întrerupse conversația, adusese un platou cu sandvișuri, pe care Foster le refuză cu un suris amabil, dar Brade luă un sandviș pe care-l mîncă fără a-l pierde din ochi pe Foster.

— Unde vrei să ajungi, Merrill?

— Am impresia că poliția înclină spre ipoteza sinuciderii.

Era un cuvînt cumplit, dar mai puțin grozav decît "asasinat".

— De ce? Lucrările lui mergeau bine.

— Poate, dar viața lui particulară?

Împotriva voinței lui, Brade reacționează agresiv; nervii începeau să-i cedeze, după tensiunea din ultimele două zile. Foster simți și-i vorbi cu cordialitate.

— De ce mă tratezi ca pe un dușman, Louis? Am vrut doar să te ajut, punându-te la curent. Dacă nu-ți place, eu nu sînt de vină.

— Atunci de ce te porți ca și cum chestiunea asta m-ar privi? Întrebă Brade exasperat. Ce am eu cu sinuciderea unui student?

— Dar cine vorbește de sinucidere?

Deodată, Ranke veni să ia parte la discuție. Brade îl privi fără să spună nimic. Foster ridică din umeri cu aerul că el și-a făcut datoria, acum ceilalți n-au decît să se descurce.

— Vorbim despre Ralph Neufeld, zise el.

Ranke schiță un surîs răutăcios.

— Ah! S-a sinucis? Nu mă mir. Băiatul ăsta era nebun. Pur și simplu nebun. Bine totuși că n-a aruncat laboratorul în aer.

Brade simțea că fierbe. Ranke și Foster, fiecare în felul lui, voiau să acrediteze ideea că Neufeld s-a sinucis. De ce? (Insidioasă, o voce interioară îi șoptea: în definitiv, sinuciderea ar fi o explicație; un mod de a depăși momentul, toată lumea ar putea crede așa. Dar nevoia de adevăr era mai puternică. Doar adevărul ar fi putut face ca povestea să fie depășită).

— Eu nu cred nimic, spuse el. Nu avea nici un motiv să se omoare. Mai avea cîteva luni pînă la doctorat...

— Dumneata ce știi, de fapt, despre toate astea?

— Cercetările lui mergeau bine.

— Ești sigur?

Brade înțelese cursa întinsă de Ranke. Nu putu s-o evite.

— Evident, spuse.

— Pentru că așa ți-a zis el?

— Și pentru că eu urmăream notele de observație.

Brade realiză că în salon se făcuse liniște; că grupuri mici se apropiaseră de ei; că Doris răsuca o batistă între degete, tot mușcîndu-și buza inferioară. Nimeni dintre cei de față nu credea că el ar fi fost suficient de priceput în cinetică pentru a aprecia într-adevăr cercetările lui Ralph.

— Nenorocirea, spuse Ranke, mîeros, este că teoriile lui Neufeld în cinetică erau absurde, pot să-ți garantez asta. Eu îl lăsasem să lucreze în speranța că ar fi putut descoperi ceva interesant, dar nu a ieșit nimic. Și era imposibil să-l faci să

Înțelegea asta. A preferat să se transfere la dumneata. Din momentul acela a încurcat-o, pentru că a încerca să faci cercetări de acest gen fără ajutorul unui specialist nu poate duce decât la dezastru.

(Iată, adevărata rațiune a acestei porniri, gîndi Brade. Vanitatea profesorului rănită de încăpățînarea studentului).

— Nu era o rațiune ca să-l trimiți în iad, spuse.

— Eu? replică Ranke de sus. Ce mă privea? Mie mi-era egal. Dar băiatul ăsta era într-un impas total. Ajunsese în punctul unde trebuia să recunoască adevărul. Întorsese problema pe toate fețele ei și înțelese că nu avea nici o șansă. Nici o șansă de a obține doctoratul. Atunci s-a sinucis. E simplu.

— Nu, spuse Brade cu furie. Nu e simplu. E fals. Munca lui avansa bine. Eu poate că nu sînt un expert în cinetică, dar nu sînt nici un profan. Cînd e vorba de chimie, pot distinge o inversare Walden de o reacție fotochimică în lanț. Am studiat notele lui Neufeld și vă pot garanta că ar fi reușit de minune.

Brade avea impresia că se luptă cu o haită de lupi. Parcă un voal i-ar fi căzut peste ochi; el nu-i mai vedea decât pe interlocutorii săi apropiați, în primul rînd - Foster și Ranke. Restul salonului parcă nici n-ar fi existat. Avea impresia confuză că evenimentele ultimelor două zile dezlănțuiseră violența în calma incintă universitară și că fiecare încerca să se salveze sacrificînd pe cineva. Moartea lui Ralph fusese un accident? Era vina profesorului. Fusese o sinucidere? Inaptitudinea lui Brade era de vină. Se va pronunța în final cuvîntul "asasinat"? Știm cine e responsabil.

Da, erau lupi dezlănțuiți împotriva lui. Dar se înșelau dacă-și închipuiau că el se va lăsa devorat fără a schița vreun gest.

— Dumneata, Ranke, pari foarte sigur că e vorba de o sinucidere, spuse. Poate că un sentiment de culpabilitate îți dă această certitudine?

Ranke se crispă, lovit.

— Ce vrei să spui?

— Dumneata l-ai respins, dumneata l-ai condamnat să lucreze cu un profesor incapabil. Dumneata ai decis că teoriile

lui erau absurde, chiar înainte ca el să fi avut posibilitatea să le experimenteze. Îl detestai și nu i-ai ascuns-o.

Toată asistența se regroupase în jurul lor. Brade era ținta tuturor, dar fi era indiferent.

— Poate că Ralph avea impresia că dumneata l-ai fi respins indiferent de rezultatul cercetărilor lui, că l-ai fi încurcat la oral și poate că a preferat să moară decât să mai înfrunte un tiran răzbunător, bolnav de vanitate rănită.

Ranke, alb cum e creta, bîlbîi cîteva cuvinte confuze.

— Nu vreți să lăsați asta pe seama poliției? interveni Foster.

Dar Brade nu mai putea fi oprit. Nimic nu-l mai putea opri.

— Doar dacă nota proastă pe care dumneata, Merrill, i-ai dat-o la sinteza organică nu l-o fi determinat să se sinucidă.

— I-am dat nota pe care a meritat-o, replică Foster, acru.

— Crezi? Am văzut copia lui, lucrarea era bună. Mulțumesc lui Dumnezeu, e o materie la care mă pricep.

— Nu era vorba numai de lucrarea respectivă, ci și de munca lui în laborator, de atitudinea din timpul cursurilor...

— Păcat că nu se dau note și pentru atitudinea voastră, pentru modul în care-i atacați pe bieții studenți care nu se pot apăra! Dar într-o zi cineva o să vă aștepte pe o alee întunecată și o să regleze conturile cu voi!

Doamna Littleby, neliniștită, interveni cu o voce artificial dulce.

— Domnilor, vreți să treceți în sufragerie?

Ranke și Foster se îndepărtară. Brade rămase singur și Doris se apropie de el, cu trăsăturile sumbre.

— Oh, Louis! Ce s-a întîmplat? Cum a început totul?

— Nu mai contează, spuse el, cu dinții strînși. Bine că m-am eliberat.

Și era adevărat. Pentru că situația lui în Universitate oricum era jucată, această explozie de sinceritate îi făcuse bine. De acum încolo banda asta de Ranke și Fosteri și alți ariviști nu aveau să-l mai atace fără a primi riposta.

Incidentul răcisese atmosfera. În sufragerie toată lumea îi evita. Merse direct spre Littleby.

— Domnule Decan...

— A, bună seara, Brade. Ce s-a întâmplat?

— Cred, domnule Decan, că dacă eu urmez să mă ocup de conferințele despre protecție, cum mi-ați cerut, este normal ca asta să fie considerat un nou curs, inclus în programa de învățămînt. În fine, cred că este o nouă răspundere pe care mi-o încredințați și nu este nici un motiv ca acest lucru să nu fie cunoscut oficial.

Fără a mai aștepta răspunsul, se îndepărta. Se simțea bine. Plătise tot. Părăsi recepția, cu Doris, cît de repede îi permisera regulile de politețe. Pe drum, conduse ca și cum fiecare mașină ar fi fost Ranke și Foster. Se impunea în întreaga circulație.

— N-o să mă mai prindă la asemenea recepții, chiar dacă...(vru să zică: "chiar dacă rămîn la Universitate", dar își aminti la timp că Doris nu știa nimic despre asta.).

— Cum a început? Întrebă ea din nou, cu o blîndețe neașteptată.

— Foster mi-a zis că poliția nu crede în teoria cu accidentul și că nici el, Foster, nu crede. Binențeles că nu-i poți face pe oamenii ăștia să creadă mult timp povestea cu prafurile confundate. Cineva a vorbit la poliție.

— Dar de ce?

— Din simț civic sau din plăcerea de a crea un scandal sau... ce știu eu? Dar se părea că toți cred în teza sinuciderii și că eu aș fi vinovat de asta. Bieții cretini nu știu ce sînt pe cale de a decanșa.

— Dar..

— Nu, Doris, e vorba de un asasinat. De altfel sînt sigur că înțeleg și ei; altfel nu ar fi atît de nerăbdători să facă poliția să creadă că e vorba de o sinucidere. Modul în care s-a întâmplat e prea complicat pentru o sinucidere. El avea cianura la îndemînă. Dacă ar vrut să se omoare, ar fi luat cîteva cristale în gură. De ce toată înscenarea asta cu experiența și cu flacoanele? Nemaivorbind de faptul că ar fi putut rata, în timp ce invers era o cale mai simplă și mai sigură.

Rezumînd astfel lucrurile, Brade înțelese deodată că pericolul era iminent. Nu acela de a fi alungat din facultate: acela de a fi acuzat de asasinat.

În noaptea aceea dormi profund, fără vise, grație oboselii din nopțile precedente și epuizării nervoase provocate de scena de la Littleby.

Cînd se trezi, cerul era cenușiu și gata de ploaie, cu un fel de prospețime tipică, de toamnă. Se simțea deprimat. Privind în urmă, incidentul din ajun îi apărea ca o dispută meschină, mai mult decît un act de eroism. Parcă veneau pericole din toate părțile și nu se vedea nici o soluție de rezolvare a situației.

Bineînțeles, dacă te gîndeai mai bine puteai considera că acei care aveau cel mai mare interes să acrediteze ideea sinuciderii erau tocmai cei care se îndoiau de posibilitatea unui asasinat.

Bine, dar atunci Ranke? Foster? Ce mobil ar fi putut avea? Mobilul, totdeauna mobilul!

Brade dădu la o parte ouăle cu șuncă și se ridică.

— Mă duc la Universitate, spuse.

— Duminică? remarcă Doris, surprinsă.

— Tocmai pentru că e duminică. Mă duc să mă uit mai atent la carnetele de observație ale lui Ralph.

— De ce?

— L-ai auzit ieri seară pe Ranke. El pretinde că Ralph mergea prost pentru că eu eram incapabil să-i urmăresc cercetările.

— Și e adevărat? întrebă ea cu o voce neutră.

— Nu știu nimic. Mă duc să mă asigur. Mai am cîteva atu-uri în mîncă, pe care neghiobii ăștia nu le știu.

Doris îl privi cu ochi triști.

— Oh, Louis, mi-e atît de frică!

Se apropie repede de ea, luînd-o de după gît.

— Asta nu duce nicăieri, draga mea. Trebuie să luptăm, asta-i tot. Vom reuși.

— Da. Știu.

Ea rămase așa un moment, cu capul plecat pe umărul soțului ei, cu ochii închiși. Pașii lui Ginny răsunară pe scară și Doris se ridică. Brade se îndepărtă.

— Virginia, ai întârziat. Vino să măninci. S-au răcit ouăle.

Universitatea - în liniștea acestei dimineți fără mașini, fără studenți, fără mirosul substanțelor - părea insolită și ostilă, în mijlocul peluzelor. Brade se întreabă dacă această impresie se datora doar calmului straniu al dimineții sau faptului că el se simțea străin în acest decor. Ceva se rupsesse în ajun. O legătură fusese întreruptă.

În holul imens, pașii lui răsunară cu un ecou bizar. Luă ascensorul pînă la etajul patru. Toate ușile laboratoarelor și birourilor erau închise în așa fel încît culoarul era în obscuritate. El aprinse lumina și intră în laboratorul lui Ralph.

Căutînd cheia, avu impresia a ceva anormal... a, da, cheia lui Ralph pe care polițistul i-o adusese cu o zi înainte! Vizita care-i lăsase o amintire neplăcută.

Deschise ușa și rămase în prag.

Laboratorul nu era gol. Cineva era acolo și acest cineva se întoarse brusc, la intrarea lui. Contemplîndu-l cu ochii mari, îngroziți, cu gura deschisă, gata să strige.

CAPITOLUL XIV

— Bună dimineata, Roberta, spuse Brade cu o voce pe care se străduia să o păstreze calmă. M-ai surprins.

Roberta Goodhue rămăsese ca de piatră, în fața biroului lui Ralph, cu carnetul de cercetări în mîni. Îl răsfoia.

— Bună dimineata, Domnule.

— Ce faci aici?

— Eu... mă uitam la lucrurile lui. Voiam...să găsesc ceva pe care să-l pot păstra ca amintire... El a fost înmormîntat ieri, știți...

Brade se simți plin de milă pentru ea. Ce obiect putea ea spera să păstreze ca martor al acestui roman de studenție? O veche eprubetă cu un rest de soluție lăsată de el? Cîteva cristale într-o plic, găsit între paginile unei cărți, ale uneia din cărțile lui? O linguriță de laborator a lui?

— Sînt dezolat de a nu fi fost la înmormîntare, spuse el. Nu știam cînd urma să aibă loc.

"Ce scuză! gîndi. Parcă nu m-aș fi putut interesa!"

— Nu vă scuzați! Nu eram decît mama lui și cu mine. A fost mai bine așa.

Toate astea nu explicau cum putuse intra Roberta în laborator. Brade era sigur că vineri seara cînd plecase, încuiase. Deci cineva intrase în acest interval și uitase ușa deschisă? Dar cine? Poate polițistul. Sau pur și simplu Greg Simpson, care împărțea laboratorul cu Ralph.

Roberta îi ghici gândurile.

— Eu aveam o cheie, spuse ea încurcată.

— A, cum așa?

— Ralph mi-o dăduse.

Brade păstră un moment de tăcere. Închise ușa, își luă un taburet și se așeză, privind-o cu gravitate pe Roberta. Soarele, filtrînd norii și geamurile murdare ale ferestrei (prin geamurile laboratoarelor universitare abia se vede, de obicei) lumina brațele fetei, cu o culoare roșiatică, pe puful cu care erau acoperite. De fapt nu era urfă, gîndi el, surprins. Desigur, nu era nici grasă, nici slabă, n-ar fi cîștigat în nici un caz un concurs de frumusețe, dar avea gene frumoase, buzele bine desenate, o piele dulce ca de piersică... Ralph putuse să fie atras de ea pur și simplu din dorință...

— Nu știam că Ralph mai dăduse cuiva o cheie, spuse, în sfîrșit. Nu era regulamentar. Avea un motiv special de a încălca regulamentul pentru dumneata?

Ea îl privi trist, fără a răspunde.

— Vreau să înțelegi, Roberta, că în mod normal nu m-aș amesteca în treburile dumitale, dar acum circumstanțele sînt puțin...speciale.

— Înțeleg ce vrei să spunei, Domnule. N-am să vă mint. Da, îl întîlneam aici după ore.

— Ca să ...fii singură cu el?

— Da.

Brade simți că a roșit, dar trebuia să continue interogatoriul și să scoată adevărul de la fată, chiar prin întrebări brutale.

— Ești gravidă, Roberta?

— Nu.

(Ea nu se cocotase pe cai mari și nu jucase scena virtuții indignate. Doar lăsase capul în jos și spusese "nu".)

— Ești sigură?

— Absolut.

— Foarte bine. Să nu mai vorbim despre asta.

— Mulțumesc, spuse ea. Îmi dau seama cât de lipsiți de franchețe am fost față de dvs. și regret. Dacă ne-ar fi surprins cineva, asta ar fi fost foarte... neplăcut și dvs. ați fi avut necazuri.

— Toți am fi avut necazuri, Roberta.

— Înțelegeți, noi ne-am fi căsătorit și nu aveam unde să ne ducem. Dacă îmi cereți să părăsesc Universitatea, o fac. Acum totul mi-e indiferent.

— Nu, nici vorbă. Nu-i vorba de asta. Ceea ce ai făcut cu Ralph ține de trecut. Inutil să mai vorbim. Voiam doar să mă asigur, pentru că...

Se întrerupse brusc. Îi era greu să-i spună fetei că, timp de un moment, și-o imaginase gravidă, cu un bărbat refuzînd poate s-o ia de soție, poate înjurată de el - caracterul lui Ralph putea conduce la această idee - și care decisă să se răzbune prin omor...

Dar ea nu era gravidă. Sau, cel puțin, așa zicea: era, oricum, un lucru de care trebuia să-și amintească.

— Pentru că, reluă, mi-am spus că s-a produs ceva grav între voi, ceea ce ar fi putut explica faptul că era distrat și accidentul care a provocat moartea lui. Îmi dau seama că asta a însemnat o lovitură grea pentru dumneata, Roberta. De ce nu pleci undeva, o săptămână? Aș aranja să fii înlocuită timp de o săptămână.

— Nu, Domnule, vă mulțumesc... Dimpotrivă, prefer să muncesc. E mai rău cînd nu sînt ocupată...

Ea se ridică, își luă geanta și merse spre ușă. Tocmai o deschidea cînd lui Brade îi veni o altă idee.

— Așteaptă o clipă, spuse.

Ea se opri, fără a se uita la el. Nu știa cum să înceapă, fără a avea aerul unui imbecil.

— Aș putea să-ți pun o întrebare cu caracter foarte personal?

— Mai personal decît cele de pînă acum?

— Într-un sens, da; dar am motivele mele pentru care le pun ... ei... ai avut neplăceri cu profesorul Foster?

Ea se întoarse spre el, cu sprîncenele ridicate. Vocea îi era ușor stridentă.

— Neplăceri? Ce fel de neplăceri?

— Păi...ți-a făcut curte?

— Oh, asta nu-i o problemă! Profesorul nu face nici un secret din galanteriile sale. Am avut și eu parte de ele, ca toate studentele, dar nu mai mult. Dvs. știți, el procedează egal. La fel cu toată lumea; nu stârnește gelozii!

— Ralph știa?

Ea se crispă, gata de confruntare.

— De ce această întrebare?

— Pentru că eu cred că era la curent. Mă înșel?

Ea nu răspunse.

— Pentru că, așa cum ai spus, colegul meu nu este prea discret în conversațiile lui (poate nici în gesturi - "Mîna care umblă"...), deci era firesc ca Ralph să afle și să se plîngă profesorului Foster...

— Nu! Nimeni nu-i dă atenție. Domnul Foster e cum e, nimeni nu-i dă prea multă importanță. Uneori este plictisitor... dar asta e tot. Dacă din întâmplare o fată l-ar lua în serios, ar sări pe geam ca să scape de ea.

— Poate însă Ralph l-a luat în serios; și l-a făcut și pe profesor s-o priceapă.

Roberta deschise ușa.

— Scuzați-mă, Domnule... Nu mă simt prea bine, trebuie să plec. Tocmai voiam să vă întreb dacă aveți nevoie de carnetul pentru cercetări al lui Ralph?

— Da, cel puțin un timp. Apoi, dacă-l vrei, ți-l voi da.

Ea deschise gura ca pentru a spune ceva, apoi tăcu. Ieși și închise ușa după ea. Cîteva clipe după asta, Brade o văzu traversînd peluza și ieșind din campus.

Evitînd să răspundă la ultima întrebare a lui Brade, Roberta Goodhue recunoscuse implicit exactitatea ipotezei sale.

Dat fiind caracterul său, era firesc ca Ralph Neufeld să fie gelos și, în cazul ăsta, el avea să lupte cu disperare ca să păstreze bunul pe care îl considera proprietatea lui. Nu era bărbatul care să-l lase pe Foster să se învîrte în jurul logodnicei lui fără să-i pese. Reacția lui instinctivă era aceea de a-l găsi și de a-l amenința că-l va denunța autorităților universitare: risc enorm pentru cel în cauză. Căci decanul se putea face că nu observă comportamentul lui Foster, atîta timp cît nimeni nu se plîngea,

dar era cu totul altceva odată ce scandalul s-ar fi declanșat. Un profesor poate mânca pînă crapă, îi poate nenoroci pe studenți cu cursuri de neînțeles, se poate spăla numai o dată pe an; poate fi grosier, plictisitor, odios: dacă e titularul catedrei lui, practic e inamovibil. Doar două crime îl fac vulnerabil: una relativ modernă, "falsul patriotism", cealaltă veche ca Abelard: imoralitatea.

Foster se juca mereu cu riscul ăsta. O denunțare precisă i-ar fi fost fatală. Ralph trebuia neapărat oprit de a vorbi cu decanul.

Dar ar fi fost asta o rațiune ca să-l omori? Sau chiar numai să-i pui o notă proastă la examen?

Și, de altfel, cum ar fi putut Foster să știe cum își aranja studentul flacoanele și cum le folosea?

Brade ridică din umeri și reveni la carnetele lui Ralph. Erau cinci, exact numerotate. În principiu, el avea copiile în biroul lui, dar cei mai mulți studenți își notează în carnetele lor modificări și remarci suplimentare, care nu sînt destinate profesorilor.

Răsfoind carnetele, Brade nu se putu împiedica să nu remarce, o dată în plus, că Ralph era un model de ordine și metodă. Toate observațiile erau clare, notate minuțios. Chiar vechile carnete de însemnări ale lui Cap Anson (bătrînul i le arătase cîndva) nu atingeau o asemenea perfecțiune.

Nu voi avea nici o dificultate în a le înțelege, gîndi Brade. E atît de detaliat totul că parcă Ralph s-a gîndit la mine. Oare mă considera atît de ignorant încît să trebuiască să-mi explice totul?

Carnetul nr.1 se deschidea cu o bibliografie a subiectului studiat, cu rezumatele critice ale unor articole, o prezentare a metodei de cercetare și scopurile avute în vedere: totul, cu o claritate exemplară, lucrat pe timpul pe cînd Ralph era elevul lui Ranke. Brade îl mai văzuse, cu un an și jumătate mai devreme, cînd studentul venise să-i ceară să-l ia în grupa lui și-l impresionase favorabil.

Ce ciudat, gîndi el, cum instabilitatea de caracter îi influența puțin munca! Toate aceste note erau impecabil de obiective! Chiar comentariile personale referitoare la Ranke erau despuiate de patimă: "Profesorul Ranke observă că acest concept

păcătuiește prin aceea că...", "Profesorul Ranke nu crede că..." În ceea ce privește ruptura cu Ranke, această frază simplă: "Azi am încetat să mai lucrez cu profesorul Ranke".

Nici o răutate față de colegi, nici o ranchiună sau notă de mînie.

Pagina următoare se deschidea, rece: "Azi am început să lucrez cu profesorul Brade".

Notele următoare îi erau familiare lui Brade: erau cele pe care Neufeld, conform regulii generale, i le comunicase. La început, le adusese săptămînal, comentîndu-le oral; treptat, această punctualitate slăbise și, în ultimul timp, se mulțumise să aducă notele fără să mai spună nimic.

Brade se întreba acum, cu remușcare, dacă acest lucru nu se datora faptului că studentul sfîrșise prin a aprecia că el era înapt să-i judece cercetările. De unde ura lui? Dar Charles Emmett vorbise mai degrabă de frică...

Brade își mușcă buza și ezită să citească mai departe. Era ora mesei, dar cafeneaua facultății, duminică, era închisă.

Să meargă la restaurant? Însă prin apropiere nu era nici unul. Cu atît mai bine; examinarea carnetelor era mai importantă decît masa.

Dacă Brade avusese temeri în ceea ce privea posibilitățile de a reconstitui cercetările lui Ralph, acum se putea liniști. Fiecare experiență era relatată în detaliu, cu expunerea motivelor pentru care fusese întreprinsă și cu interpretarea rezultatelor obținute. Dacă se dovedise negativă ca rezultat, studentul căuta cauzele eșecului și le interpreta. Dacă i se putea reproșa ceva, era obstinația cu care ținea la teoriile sale; cînd o experiență se conforma lor, era acceptată fără verificare; dacă nu, era repetată de mai multe ori, chiar dacă era clar că pista era greșită.

Ralph Neufeld mai degrabă se îndoia de materialul cu care lucra decît de valoarea ideilor lui. Comentariile de genul "Să-i cer lui Brade un termostat funcționînd normal, altfel e inutil să lucrez în asemenea condiții" nu erau rare. (Omisiunea din timpul asta de comentarii a titlului "profesor" denotă iritarea studentului. Dar cînd lucra cu Ranke nu eludase protocolul.

Trebuia să conchizi că în ochii lui, Ranke era o autoritate veritabilă, în ciuda limitelor lui de caracter, în timp ce Brade nu era... nimic?)

Pe parcursul primelor două carnete, Brade se simți mulțumit. Chiar dacă raționamentul matematic era uneori dificil, explicațiile erau perfect clare. Totul se înlănțuia desăvârșit. Dar începînd de la carnetul nr. 3 Brade realizează că greșise, nemaiurmărindu-l pe student. Din faza asta a cercetărilor, nu avea decît amintiri confuze. Fu invadat de un sentiment de vinovăție și își promise să nu mai repete acest lucru pe viitor cu nici unul din studenții lui.

Într-adevăr, cercetările lui Ralph Neufeld păreau a fi progresat, în acea vreme, în chip promițător. Pusese la punct o nouă metodă de experimentare și o descria, după obiceiul lui, cu maximă meticulozitate...

"Atît de meticuloasă, gîndi Brade cu un frison, încît un eventual ucigaș ar fi putut găsi aici toate indicațiile necesare asupra modului în care Ralph își pregătea flacoanele, înainte de a le folosi și modul în care le utiliza, pe măsura derulării experimentelor!"

Dar pentru moment, esențial era de a ști dacă el, Brade, ar fi putut prelua, continua și duce la bun sfîrșit lucrările celui mort. Totul părea clar: graficele, ecuațiile de la A la Z. Oricine ar fi văzut aceste carnete ar fi fost sigur că Ralph Neufeld ar fi reușit în cercetările sale... (Oricine... Chiar Ranke. Atunci de ce această încăpăținare în a susține că ele nu duceau nicăieri?)

Ralph dusese scrupulozitatea atît de departe încît ștersese cu grijă un calcul greșit, jos pe o pagină. Brade încrunță sprîncenele, căci un asemenea gest era, în principiu, interzis; paginile unui carnet de cercetări trebuiau să fie oglinda exactă a cercetărilor, cu greșeli cu tot - ele se barau cu o linie, rămînînd, însă, lizibile; poate că ulterior te raportezi la ele. Adevărat, pagina din spate a unui carnet nu făcea propriu-zis parte din notele de cercetare. Și totuși... Alte rateuri de acest gen se mai găseau și pe alte pagini...

Brade se scufundă în lectura notelor studentului. La un moment dat, se simți perplex. Înțelesese greșit ceva? Ceea ce

vedea era foarte grav, de necrezut... Surprins, reluă lectura, refăcu calculele. Dar nu, nu se înșelase. Nici o îndoială nu mai era posibilă.

Niciodată, în toată cariera lui, nu i se întâmplase așa ceva. Abia era de crezut și totuși dovada era absolută...

Deci Charlie Emmett avusese dreptate. Ralph Neufeld se temea cumplit de profesorul lui.

Acum, Brade înțelegea cauza. Și asta îl umplea de un dezgust de nespus.

CAPITOLUL XV

Așadar, el se înșelase acolo unde Cap Anson și Otto Ranke văzuseră adevărul. Asta îl umplea de disperare mai mult decât pierderea speranțelor pe care și le pusese în urmarea ce avea să vină din continuarea cercetărilor lui Ralph: articole senzaționale în reviste științifice, referate la congrese, nimic din toate astea nu avea să se mai realizeze! Nimic cu care să-și uimească colegii, nimic care să-l facă celebru... Gîndurile astea îl absorbiră în așa fel încît nu auzi cînd cineva ciocăni la ușă. Abia la a treia bătaie, răspunse: "Intrați" își aminti că închisese ușa pe dinăuntru și merse să o deschidă; spiritul lui era atît de preocupat că nici nu se întrebă cine ar fi putu să vină la Universitate duminica pentru a-l înfrîni, nici nu se miră cînd se trezi cu polițistul - în civil.

Doheny aruncă un ochi rapid împrejur și intră.

— Sper că nu mă urîți pentru că vă deranjez, Professore.

— Nu, deloc, spuse Brade, fără ca măcar să mintă, atît era în clipa asta, de absent.

— Am telefonat la dumneavoastră și soția mi-a spus că sînteți aici. Pot fuma?

— Da.

Doheny își aprinse țigara și se așeză fără să mai întrebe.

— Am impresia că noi doi facem ore suplimentare duminica, zise.

— Ați venit să-mi vorbiți despre Ralph Neufeld sau pot să vă fiu de folos cu altceva?

— Nu, pentru Ralph Neufeld am venit. Mă gândesc tot timpul la acest accident. E ceva care nu merge.

— Ce? Întrebă Brade temător.

— Vedeți, Domnule Profesor, eu nu mă pricep la chimie. Deloc. Deci, prima oară când am venit aici am fost blocat. Dar în meseria mea pîna la urmă capeteți antene peste tot, în orice sens, și cînd ceva nu e în regulă, intuiesc chiar dacă nu știu imediat ce e. Ei, bine, aici am avut această senzație de la început.

— Nu înțeleg.

— Nu e ușor de explicat... Uitați, imaginați-vă că găsiți un produs necunoscut într-o eprubetă. Eu sînt sigur că înainte chiar de a începe cu ea o experiență, vă cam dați seama despre ce fel de substanță e vorba. Vă veți spune: asta o să explodeze sau: dacă-i adaug cutare sau cutare substanță va deveni neagră...

— Bineînțeles, zise Brade, dacă știu structura unui compus nou pot face niște deducții în legătura cu proprietățile sale.

— Și ați fi foarte aproape de adevăr, nu?

— Da, am șanse să nu mă înșel.

— Chestiune de practică. Un fel de al șaselea simț.

— Poate...

— Ei, bine, eu lucrez de douăzeci și cinci de ani cu oamenii, cum lucrați dumneavoastră cu substanțele chimice. Am învățat despre oameni lucruri care nu se învață în nici o școală, credeți-mă. Cînd îmi fac o părere despre cineva, rar mă înșel, ca și dumneavoastră cu produsele chimice.

Brade simțea cum crește neliniștea în el, dar își păstra destulă luciditate pentru a realiza că această conversație poate nu avea alt scop decît acela de a-l face pe el să-și piardă controlul.

— Unde vreți să ajungeți, domnule Doheny? Întrebă el, în fine.

— Nicăieri, Domnule Profesor. Cînd am vorbit cu dumneavoastră, joi, am simțit că ceva nu e în regulă.

— Într-adevăr, și asta mi se pare firesc. Era pentru prima dată când vedeam un cadavru, mai mult, era unul dintre studenții mei și tocmai eu îl descoperisem. Eram într-o stare de șoc.

— Înțeleg, Profesore. Sincer. Dar e vorba despre altceva...

Doheny vorbea calm, trăgînd din țigară, observînd să nu se stingă.

— Chimia, pentru mine, este cam ca bucătăria. Dumneavoastră aveți ingredientele, le amestecați, le încălziți, le frecați... Sînt de acord că este mai complicat ca bucătăria, dar este cam același gen de muncă. Deci îmi spun: să luăm o gospodină care face o prăjitură. Îi trebuie făină, lapte, ouă, vanilie, bicarbonat, Dumnezeu mai știe ce. Ea pune toate astea pe masă și începe să le amestece, conform rețetei. Pe măsură ce-și ia substanțele necesare, ce face? Pune cutiile care nu-i mai sînt necesare pe masă. Poate mai pune între timp laptele la frigider, să nu se strice, dar făina sau vanilia nu le pune deoparte pînă nu termină cu ele. Oricum, nu va face naveta între dulapul cu produse și planșeta pe care face prăjitura, pînă nu termină amestecul. De acord?

— Cred că aveți dreptate, domnule Doheny, dar ce legătură au astea cu afacerea noastră?

— Ajung și aici. Studentul dumitale era în plin proces de pregătire a prăjiturii și în momentul în care trebuia să adauge... (Doheny se uită pe hîrtia scoasă din buzunar)... acetatul de sodiu, se înșală și ia cianură. Respiră și...hop. Gata. E mort. Dar... cum de n-a rămas sticla cu cianură pe masă? De ce nu era pe raft când am venit eu?

— Nu văd diferența.

(Brade mințea: El știa, dar cum să se asigure că și polițistul cu alură ștersă știa același lucru?)

— Poate nici una, zise Doheny cu prudență. Poate, de exemplu, cianura era pe masă și dumneavoastră ați pus-o pe raft, mecanic, fără să vă gîndiți? Ei?

Brade simți capcana. A te juca cu adevărul era prea periculos.

— Nu.

— Poate că studentul dvs. era un om ciudat, dintre aceia care pun o substanță în amestec, fac cincisprezece pași ca să ducă flaconul înapoi și se întorc să continue experiența? Dar asta e mai greu de crezut, pentru că am observat pe masă în spatele ustensilelor de lucru o mică fiolă, un flacon - sau nu știu cum îi ziceți - gol, cu puțin praf pe fund. Deci, nu le aranjase înainte de a le folosi cu totul. Ciudat, nu?

Brade tăcu.

— Povestea asta cu flaconul mi-a sărit imediat în ochi când am văzut cadavrul. Pentru a-mi verifica impresia, v-am întrebat dacă nu vi se pare nimic anormal. Eram sigur că veți spune: "Ia uite, flaconul cu cianură este pe raft, când ar fi trebuit să fie pe masă!" Dar nu: ați privit, fără să spuneți nimic. Atunci mi-am dat seama că e ceva care nu merge. Sînteți prea inteligent și prea competent ca să vă fi scăpat un asemenea detaliu.

— Eram bulversat, nu aveam nici o idee clară, spuse Brade iritat.

— De acord, Profesore, dar totuși asta m-a frapat pentru că am luat unele informații. Știți ce mi s-a spus? Că punînd o linguriță în flacon realizezi că nu are aceeași consistență ca acetatul. E adevărat?

— Da, într-un fel.

— Atunci, m-am gîndit: poate că acest băiat, Neufeld, era distrat și n-a observat diferența. Dar oamenii cu care am discutat mi-au spus că nu, el era foarte atent, meticulos, metodic, prudent în munca sa. E exact, Profesore?

— Da.

— Atunci cum de nu v-a frapat absența flaconului de cianură de pe masă? După părerea dvs. este imposibil ca băiatul ăsta să se fi înșelat în privința flacoanelor? De acord, pe moment ați fost sub șoc. Dar apoi ați avut la dispoziție două zile, în care ați fi putut să reflectați și să mă căutați pentru a-mi vorbi. Nu ați făcut-o. Ce concluzie aș putea trage de aici?

Brade se simți deodată înfuriat; surîsul nu părăsise fața poliștului.

— Nici una, în afara aceleia că eu nu sînt dotat pentru anchete polițiste. Nu sînt detectiv.

— E adevărat, dar ați avut destulă prezență de spirit pentru a-mi cere cheia de laborator a lui Neufeld.

-- Și?

— Pentru ce vă trebuia cheia asta? O puteați recupera de la comisariatul de poliție în orice moment. De ce ați vrut s-o aveți pe loc?

— Fără un motiv special. M-am gîndit la acest lucru întîmplător, nu mi-am imaginat nimic mai departe. Faceți din țîțar armăsar.

"Doamne, gîndi Brade, unde duce interogatoriul ăsta?"

— Bine, zise Doheny. Dar meseria mea îmi cere să-mi pun întrebări. Mi-am spus: poate că Profesorul nu vrea ca eu să intru în laborator în absența lui. Poate că el nu vrea să știe cheia laboratorului pe mîna poliției...

Brade înțelese că a greșit nemîncînd nimic. Stomacul lui gol și fumul de la țigară începeau să-i facă rău.

— Vă înșelați categoric, zise el.

— Aș vrea foarte mult, dar vreau să fiu cu sufletul împăcat. Aveați, cu siguranță, un aer ciudat. Am rămas prin apropiere, ca să mă asigur de unele lucruri. Lumina în laborator a rămas aprinsă, după plecarea mea, iar dvs. nu ați plecat decît după o oră și jumătate. Din ce în ce mai ciudat, nu? Atunci, am intrat în laborator și ce să vezi? Că ați aranjat cumva lucrurile. Pe masă erau flacoane care cu o oră înainte nu fuseseră acolo!

Brade abia mai înghițea, dar Doheny continua imperturbabil.

— Am adus un expert în chimie, de la Poliție. Mi-a zis că, după părerea lui, ați făcut un test pentru a găsi cianura: dar că produsul din flacoane era acetat. Atunci, Professore? Ce ați fabricat în seara aceea în laborator?

Brade nu mai avea altă ieșire decît să spună adevărul. Lent, metodic, el îi explică lui Doheny stilul de muncă al lui Ralph, concluziile pe care le trăsese, verificările pe care le făcuse.

— De ce nu mi-ați vorbit despre asta? Întrebă polițistul.

— Nu aveam chef să fiu amestecat în povestea asta.

— Vreți să spuneți: să fiți bănuț de asasinat?

— Da.

— Atunci era chiar ultimul lucru pe care trebuia să-l faceți. Comportamentul dvs. ar fi avut un efect deplorabil asupra unui juriu.

— De ce? Dacă eu l-aș fi otrăvit pe Ralph, nu trebuia să mai verific conținutul flacoanelor. Știam.

— Da, dar dacă erati nevinovat, de ce ați ținut toate astea în secret? Din momentul în care începeți să lucrați în favoarea poliției, trebuie să vă întrebați dacă e bine să ascundeți ceva. Poate că și acum mă mințiți...

— Vă jur...

— Inutil să jurați, Professore. La tribunal depuneți jurământul, dacă veți ajunge acolo. Eu vreau doar să vă spun ce cred: ați știut că e vorba de crimă din primele minute.

— Crimă sau sinucidere. Era părerea dvs., mi se pare.

— Cum așa?

— Se spune în Universitate că interogați oamenii în legătură cu starea de spirit a lui Ralph, înaintea morții sale.

— Cine v-a spus asta?

— Nu contează.

— Da, am pus întrebări în sensul ăsta, dar, contrariu a ce credeți dvs., nu am avut nici un moment convingerea că este vorba de o sinucidere. De altfel, sinucigașii lasă scrisori de adio.

— Dar cred că nu-i obligă nimic la acest gest.

— Nu, dar aproape întotdeauna se întâmplă așa. Cineva care se omoară are un cont de reglat cu cei din cauza cărora se omoară: îi place să știe că ei vor avea remușcări și că vor regreta că s-au purtat cum s-au purtat cu el. Nouă cazuri din zece, cel în cauză savurează această plăcere postumă dinainte și, pentru a fi sigur, lasă o scrisoare persoanei pe care o detestă cel mai mult - în general mama sau soția - cu speranța că le va zdrobi inima. Dacă nu lasă nici o scrisoare înseamnă că știe că persoana responsabilă de moartea lui va suferi oricum: dar asta se întâmplă, vă repet, rar... Or, studentul dvs. nu numai că nu a scris nimic, dar a făcut

tot posibilul pentru ca sinuciderea lui să aibă alura unui accident. Sînteți de acord, Profesore?

— Da.

— Atunci îmi pun întrebarea de ce această înscenare? Ca să fie sigur de ceva? Dar nu avea de plătit nimănui nici o poliță. Chestiune de religie? Nu, mama lui nu mergea la biserică. Cerc vicios: nu avea de ce să-și ascundă sinuciderea. Dimpotrivă, dacă era vorba de o crimă, asasinul avea interes să se creadă că era un accident. Și nu era greu să substituie acetatul cu cianura într-unul din flacoane.

— Dar cine e vinovatul? întrebă Brade.

— Pentru moment nu știu nimic. Poate dvs...

— Nu aveam nici un motiv.

— Asta spuneți dumneavoastră, Profesore. Am aflat lucruri urâte, plimbîndu-mă și punînd întrebări. De exemplu că situația dumneavoastră la facultate nu este sclipitoare - poate chiar sînteti pe punctul de a fi dat afară. Eu nu știu dacă acest lucru este adevărat, notați bine; dar au fost persoane care m-au lăsat să înțeleg acest lucru. Și mi s-a spus că relațiile dumneavoastră cu Ralph Neufeld nu erau grozave. Pentru un profesor în situația dumneavoastră, e periculos să aibă un student care povestește la toată lumea că nu valorati cine știe ce. Poate că ați vrut să-l faceți să tacă definitiv.

Brade se simți jignit la culme. Ipoteza era ridicolă.

— În ciuda oricăror raționamente, domnule Doheny, Ralph avea un motiv extraordinar pentru a se sinucide. Tocmai l-am descoperit. Și acest motiv explică perfect de ce el a vrut să dea impresia de accident.

Doheny nu păru prea interesat de această noutate.

— Se poate ști despre ce e vorba?

Brade privi trist carnetele de cercetări de pe birou. În ajun, seara, îi spusese lui Ranke că știa destulă chimie pentru a putea afirma că lucrările lui Ralph progresau satisfăcător. Era o afirmație proferată în focul discuțiilor, dar era justificată de urmărirea studiilor băiatului. Singurul lucru pe care nu-l avusese

Brade în vedere fusese autenticitatea și onestitatea celui care dăduse rezultatele.

— Iată, spuse. Ralph Neufeld avea unele teorii pe care încerca să le verifice prin experiențe. Dacă reușea, își făcea un nume, ar fi avut șansa unui post în industrie sau la Universitate. Dacă eșua, pierdea doctoratul. Mă urmăriți?

— Perfect.

— În dimineața asta, i-am studiat carnetele de cercetări și am constatat că la început experiențele lui nu mergeau prea bine. Apoi, deodată, lucrurile s-au remediat. Numai că, începînd cu acest moment, carnetele lui sînt pline de ștersături. Asta înseamnă că el a falsificat deliberat notele de observație, pentru a face să corespundă rezultatele experiențelor cu teoriile lui.

— Așa cum un funcționar de bancă falsifică actele pentru a acoperi un furt?

— Exact.

Doheny se gîndi un moment, cu sprîncenele ridicate.

— Ați declara asta în fața unui Tribunal?

Brade revăzu, în imaginație, ceea ce observase în carnet; își aminti unele detalii, ca povestea lui Greg Simpson sau furia pe care o manifestase cînd se apropiase de el un coleg, în timpul unei experiențe...

— Da, dacă trebuie. Dar înțelegeți, domnule Doheny, ce s-a întimplat? S-a simțit obligat să procedeze cu adevărat cu experiențele lui ca și cum ar fi fost un cercetător onest. Ar fi putut inventa mereu piese false pentru rezultatele sale; dar nu, ceva i s-a refuzat, permanent. Știa că e un compromis. În cele din urmă conflictul interior a fost prea puternic și s-a omorît.

— Să admitem. Dar de ce această regie cu accidentul?

— Pentru că, în caz de sinucidere, s-ar fi căutat motivul și s-ar fi aflat adevărul, jenant.

— Ar fi putut să-și distrugă carnetele.

— Aveam dublura lor.

— N-ar fi putut prevedea că ați fi vrut să-i continuați cercetările și ați fi descoperit falsurile?

— Nu cred. Vedeți, domnule Doheny, Ralph nu avea o părere prea bună despre mine. El și-a închipuit probabil că, după moartea lui, eu voi abandona cercetările sale. Acum înțelegeți?

Doheny își frecă bărbia.

— Ceea ce înțeleg acum, Profesore, este că dumneavoastră aveți un motiv extraordinar ca să-l ucideți pe acest băiat, unul pe care eu nici nu-l puteam bănuî.

.

CAPITOLUL XVI

Brade simți că pământul se deschide în fața lui.

— Deci respingeți ipoteza de sinucidere fără nici o altă verificare? Poate nu este destul de concludentă încercarea de falsificare a datelor ca motiv de sinucidere? Vă asigur că pentru un om de știință este o crimă capitală.

Doheny, în loc de a răspunde, întinse mîna.

— Aș putea vedea acest carnet, Profesore?

Brade îi dădu și polițistul îl răsfoi în liniște.

— Pentru mine e ca în limba ebraică, zise. Dvs. puteți ști ce e dincolo de aceste hieroglife?

— Da.

— Elemente de experiență...

— Bineînțeles.

— Tocmai asta voiam să vă aud spunînd. Ei bine, eu am experiența sinuciderilor și pot recunoaște, fără a mă înșela, o sinucidere veritabilă de una falsă. Vedeți, în general există două tipuri de oameni care au necazuri. Primii sînt cei care au răul în ei, care cred că nu sînt buni de nimic, care se disprețuiesc; dacă li se întîmplă o nenorocire, cred că e doar din vina lor. Dați-le o lovitură puternică, nu vă vor acuza, vor spune că e doar din vina lor, că au meritat-o. Îi vedeți uneori fericiți și relaxați, dar nu e pentru mult timp. La prima ocazie, vor recădea în starea lor firească.

— Maniaci-depresivi, spuse Brade.

— Ah! așa li se zice? Ei bine, cu ei trebuie multă atenție, trebuie ferite din calea lor cuțite, frîghii, supravegheat gazul, pentru că sîrșesc de cele mai multe ori prin a se sinucide. Prin opoziție, e o a doua categorie... dar poate vă plictisesc cu istorii de astea... scuzați-mă, mă las furat...

— Deloc. Continuați. De altfel, astea mă privesc acum foarte mult.

— E adevărat. Cealaltă categorie e formată din oameni care detestă restul lumii, nimeni nu contează în afară de ei. Întotdeauna ceilalți greșesc. Dacă fac o mare măgărie, vă vor explica întotdeauna că asta se datorează vecinului de la celălalt colț al străzii. Vă dau o lovitură în fund și se duc să se plîngă la poliție că s-au lovit din cauza dvs. la picior. Cred că lumea îi urăște și fac totul pentru a se răzbuna.

— Paranoici.

— Dacă vreți. Neufeld al dvs. cărei categorii aparține? Celei de-a doua, nu?

— Cred că da, recunosc Brade.

— Ei, bine, un om ca el nu are niciodată remușcări pentru că nu se simte niciodată vinovat. Dvs., dacă ați falsifica cercetările, v-ați simți compromis și v-ați sinucide; Neufeld - niciodată. El ar găsi mereu justificări și explicații pentru gestul lui; legitimă apărare, forță majoră... cine știe? Poate chiar ar crede că a acționat așa pentru binele major al omenirii. Genul ăsta de oameni, orice li s-ar întîmpla, nu se sinucide. Ei mai degrabă îi omoară pe alții - cu condiția să nu fie ei omorîți!

Brade abia înghiți. Doheny, chiar neavînd vocabular științific, spusese lucrurilor pe nume.

— Acum, urmă polițistul, să facem abstracție de povestea asta cu sinuciderea și să ne imaginăm ce s-ar fi întîmplat dacă Neufeld și-ar fi terminat experiențele. Probabil că și-ar fi susținut examenul de doctorat.

— Da, cu profesorul Ranke ca examinator.

— Falsurile din carnetele sale ar fi fost atunci descoperite?

— Poate, dar nu e absolut sigur. În principiu, nimeni nu mai pune la îndoială rezultatele unui student de un asemenea nivel.

— Deci, și-ar fi luat diploma de doctor în științe.

— Da, dar cu prima ocazie s-ar fi aflat totul, chimiștii ar fi putut să înțeleagă.

— Atunci s-ar fi putut dovedi că falsificase calculele.

— Cu siguranță.

— Și care ar fi fost consecințele, pentru dvs., personal?

— Deplorabile, desigur. La ce bun să neg acest lucru?

— Unele spirite de rea-credință ar fi putut crede că fuseserăți complicele studentului dvs.?

— Nu cred că ar fi putut emite serios o asemenea ipoteză, spuse Brade, jignit.

(Dar se gândi la iritarea lui Ranke și se întrebă de ce ar fi fost capabil în asemenea împrejurări.)

— Atunci, urmă implacabil Doheny, oamenii ar fi putut spune că Neufeld a făcut micile porcării sub ochii dvs., fără ca dvs. să vă dați seama. Astfel spus, că dvs. erați un incapabil și că studentul știa.

Brade roși dar nu găsi nici un răspuns.

— Doar dacă nu ați fi găsit falsul mai demult...

— Azi l-am descoperit, spuse Brade.

— E posibil. Nu spun NU. Noi acum facem doar prezumții. Deci, dacă ați fi descoperit falsul mai demult, ar fi trebuit să-l opriți, dar cum? Imposibil să-l denunțați pe băiat: asta v-ar fi pus pe dvs. într-o postură proastă. Singura ieșire: aranjarea unei morți accidentale și distrugerea carnetelor. Nevăzut, necunoscut.

— Dovada contrară, spuse Brade, este că pînă astăzi eu am vrut să-i continui cercetările. Am martori în acest sens.

— Ei pot depune mărturie că v-au auzit zicînd că vreți să-i continuați cercetările. Dar, dacă eu nu v-aș fi surprins azi, aici, cum le-ați fi explicat că renunțați brusc la intențiile dvs.?

Brade tăcu.

— Vedeți, Professore, de ce zic eu că ați avut un motiv excelent să-l omorîți pe Ralph?

— Mă arestați? întrebă Brade.

— Nu.

— De ce, dacă am avut un motiv atât de bun?

Doheny surise.

— N-am spus că vă cred vinovat. Eu continui ancheta. Dar observați că situația este serioasă, în ceea ce vă privește. Dacă vreți să scăpați trebuie să mă ajutați. După părerea dvs., dacă nu dvs. I— ați omorât pe acest băiat, cine a făcut-o?

— Nu știu.

— Nu aveți nici măcar bănuieli?

— Orice ar fi, nu am dreptul să acuz pe nimeni și mi-ar fi foarte neplăcut să pronunț nume, în aceste condiții.

Doheny se agită pe scaunul său.

— Sînteți un tip grozav, Domnule Profesor. În general oamenii nu au scrupule cînd e vorba să acuze pe cineva, mai ales în asemenea circumstanțe. Ei se agită de orice pai, dovedindu-se porci, fără a lăsa senzația că o fac; ei se justifică în proprii lor ochi zicînd că o fac în interesul poliției. Dvs. nu sînteți așa?

— Cred că semnalîndu-vă eventuali suspecti mai mult mi-aș agrava situația.

— S-ar putea spune că nu aveți încredere în mine, zise polițistul surzind. Atunci, să căutăm împreună, vreți? Avem de-a face cu o crimă pregătită cu grijă, ceea ce exclude legitima apărare sau gestul impulsiv. Or, care ar fi motivele care ar determina pe cineva la omor cu premeditare? Mai întîi frica; dvs., de exemplu, ați fi putut crede că, odată descoperite falsurile lui Neufeld, reputația dvs. ar avea de suferit. Sau banii: dar băiatul nu avea nici o para chioară și nimeni nu profită de pe urma morții lui, în afara celor de la pompe funebre. Sau iubirea, sau ura de care se leagă și apar des în cazul crimelor: aici, dacă nu mă înșel, e vorba de o oarecare domnișoară Jane Makris pe care Neufeld nu mai voia s-o vadă și care făcea o dramă din asta.

— Cum ați aflat? întrebă Brade surprins.

— V-am spus, Professore, cînd dai oamenilor ocazia să-i vorbească pe alții de rău obții întotdeauna rezultate surprinzătoare. Această Jane Makris avea cunoștințele necesare pentru a schimba flacoanele?

— Poate, admise Brade cu o oarecare reticență. (Era el, oare, pe calea de a acuza pe alții, cum spusese Doheny, pentru a scăpa el?) O secretară într-o Universitate sfârșește prin a ști multe lucruri referitoare la materiile care se predau acolo, chiar dacă doar din auzite. Bănuiesc că domnișoara Makris cunoaște perfect proprietățile cianurii.

— Deci, în ceea ce privește mobilul și cunoștințele necesare, corespunde perfect definiției noastre. Nu poate fi vorba de alibi, pentru că schimbarea flacoanelor s-a putut face oricând, pe parcursul experiențelor.

— Exact.

— Dar mai există o fată care trăia o idilă cu el. Una din studentele dvs. Erați la curent?

— Am aflat alaltăieri.

— De ce? Era un secret?

— Se pare că nu voiau să se știe din cauza mamei lui Ralph.

— Erau naivi, mama știa tot; ea mi-a povestit. Ea zicea că atunci când un băiat face o vizită unei fete pentru a-i vorbi despre chimie, e posibil să fie așa; dar când vizitele se repetă de două-trei ori pe săptămână - asta nu mai e chimie.

Brade spuse, timid:

— Mi se pare că, în general, iubirea nu e un motiv de crimă, în afară de cazul unei certe, a unei rupturi.

— Și eu am gândit la fel, dar mama spunea că n-a fost vorba despre asta. Cei doi se înțelegeau foarte bine, pînă în ajunul morții băiatului. Și are dreptate: am dovada prin martor - o chelneriță dintr-un mic restaurant unde mergeau să mănînce când voiau să fie singuri și să vorbească în liniște. Se certaseră cu o săptămână înainte.

— Ah! Dar vă contraziceți.

— Deloc, pentru că cearta lor era pentru legume - ce să comande. Ea voia salată și el refuza.

— Și?

— Păi, gândiți-vă: când doi îndrăgostiți se ceartă pentru o salată, asta nu înseamnă că sînt în pragul despărțirii. Astea sînt mai degrabă discuții de oameni căsătoriți.

— Argumentul mi se pare slab, zise Brade. Poate că erau într-o stare atât de tensionată, încât căutau orice pretext de ceartă.

— Poate, recunosc Doheny. Dar nu sîntem la tribunal și eu doar construiesc ipoteze. Mai știți și altceva referitor la viața privată a lui Neufeld?

Brade simți că nu mai putea suporta conversația. Simțea că explodează.

— Domnule Doheny, vreau să vă spun că asta nu duce nicăieri.

— Cum așa?

— Nu sînt atât de timpit pe cît credeți. Aveți bănuiele în privința mea, dar nici o dovadă. Veniți aici, cu tonul ăsta prietenesc, pentru a mă determina să mă trădez, să comit o greșală, pentru a o folosi împotriva mea.

— De exemplu, să-mi spuneți povestea carnetelor găsite?

— Da. Nenorocirea face că această istorie e reală și eu am crezut că ea poate conduce la ideea de sinucidere. Dvs. credeți că nu și poate că aveți dreptate; dar mie nu-mi puteți face nimic, pentru că sînt nevinovat. Puteți crede contrariul, e meseria dvs.; mi-e indiferent. Dar ce nu pot admite este acest mod de a încerca să-mi smulgeți o mărturisire de vinovăție, cu orice preț.

Fața bucălată a polițistului deveni gravă.

— Vă înșelați, Professore. Aș putea să vă întind curse și să vă împing să cădeți în ele. De fapt, ele fac parte din metodele mele de lucru. Dar nu e cazul și am să vă spun de ce: sînt de partea dvs., oricît de ciudat ar părea. Nu vă cred vinovat. Dacă l-ați fi ucis pe Neufeld ca să vă apărați reputația de om de știință, ar fi însemnat că sînteți un om extrem de vanitos; unul dintre aceia care simt nevoia imperioasă de a ului lumea cu geniul lor și care vor să-i strivească pe alții cu știința lor. Or, eu v-am vorbit joi seară și eram în fața dvs. un ignorant în fața unui profesor. Nu mă pricepeam deloc la chimie, a trebuit să-mi explicați totul. Ați făcut-o fără să mă tratați ca pe ultimul cretin și fără să mă striviți sub propria mea ignoranță. Un om ca dvs., capabil să explice așa unui profan fără a folosi termeni prea complicați, nu ucide doar pentru a nu se pune într-o postură proastă față de colegii lui.

— Mulțumesc, spuse Brade simplu.

— Și așa merge chiar mai departe: îmi sînteți simpatic. Noi sîntem puțin asemănători - dvs. în chimie, eu în ce privește natura umană. În general avem intuiții, uneori ne înșelăm... La revedere, Professore. Atît pentru azi.

Politiștul se ridică, își luă rămas bun și plecă... Brade rămase mult timp imobil, meditativ, privind ușa.

Cina avu loc în liniște: chiar Ginny își dădu seama că era mai bine să fie cuminte și urcă repede în camera ei. Brade și Doris se așezară la televizor, fără a vedea ce e pe ecran. La un moment dat, ea nu mai rezistă.

— Louis, e ceva despre care vrei să-mi vorbești?

Brade ridică ochii spre ea. Era mai palidă ca de obicei, dar calmă. În sinea lui, el se mirase că ea nu-l întrebase nimic despre incidentul de la Littleby. Se aștepta să-i reproșeze că se dăduse în spectacol în fața decanului, în propria lui casă; dar nu, nimic, nici un cuvînt.

Calm, începu să-i povestească evenimentele zilei, de la confidențele Robertei pînă la conversația cu Doheny, trecînd și prin descoperirea cu carnetele lui Ralph.

Doris îl ascultă, fără a-l întrerupe.

— Ce vei face acum? întreabă ea, cînd el termină.

— Vreau să-l descopăr pe vinovat.

— Vei putea?

Ea lăsă ochii în jos cu chipul grav.

— Trebuie.

— Tu prevăzusei toate astea de joi. Eu ți-am complicat viața, înfuriindu-mă. Iartă-mă. Acum mi-e frică.

Văzînd-o așa, speriată și fără apărare, el simți un val de tandrețe pentru ea. Se așeză lîngă ea și îi luă mîna.

— De ce, Doris? Nu sînt vinovat.

— Știu Louis. Dar o poți dovedi?

— Desigur. Nu trebuie să te îndoiești de asta.

Vorbind, el își dădea seama că este sincer. Groaza care îl stăpînise timp de trei zile trecuse sau aproape, deși, în realitate, pericolul era acum mult mai mare. Cvasi-certitudinea de a-și

pierde situația de la Universitate risipise incertitudinea. Iminența unei vinovății de asasinat era ca o ușurare față de nesiguranța ultimelor zile.

— E o încercare de trecut, Doris. Nimic mai mult. O să o depășim. Nu plînge, draga mea, nu ajută la nimic.

Ea încercă să zîmbească.

— Doheny ăsta pare a fi un tip grozav, zise ea.

— Da, nu e cum îți imaginezi de obicei detectivii. Are mult bun simț. Necazul e că îi cad de multe ori în cursă, cînd îmi pune întrebări, pentru că nu prea pot să-l iau în serios, așa seamănă cu un actor de comedie.

Doris se ridică, tremurînd.

— Cred că un pahar ne-ar face bine la amîndoi.

— Dacă vrei tu...

Ea reveni cu paharele și le puse pe măsuta joasă dintre fotolii.

— M-am gîndit la ce ți-a spus Doheny referitor la caracterul omului care l-ar fi ucis pe Ralph. Vanitos și plin de sine. Nu crezi că Ranke e așa?

— Ba da. Însă Ranke nu avea nimic de pierdut dacă s-ar fi descoperit necinstea lui Ralph; el a spus de la început că Ralph nu e pe un drum bun și că nu va ajunge nicăieri. În realitate, singurul care și-ar fi riscat reputația în problema asta eram eu.

— Atunci, cine l-a omorît? Întrebă Doris cu o voce nesigură.

Brade tăcu o clipă, cu ochii fixați pe pahar.

— De o oră îmi sparg capul cu asta. În ce mi-a spus Doheny era un detaliu care m-a frapat. Un mic detaliu - poate neînsemnat. Totul depinde de un cuvînt, de interpretarea unui cuvînt.

CAPITOLUL XVII

— Ce cuvînt? întrebă Doris cu interes.

— Pentru moment nu sînt în stare să-mi amintesc. O să-mi aduc aminte, bineînțeles. Pînă atunci hai să încercăm să dormim puțin.

Își petrecu un braț după umărul soției lui și o trase spre el.

— Tu ai mîine cursuri...

— Sînt obișnuit, nu te neliniște!

— Atunci lasă-mă să pun vesela în mașină și vin în cameră.

— Grăbește-te, draga mea, și nu-ți face griji. Mă ocup eu de toate.

Ea surse și dispăru în bucătărie.

Peste un timp, lungit pe spate, cu ochii deschiși în întuneric, el revăzu acest surfs tandru și plin de încredere și se întrebă ce îl determinase. O simțea pe Doris lîngă el respirînd calm, atentă să nu îl deranjeze, dacă el ar fi dormit.

Sărind de la o idee la alta, își aduse aminte de Ranke. Vanitos, desigur! Dar în fond de ce? Reputația lui era sigură, toată lumea știa că era un savant strălucitor. Atunci la ce bun această inteligență care se vrea ostentativă? Nu era, oare, în spatele acestei fațade, o lipsă teribilă de încredere în sine, o neliniște fundamentală care îl determina să-și etaleze tot timpul calitățile sale tocmai pentru a-și epata interlocutorii și a se asigura pe sine?

Și Foster - arivist și ambițios, cu o soție tânără și fermecătoare, care îl accepta așa cum era - de ce simțea nevoia să joace rolul lui Don Juan pe lângă toate femeile? Și pe lângă bărbați rolul unui om de spirit, chiar în comparație cu un student fără apărare?

Bietul Cap însuși, după o carieră exemplară și cu toată vechea lui reputație, se îndoia de viitor și se îndârjea să cucerească posteritatea cu o carte, invidios pe celebritatea nemuritoare a lui Berzelius...

Insecuritatea! Răul universal! Nimeni nu e, de fapt, sigur. Abia ieșit de la sânul matern, trebuie să lupți pentru a mânca și a respira, trebuie să suferi de frig sau din cauza luminii. Niciodată, niciodată nu vor mai fi căldura și siguranța dinaintea nașterii...

Brade avu o mișcare bruscă și murmură:

— Doris!

Îi fu teamă că o trezise, dar ea răspunse îndată, cu o voce liniștită:

— Ce e, Louis?

— N-ai fost disperată cum aș fi crezut (voia să vorbească despre incidentul de la Littleby, dar nu fu în stare să spună mai mult...)

— Am încredere în tine, zise ea simplu.

Sub cearceaf, îi luă mâna și rămaseră așa, nemișcați.

În fine, se gândi el, parcă acum ea începe să poarte cuiva de grijă. Dar de ce abia acum?... Până acum ceva nu era în regulă... până acum... până acum...

Respiră profund și ațipi încet.

A doua zi, la micul dejun, el realizează că rețeaua delicată de pace și înțelegere dintre el și Doris dura. Ouăle erau gata, iar Doris îi surîdea.

Ginny se plimba prin camera ei. Brade se strădui să termine masa și să plece înainte de venirea bruscă a ficei lui în cameră.

— Plec, zise el, ștergându-se la gură. Vreau să fiu devreme la Universitate.

— Louis, promite-mi...

— Ce, draga mea?

— Că mă ții la curent dacă intervine ceva.

— Dacă nu-ți telefonez, înseamnă că totul e bine.

O trase spre el și o îmbrățișă cu drag.

— Nu te neliniști! Tu știi că eu mă ocup de toate.

Ei îi tremurau puțin buzele. Pașii lui Ginny răsunaseră pe scări. Brade coborî, fără să mai întoarcă privirea.

La cursuri, studenții își reluaseră comportamentul normal. Afluența în primele rînduri se diminuase, iar cei care de obicei căutau altitudinea stratosferică a ultimelor gradene reveniseră acolo.

Brade folosi o voce mai puternică și scrise pe tablă cu litere mai accentuate, ca pentru a demonstra că totul revenise la normal. Expozeul său asupra produselor de adaos din grupa carbonil se desfășura fără probleme - compușii bisulfiteci, cianhidrinele, hidrazonele, fenilhidrazonele, semi-carbozonele cu accent pe fenilhidrazone, în scopul obținerii osazonelor înlocuite cu monozaharide: subiect important, căci chimia organică este, din ce în ce mai mult, servanta umilă a biochimiei și acest capitol este unul din punctele de contact.

După curs, Brade rămase ca să răspundă la întrebările studenților - altă întoarcere la starea normală. Pe urmă, își luă corespondența de la secretariat și urcă la etajul patru, spre lumea unde se comisese o crimă.

Mecanic, parcă pentru a întârzia contactul cu această lume, o luă pe scări în loc de a chema ascensorul.

Urcînd, își aruncă un ochi pe corespondență. În focul evenimentelor, uitase să-și mai ridice în ultimul timp scrisorile, de la moartea lui Ralph, dar nici nu păreau a fi prea importante: mai mult materiale publicitare privind produse chimice și materiale ale unor edituri științifice.

Un plic galben, cu antetul facultății, îi atrase atenția. Era deja urmarea incidentului de sîmbătă seara? Probabil că decanul a dictat scrisoarea la prima oră...

Dar nu, plicul nu conținea decît o foaie dactilografiată pe care era scris: "Cursul despre măsurile de securitate va figura în programa analitică. Littleby".

Brade rămase surprins. Nu se aștepta ca decanul să fie atât de receptiv la o cerere făcută atât de puțin protocolar.

Era absorbit de aceste gânduri, când se trezi față în față cu Otto Ranke, care cobora. Simți că i se descarcă adrenalina în sînge, dar Ranke vorbi primul;

— Hello, Louis! Cum merge? Ai un aer grav, bătrînel!

Și cu un surîs, îl bătu prietenește pe umăr, continuîndu-și drumul.

Brade plecă, plin de perplexitate. Era atât de ușor? Era suficient să muști o dată pentru ca lumea să știe și să te respecte în consecință? Ranke, Littleby - trebuia atât de puțin ca să-i pui cu botul pe labe?

Cînd să bage cheia în broasca laboratorului, realizează că intrase cineva aici, înaintea lui. Cine?... Ah! Nu putea fi decît Cap Anson. Brade avu un recul. Acum chiar nu avea chef de el.

Dar ce putea face? Neliniștit, deschise ușa. Cap Anson era la biroul lui, însă cu un străin care îl însoțea.

Anson părea preocupat s-o facă pe gazda. Îi arăta necunoscutului fișele cu extrasele din presă ale lui Brade, îngrijit etichetate și numerotate - obicei preluat de la bătrînul Cap, ca și altele, - din viața lui profesională -, carnetele de cercetări ale studenților, cu grijă citite și clasate. S-ar fi zis - o bucătărie bine întreținută, gîndi Brade.

— Tocmai te elogiam, Louis, zise Anson.

Vizitatorul era un om de vreo șaizeci de ani, ușor adus de spate, cu fața bronzată, cu părul puțin grizonat, cu o gură mare - cu o cută, parcă de rîs. Cînd se întoarse, Brade îl identifică imediat: îl văzuse de mai multe ori la congrese și fotografia lui apăruse chiar pe coperta revistei Chemical and Engineering News.

— Bună ziua, doctore Kinsky, zise.

— Încîntat, doctore Brade. Am auzit vorbindu-se de lucrările dumitale și le-am urmărit cu interes. Noi, de fapt, am fost amîndoi elevii lui Cap, nu?

Brade se întrebă dacă un om atât de important ca Joseph Kinsky avusese timp să se ocupe de activitățile unui chimist atât

de puțin important ca el, dar oricum intenția musafirului era foarte bună.

— Sînt flatat, spuse.

Kinsky avu un gest mic cu mîna și continuă.

— Am găsit facultatea mult schimbată, dar Cap e ca pe vremuri. Sper că nu v-ați supărat că am intrat la dvs. Cap se simte peste tot ca la el acasă!

Privi în jur cu nostalgie.

— De cincisprezece ani nu am mai fost pe aici.

— Să ne așezăm, spuse Brade. Aveți timpul necesar pentru a lua masa împreună, doctore Kinsky?

— Nu, din nefericire. Îmi pare rău. Poate altă dată. Am vrut să profit de acest oraș ca să vin pînă în campus... pentru amintiri... Fericiți anii de studenție... sau poate par așa, retrospectiv...

— De mult timp sînteți în oraș? Întrebă Brade.

— De o săptămînă. Am afaceri de reglat. Dar mi-am aranjat două zile ca să le petrec cu bătrînul Cap!

"Bătrînul Cap"! Brade se simți iritat de această expresie. Bineînțeles, Cap avea peste șaptezeci de ani; dar și Kinsky avea șaizeci. Și totuși Cap, departe de a se simți vexat, privea pe celălalt cu afecțiunea unui tînăr soț pentru soția sa sau cu a unei mame pentru copilul superdotat. Brade fu aproape gelos.

— Pot să vă spun cît de mult am admirat lucrările dvs. despre sinteza tetraciclinei? spuse.

— Oh, asta nu-i nimic. Moran-Minter din Cambridge e mult mai avansat decît mine.

— Poate, dar din alt punct de vedere. Eu sînt sigur că dvs. veți sintetiza aldosteronul înaintea lui.

— Credeți? E interesant ce spuneți, pentru că eu tocmai...

Cap Anson întrerupse dialogul cu oarecare nerăbdare.

— Joseph a avut amabilitatea de a petrece seara de ieri cu mine și i-am arătat cartea. I-a plăcut.

— Da, zise Kinsky. Este o carte utilă. Mulți chimiști trăiesc doar în prezent. Matematicienii, fizicienii își cunosc trecutul, mă refer la disciplinele lor, fiindcă pentru ei noile descoperiri se adaugă la cele vechi; în chimie s-ar zice că ele le înlocuiesc. E

deplorabil, pentru că multe lucruri excelente sînt uitate. Sînt convins că nu poți înțelege cu adevărat starea actuală a științei, dacă nu-i știi și istoria.

— Adevărat, spuse Brade.

— Or, Cap este exact omul care trebuie pentru așa ceva; nu numai un chimist, ci și un filosof.

Cap Anson mormăi ceva, fericit. Brade se simți un pic deprimat. Avusese impresia că asistasese la un dialog de îndrăgostiți. Fu mulțumit că se terminase.

— Remarcați, urmă Kinsky, altădată aș fi fost surprins să fi fost Cap considerat un filosof. În ochii mei era mai degrabă un om practic.

— Și într-ai mei, zise Brade, fără a se putea împiedica să surîdă.

— Când l-am avut profesor, avea treizeci de ani și, credeți-mă, nu era comod. Numai sare și oțet. Într-o zi - îți aduci aminte, Cap? - m-a pus să fac metilația totală a compusului ciclic și i-am replicat că asta mi se pare o pierdere de timp. Doamne, ce mi-a făcut! Abia am scăpat cu viață. În ziua aia i-am dat porecla. O poartă și azi, nu? Kinsky părea că strălucește de mulțumire de sine. Brade fu curios.

— Vreți să spuneți că dvs. i-ați dat porecla?

— Sigur. Știți ce înseamnă?

— Nu. Mi se pare că era un jucător cu numele ăsta...

— Poate, dar asta nu are nimic de-a face cu porecla.

— Pe vremea mea se spunea despre Cap că avea un vapor...

Bătrînul asculta dialogul cu o mînie crescîndă; deodată explodă:

— E ridicol! zise el, lovind în parchet cu bastonul.

— Deloc, Cap. Este exact. Când am terminat cu istoria cu metilația, mi-ai spus chiar așa - n-am uitat: "De-acum înainte, Kinsky, să-ți amintești că eu sînt căpitanul vasului. Voi veți avea propriile voastre păreri, pînă în momentul în care eu voi spune: fă așa sau fă altfel. Și mă veți asculta cu toții, pentru că eu sînt căpitanul vasului - iar voi - marinarii". Te-am ascultat.

Cap, notează asta! Dar din acel moment ți-am zis Cap și așa ți-a rămas numele.

Anson protestă cu indignare.

— N-am zis niciodată nimic asemănător. E fals totul.

Brade încercă un sentiment de milă pentru vechiul lui profesor și schimbă conversația.

— Ca să revenim la cercetările noastre, doctor Kinsky, pot să vă întreb ce șansă are sinteza aldosteronului?

— Depinde, spuse celălalt. Personal cred că e pe un drum bun. Dar am impresia că nu asta e și părerea dvs...

— A mea? făcu Brade surprins. Dar eu nu știu nimic sau aproape nimic despre asta...

— Atunci este părerea studentului dvs.

— Care student?

— Un oarecare Neufeld... da, am aflat că a fost victima unui accident. E cumplit.

— Da... dar ce legătură e între Neufeld și lucrările dvs.?

— Mi-a spus pe față că metoda mea nu mă va conduce niciodată la obținerea aldosteronului. Era un tânăr foarte sigur pe el.

— L-ați cunoscut?

— Da, anul trecut, la Congresul ACS, la Atlantic City.

— Mi-aduc aminte că urma să meargă acolo. Obținuse o bursă. Dar nu mi-a spus că a vorbit cu dvs.

— Nu considera faptul prea important. A venit la mine după ce am susținut comunicarea, s-a prezentat și m-a avertizat cu răceală că n-o să realizez nimic cu metoda mea. Doar de imbecil nu m-a tratat. Dar nu l-am putut face să-mi spună ce anume nu mergea, după el, în teoria mea... Vedeți, a trecut un an și nu l-am putut uita. Apropo, ce se va întâmpla acum cu cercetările lui?

Brade se întrebă dacă imaginația lui îi făcea figuri, dar i se păru că - zicînd aceste cuvinte - Kinsky avea o lucire ciudată în ochi.

CAPITOLUL XVIII

Brade rămase un moment fără să răspundă, gînditor, cu privirea fixată pe Anson, ale cărui buze palide se stinseră la evocarea acestui subiect penibil.

— Nu am avut încă timp să reflectez la acest lucru, minți el într-un tîrziu.

Dar ce ar fi putut spune?

Anson interveni, pe un ton iritat.

— El fi va continua cercetările. Eu nu l-aş sfătui. Îmbătrînesc, Kinsky. Altădată, elevii mei m-ar fi ascultat.

— Noi îmbătrînim cu toţii, Cap, zise blînd Kinsky.

Dar o stare dezagreabilă se instalează între cei trei.

— Am fost încîntat să vă cunosc, zise musafirul, ridicîndu-se. Dacă veţi trece vreodată prin oraşul meu, veniţi şi pe la mine.

— Voi veni.

Pentru a doua oară, Anson întrerupse conversaţia.

— Brade, am să trec să te văd pe la ora cinci ca să vorbim despre conferinţele legate de protecţie.

(Ca întotdeauna, Cap fixa o întîlnire fără a ţine seama de interlocutor.)

— Bine.

— Şi cînd Cap zice ora cinci nu înseamnă cinci şi cinci minute - remarcă Kinsky cu un surîs, sau, dacă nu, s-a schimbat.

— Fiți liniștit, nu s-a schimbat, spuse Brade, conducându-și musafirii.

Rămas singur, un fel de amărăciune puse stăpânire pe el. În fața lui Kinsky, Anson părea mândru ca un tată în fața fiului iubit care l-a ascultat, care a suportat observațiile lui fără a călta, care - în final - i-a adus glorie și onoare. În timp ce Brade e ca fiul cel mic, fructul sec, fără ambiție și care, fiind pe cale de a-și pierde situația, nu ascultă de sfaturile părintești.

"Doris are dreptate, nu am parte decît de eșecuri, gîndi el. Studenții mei mor în laboratoare, cercetările se înfundă în necinste și falsuri, Universitatea mă contestă și Cap Anson... tata, tata nu mă mai iubește", conchise el cu un surîs amar.

Pentru a-și schimba gîndurile, decise să treacă în laborator și să lucreze. Și asta era una din teoriile lui Anson - că orice profesor de chimie, chiar bătrîn și ruginit - trebuie să-și păstreze legăturile sale cu elementele din laborator, că trebuie tot timpul să facă o experiență, chiar de mică amploare, pentru a-și păstra mîna. Brade urmăse cu fidelitate sfatul ăsta. Refacerea sa în ceea ce privea cataliza acidă sub oxigen era un fleac, dar era important pentru că îi oferea plăcerea de a-și folosi creierul și mîinile.

Totuși, în ziua asta privea fără chef la instalația dezafectată și nu simțea nici o chemare să-și reia lucrul. Mai rău: retorta spartă îi evoca amintiri neplăcute, atît prin conținut, cît și prin asocieri.

El nu se mai atinsese de nimic, aici în laborator, din joia în care intrase și descoperise cadavrul lui Ralph.

De atunci, circuitul între retortă și butelia de oxigen rămăsese întrerupt. Mecanic, Brade le privi. Ciudat... Manometrul care trebuia să indice o presiune sub 1500 kg pe cmp marca 0. Deci butelia era goală? Nu. Ea fusese schimbată chiar în ajunul începerii experienței. Atunci?...

"Fără îndoială, își zise Brade, am lăsat-o deschisă și gazul a scăpat." Dar robinetul era bine închis, nu era nici o scăpare. Totuși, circuitul indicat de manometru arăta zero.

Singura explicație ar fi fost că Brade închisese robinetul general, golise manometrele de puținul oxigen pe care îl conțineau și închisese și al doilea robinet. Era un lucru normal,

singurul rezonabil; dar era nenorocit pentru că nu-și amintea să-l fi făcut și după moartea lui Ralph...

Puse mîna pe robinet și verifică să fie într-adevăr închis. Mecanic, îl învîrți pentru a măsura oxigenul înregistrat de manometru și văzu acul bătînd...Se opri brusc.

În clipa aceea, viața lui depinsese de un fir de păianjen. O fracțiune de secundă. Se salvase, oprindu-se la timp.

La drept vorbind, rațiunea în clipa asta nu-i folosea. Singurul lucru care-l salvase fusese un semnal de alarmă, din subconștient, care-i strigase: "Pericol!"

Acum înțelesese ce-i alertase cel de-al șaselea simț: reflexul unui lichid uleios care rămăsese între manometru și butelie.

Își frecă o unghie și respiră. Lichidul avea consistența glicerolului.

Brade avu senzația că se pierduse într-o tăcere imensă, în timp ce cu o cheie englezească desfăcea manometrul, care se răsuci încet. Șurubul cedă: filetul era uns. Dacă Brade ar fi deschis într-adevăr robinetul, cum începuse, la intrarea oxigenului tot laboratorul ar fi sărit în aer.

Lăsă manometrul repede pe masă și se așază, greoi. Corpul îi tremura de pe urma acestei întîlniri cu moartea.

Cînd își reveni, Brade verifică dacă ușa din afară era închisă; pe urmă întoarse cheia în broasca ușii care comunica cu biroul său și reveni pe scaun. Dacă cineva l-ar fi căutat și-ar fi putut închipui că s-a dus la masă. (Doar amintindu-și de mîncare îi veni să vomite).

Cu fruntea încruntată, se uită la manometru, la butelia de oxigen, la urmele de șuruburi umede, transformate în arme ale morții.

El folosisse butelia în joia din ziua morții lui Ralph; atunci totul funcționa perfect. De atunci cineva intrase în laborator. În general, Brade încuia laboratorul cu cheia cînd pleca, dar uneori îl lăsa deschis; nu-l închidea nici cînd se ducea să mînce, cînd urca în bibliotecă sau cînd făcea un tur prin laboratoarele studenților.

Pe cine văzuse Brade - cu ochii lui - intrînd în laborator începînd cu ziua de joi? Faimoasa zi de joi...

Mai întîi Anson - de două ori. (Brade și-l imaginează pe Anson decis să-și suprima elevul nedisciplinat, refuzînd să-și asculte profesorul și surse). Apoi Kinsky, cu Anson. Roberta mai fusese în laboratorul lui Ralph, dar ce-ar fi împiedicat-o să vină și într-al lui?... Inutil acest raționament: nu ducea nicăieri.

În ciuda voinței lui, se gîndi din nou la Kinsky. Cap îi făcuse, cum spusese, "onorurile de gazdă". Și ar fi fost ușor, dacă ar fi vrut să-i distragă atenția lui Cap, semnalîndu-i de pildă ceva într-o carte; Kinsky știa asta. Dar de ce Kinsky?...

Treptat, o teorie se construie în capul lui Brade. Kinsky îl întîlnește pe Ralph la Congresul de la Atlantic City. Ralph îl ofensează pe Kinsky, tratîndu-l aproape ca pe un imbecil. Dorință de răzbunare la Kinsky? - dar era un motiv suficient ca să-l omori pe student? Și apoi să fi ucis și profesorul dornic de a-i continua cercetările? Cînd Kinsky îl întrebasese pe Brade dacă ar fi vrut să lucreze mai departe, pe urmele lui Neufeld, mașina infernală era deja montată cu ajutorul buteliei de oxigen. Ar fi oprit reacția glicerolului dacă răspunsul lui Brade ar fi fost negativ? Sau întrebarea fusese pusă doar dintr-o curiozitate morbidă, decis fiind să lase lucrurile să-și urmeze cursul firesc?

Nu, totul era ridicol. Kinsky fusese în oraș în ajunul morții lui Ralph, dar cum ar fi putut să știe el metodele de lucru și să pregătească substituirea flacoanelor? Brade își trecu mîna peste fruntea arzîndă. Gelozia lui față de Kinsky mergea prea departe. Nici un chimist, doar dacă n-ar fi fost nebun, n-ar fi comis o crimă pentru a împiedica o experiență. Mai mult, ar fi reluat experiențele și le-ar fi terminat...

Dar putea elimina ipoteza nebuniei?

Pe de altă parte, nu avea dreptul să nu asocieze moartea lui Ralph cu tentativa contra lui. Să fie doi asasini diferiți? Coincidență, poate; nu era imposibil. În cazul ăsta, trebuia găsit cineva care să fi avut o ură personală contra lui Brade. Foster sau Ranke, după cearta de la Littleby? Ranke se arătase chiar în dimineața asta de-o amabilitate anormală. Să fi fost cordialitatea

asasinului pentru o victimă, odată crima decisă și cursa întinsă? Chiar și Littleby, neobișnuit să fie înfruntat, ar fi putut să vrea să se răzbune pe Brade; nota pe care i-o trimisese cu privire la subiectul conferințelor de protecție părușe ciudată.

Destul! Depășea orice limită bănuindu-l pe Littleby. Brade simțea că-și pierde controlul.

Dar, dincolo de toate, trebuia să-l informeze pe Doheny despre butelia de oxigen; pentru că acum, fiind el posibila victimă, era în afara oricărei bănuieli.

Luă receptorul și formă numărul poliției.

— Comisariatul nr.9. Ce doriți? Întrebă o voce neutră.

— Aș vrea să vorbesc cu ofițerul Doheny.

— Un moment, vă rog... Ofițerul Doheny lipsește. Este o comunicare personală?

— Da. Știți când se întoarce?

— Nu știu. Aveți să-i lăsați un mesaj?

— Nimic urgent. Vă rog să-i spuneți când revine că l-a căutat profesorul Brade. El mă cunoaște. Vreau să-l văd, când e liber.

Odată telefonul închis, Brade rămase pe gânduri. "Ar trebui să mănânc ceva, își zise." Dar în loc să meargă la restaurant, coborî și își luă un sandviș, revenind în birou. Nu putea ieși în lume pînă nu avea să știe cine voise să-l omoare. Aici, în spatele ușilor închise...

Și totuși, aici, în spatele ușilor, închise îl așteptase moartea...

Constată că trecuse o oră și hotărî să se ducă la laboratorul studenților. Ieșind, verifică cu grijă cheia în broască. "Nu mai pot - gîndi el - să las ușa deschisă cînd ies din birou..."

În laborator, Charlie Emmett, în calitatea lui de student—doctorand, conducea lucrările practice ale studenților din primul an. Tocmai se pregătea să facă demonstrația formării semicarbonului sub presiune, fabricînd "o bombă" în paharul ermetic închis, cu pereții fasonați sub puterea flăcării; dacă bomba reușea, fără cusur, în pahar, ea ar fi putut suporta, fără să se spargă, odată încălzită, presiunea mai multor atmosfere degajate de vaporii de lichid conținut.

Brade era întotdeauna neliniștit de o asemenea experiență, care trebuie făcută, însă care prezintă riscuri pe care nu le poți evita întotdeauna...

Emmett, e adevărat, era foarte bun pentru acest gen de experiențe. Brade îl văzuse, de multe ori, făcând experiența cu mină sigură...

Mina sigură, calmă, ca și a asasinului care pusese glicerol pe filetajul manometrului. Lui Brade îi fu rușine de acest gând. Charlie Emmett, atât de egal lui însuși? El nu avea, nu putea avea nici un mobil...

Roberta Goodhue intră în laborator, salutând parcă împotriva voinței ei, și se instalează la o masă laterală pentru a termina de pregătit substanțele necesare experiențelor zilei.

Brade își privi ceasul. Unu fără cinci minute. În cinci minute vor fi aici toți studenții. Viața unui profesor este împărțită în tranșe, după orarul universitar: cursuri, ședințe de laborator, seminarii, consilii...

Primul student intră la ora unu. Își luă șorțul de cauciuc negru, îl salută pe Brade conform ceremonialului, își puse cărțile pe pupitru și-și deschise manualul plin de acid.

Făcând asta, îi căzură niște foi din carte; le privi consternat. Le strânse și i le dădu lui Charles Emmett.

— Domnule Emmett, am uitat să vă dau raportul meu de experiențe de vineri. Acum e prea târziu? Charles, conștient că Brade e atent la el, luă un ton autoritar.

— Dă-mi-l, dar să nu se mai repete!

Veneau și alți studenți. Ceasul avansa. Mașina de tocat timp funcționa; mașina care toacă și viața profesorilor...

Ora... o oră... și ce ar fi putut să se întâmple... Doamne! gândi Brade.

I se păru că studenții, laboratoarele, Universitatea dispăruseră și că el rămăsese singur într-un vid imens. Cu un gând - unul atroce, monstruos...

Ieși brusc din sală, urmărit de studenți ce-l priveau stupefiați... dar nu asta era acum grija lui...

Căută febril în cartea de telefon și formă un număr.

— Alo, domnișoară, spuse el tinerei persoane care îi răspunse. Este ceva foarte important. Nu am decît un minut... Să aștept trei ore? Dar, domnișoară, nu e posibil.

Era adevărat. Nu mai putea aștepta. Trebuia să știe, fără amînire. Nu mai putea suporta această incertitudine și angoasă. Auzi, în fine, o voce mică, palidă, îngrozită. Abia spuse cine e și puse întrebarea care îl chinuia. Răspunsul fu cel de care se temea sau în care spera.

— E sigur? Întrebă. Sigur, absolut sigur? În detaliu?

Trebuia să se convingă pe sine. Fără milă, sugeră alte variante, întinse curse, aproape pînă la o criză de nervi. Doar ajuns în acest punct, închise. Acum știa totul - mobil, derularea faptelor...

Dar cum să dovedească? Nu era polițist. Care sînt probele necesare într-un asemenea caz? Cum să le lege?

Rămase scufundat în gînduri, pînă ce soarele, apunînd, îi veni în ochi, obligîndu-l să se scoale pentru a lăsa storurile.

O lovitură discretă în ușă. De data asta, Brade recunosc silueta îndesată din spatele ușii.

— Intrați, domnule Doheny, spuse ridicîndu-se.

Închise încet ușa, în urma polițistului.

— Bună seara, Profesore. Am primit comunicarea dvs. destul de tîrziu și am venit imediat. Sper că nu e prea tîrziu.

— Nu, deloc.

— Nu aveți curs?

— Nu.

— De ce ați vrut să mă vedeți? Cred că e ceva serios, un om ca dvs. nu apelează la poliție decît în caz extrem.

— A fost o tentativă de asasinat la adresa mea.

Doheny, care-și căuta o țigară în buzunarul interior al vestei, se opri. Fixă asupra lui Brade o privire brusc dură.

— Tentativă de omor. Sînteți rănit?

— Nu. Nu am nimic. Dar m-am salvat la secundă.

Figura polițistului își pierduse orice urmă de cordialitate. Brade simți un junghi în inimă; pentru prima dată, Doheny îl privea ca pe un virtual asasin.

CAPITOLUL XIX

Brade ezită un moment, apoi relatează fidel descoperirea cu butelia de oxigen sabotată.

Doheny ascultă, cu ochii pe jumătate închiși. Nu manifestă nici un interes decât când Brade numește lichidul "glicerol" sau cum se spune de obicei greșit "glicerină".

— Glicerină? Vreți să spuneți nitroglicerină?

— Nu! Nu chiar glicerină, de fapt - glicerol. În stare normală e un produs inofensiv, folosit în cofetărie și cosmetică, dar dacă uităm deschis robinetul buteliei, spațiul mic din interiorul manometrului ar fi fost umplut de oxigen sub o presiune de circa 1500 kg/cmp. Sub influența acestei forțe, glicerolul ar fi reacționat violent, eliberând o mare cantitate de căldură...

— Adică ar fi explodat.

— Da. Asta ar fi smuls robinetul buteliei, în așa fel încât tot oxigenul ar fi scăpat, și butelia s-ar fi transformat în rachetă. Laboratorul ar fi fost distrus, iar eu nu aș fi avut nici o șansă să scap.

Doheny respiră adânc și își frecă obrazul.

— Chestia ar fi putut să fie pusă acolo accidental?

— Nu. Fileturile unei butelii de oxigen nu trebuie niciodată unse și în nici un caz asta nu se poate produce din întâmplare. De altfel, totul era perfect joi seara, asta s-a întâmplat ulterior.

— Ca să vă omoare pe dvs., Professore?

— Nu văd altă explicație. Doar eu folosesc această butelie de oxigen. Era firesc ca într-o zi sau alta să dau drumul la robinet. Azi am fost la un pas...

Doheny era foarte distant.

— Și ce concluzie ați tras? Că asasinul lui Ralph Neufeld a pus glicerină în aparatul dvs.?

— Mi se pare, domnule Doheny, că doi asasini într-o facultate ar fi o mult prea ciudată coincidență...

— Într— adevăr. Deci, dacă cineva a încercat să vă ucidă, nu sînteți dvs. asasinul?

— Pe cuvîntul meu...

— Numai că, Professore, nu sînteți mort. Ba chiar vă simțiți minunat, deoarece nu ați dat drumul la robinet. Doar dacă nu ați pus dvs. înșivă lichidul!

— Dar e monstruos!

— Deloc. E logic. Mă întreb dacă nu m-am înșelat, la început, crezînd în inocența dvs. Dacă un tip e bănuît de crimă, el poate, dacă e vinovat, să stea liniștit, să facă pe mortul. Este cea mai bună tactică pentru el, căci poliției îi e greu să adune probe contra lui. Dar, pentru asta, e nevoie de un tip calm, cu nervii solizi și fără imaginație, adică total opus firii dvs. O altă soluție: fuga; în ceea ce vă privește, nu poate fi vorba de așa ceva: sînteți cap de familie, aveți o situație. Atunci, mai e o cale: cea mai rea. Acea de a fabrica probe false de nevinovăție, de a te crede mai tare decît poliția. Pentru un profesor e o tentație: de altfel, inteligența este instrumentul dvs. de lucru, nu?

Brade reacționă cu putere.

— Vă asigur că totul este absolut fals.

— Să admitem, zise Doheny. Dar lăsați-mă să vă mai spun ceva: din probele false de nevinovăție cea mai curentă constă în a face pe victima unei crime asemănătoare celei deja comise.

Astfel, cînd o casă e spartă și bănuielile cad pe vecini, și casa vecinului va fi spartă. E clasic.

— Deci, am sabotat butelia de oxigen tocmai pentru a vă chema și povesti istoria mea?

— Chiar asta ați făcut. Și totuși, îmi sînteți drag, Professore.

Brade luă manometrul și întrebă, calm:

— Deci asta nu vă trebuie, ca probă?

— Nu constituie deloc o probă.

Brade șterse cu grijă filetajul manometrului și butelia cu un șifon muiat în alcool, apoi în eter și suflă pe deasupra aer comprimat; apoi prinse manometrul la butelie cu cheia englezească și se întoarse spre polițist.

— Trucurile voastre de psihologie nu mă intimidază deloc, domnule Doheny. Vreți să mă încurcați cu șiretlicuri de logică, pentru ca eu să-mi pierd capul și să trec la mărturisiri.

Din nefericire pentru dvs., eu nu sînt vinovat, așa încît metoda dvs. nu dă rezultate. Și, mai mult decît atît, știu cine e vinovatul.

Doheny surse.

— Acum dvs. folosiți trucuri cu mine.

— Mă feresc de asta.

— Atunci, spuneți-mi numele asasinului.

Brade se simți la limita exasperării, văzîndu-l pe celălalt că îl tratează ca pe un maniac cu care te porți cu mînuși.

— Nu am încă dovezi, spuse. Dar fiți liniștit: le voi avea.

Așteptați puțin.

Trase telefonul spre el, formă un număr pe interior și vorbi.

— Alo, aici profesorul Brade. ați terminat a doua ședință de laborator? Perfect. Atunci vrei să vii pînă la mine? Te aștept. Mulțumesc.

Închise.

— În cîteva minute vom ști tot, spuse.

Roberta bătu încet și intră. Purta o bluză gri, puțin cam mare, pătată de roșu - sus, lîngă buzunarul superior unde-și păstra creionul pentru însemnat pe sticlă - și decolorată din cauza produselor chimice. Emană acel miros caracteristic laboratoarelor, pe care studenții încep prin a-l detesta și sfîrșesc prin a-l uita.

Figura ei purta o expresie ștearsă, iar ochii îi erau ușor rătăciți. "Biata fată", gîndi Brade.

I-l prezentă pe Doheny, fără a obține altceva de la ea decît un salut indiferent.

— Domnul Doheny este polițistul care anchetează moartea lui Ralph, preciză el.

— Știu. L-am mai văzut.

Brăde își aminti că, într-adevăr, Roberta îl întâlnise pe detectiv la mama lui Ralph, în seara crimei.

— Roberta, domnul Doheny nu crede că e vorba de un accident, ci un asasinat. A fost omorât.

Deodată, ea se trezi.

— Oh! Mi-am dat seama că nu putea el să facă greșeala asta cu flacoanele. Dar cine l-a ucis? Și de ce?

— Tocmai asta vrem să elucidăm. Vreau să te previn că în cursul anchetei, domnul Doheny a descoperit... intimitatea dumitale cu Ralph.

— Ar fi trebuit doar să mă întrebe, spuse ea cu un oarecare dispreț. I-aș fi răspuns.

— Domnul Doheny a mai descoperit că te certasei cu Ralph.

— Când asta?

— Așează-te, Roberta. E vorba de un detaliu pe care vreau să-l lămuresc și cred că dumneata m-ai putea ajuta. Nu sta în picioare.

Ezită un moment, apoi luă un scaun și se așeză lângă ușă.

— Ce e povestea asta cu cearta? Întrebă ea.

— La un restaurant. Acum circa zece zile.

— Nu-mi amintesc. Cine v-a povestit asta?

Părea stinsă, surprinsă, nu se simțea bine.

Doheny nu spunea nimic. "Mă lasă să-mi întind coarda și să mă spînzur", gândi Brade.

— V-ați certat referitor la o salată. Părea că dumneata erai foarte nervoasă.

— Este ridicol!

— Chelnerița restaurantului i-a povestit domnului Doheny. Asta nu-ți amintește nimic, Roberta? Ești sigură că nu te-ai certat cu Ralph din cauza salatei? Nu-ți amintești?

Roberta păli și-și întoarse capul.

— Nu.

— Nu încerci să falsifici ceva?

Ea tăcu, cu un aer îngrozit.

— Nu minți, Roberta. Ieri te-am găsit în laboratorul lui Ralph. Mi-ai spus că de fapt căutai un obiect ca amintire. Nu cumva căutai să smulgi niște pagini din carnetul lui pentru a-i salva memoria? Sînt la curent, doar vezi. Eu le-am găsit, paginile, cu observațiile și calculele falsificate.

— Nu înțelegeți, spuse ea cu violență. El era disperat. Nici nu-și mai dădea seama ce face.

— Ba da, Roberta. Ai franchisea să accepți asta. A falsificat timp de mai multe luni. Era perfect responsabil de actele lui. Știi bine că ceea ce a făcut nu se putea scuza în nici un fel.

— Eu vă spun că nu era în stare normală. Voia să obțină doctoratul cu orice preț. Era atît de sigur de justetea teoriei sale, încît avea certitudinea că într-o zi sau alta îi va reuși experiența.

— Și, așteptînd ziua aia, fabrica fel de fel de calcule false, pentru cazul în care nu ar fi obținut la timp rezultatul scontat? Asta e, nu?

— Vă jur că nu ar fi folosit niciodată falsuri pentru a obține doctoratul... V-ar fi mărturisit totul.

Lupta cu lacrimile, patetică și demnă de plîns. Lui Brade îi fu milă de ea, dar trebuia să obțină adevărul.

— I-ai spus? o întrebă.

— Știu că ar fi trebuit s-o fac.

Doheny, care de la început urmărea conversația fără să scoată un cuvînt, interveni, în fine, aplecat fiind peste birou.

— Dacă-mi permiteți, Profesore, vă întrerup un minut. Cum ați descoperit povestea asta cu falsurile, domnișoară? Logodnicul dvs. nu v-a mărturisit asta?

— Nu. Eu aveam,... aveam o cheie a laboratorului. Uneori intram aici și mă amuzam să-l surprind...

— Cucu, ghicește cine e? Știu! spuse Doheny.

— Într-o zi l-am găsit scriind în carnet și am văzut că nota cifre, fără să privesc insistent la ce scrie. L-am întrebat ce face.

— Și v-a spus?

Ea scutură din cap.

— Nu. Mi-a dat o palmă. A fost prima dată... Singura dată. M-a pălmuit pentru că îl întrebasesm. Pe urmă m-a îmbrățișat, și-a cerut iertare...

— Dar dumneata ai ghicit despre ce era vorba?

— Da.

— Cind a fost asta?

— Acum circa trei săptămîni.

— Asta discutați în restaurant? Încercai să-l convingi să nu continue?

— Da.

Doheny se așază surîzînd.

— Cîștigați partida asta, Professore. Aveți și alte atu-uri în mîneacă?

— Poate, zise Brade.

În momentul ăsta ușa se deschise și se întoarseră toți spre ea. În prag era Cap Anson.

Bătrînul privi intrușii cu un aer nemulțumit nedisimulat și fără a saluta sau cere scuze, i se adresă direct lui Brade.

— Aveam o întîlnire, Louis.

— E adevărat, Cap. La ora cinci. Dar mai acordă-mi zece minute. Ia-ți un scaun.

Brade se ridică, puse mîna blînd pe umărul bătrînului profesor și-l așază.

— Grăbește-te. Avem mult de lucru, zise Anson.

Brade făcu un semn că a înțeles și se duse la Roberta.

— Acum spune-mi: de cînd ai descoperit că Ralph falsifica, cum au decurs relațiile dintre voi?

— Ce falsuri? interveni Anson.

— Ralph trucasese calculele pentru experiență, pentru a nu trebui să recunoască eșecul teoriilor lui. Tocmai ți explicam domnului Doheny, polițistul care anchetează. Domnule Doheny, iată-l pe profesorul Anson.

Bătrînul ignoră prezentarea și replică furios;

— Atunci de ce vorbeai simbătă că vei continua cercetările acestui tip?

— N-am descoperit falsurile decât ieri, spuse Brade. Dar, Roberta, nu mi-ai răspuns la întrebare. Cum s-au transformat relațiile dumitale cu Ralph după descoperire?

— Eu... eu eram sigură că el va reveni, cu onestitate.

— Dar el? Cum s-a purtat el cu dumneata din acel moment? Era un băiat bănuitor, gata mereu să creadă că lumea avea ceva cu el..

— Avusese o viață grea, spuse Roberta.

— Nu îl judec: afirm. Chiar dumneata, persoana în care avea încredere, devenise în ochii lui un dușman, gata să-l denunți...

Doheny întrerupse din nou.

— Ascultându-vă, Professore, s-ar zice că Neufeld și-a ucis logodnica, dar ea trăiește și-o știți.

— Știu, spuse Brade. Dar, fără ca s-o omoare, se putea ca Ralph să vrea să întrerupă orice relație cu ea. Ar fi avut toate motivele s-o facă.

— Nu! strigă ea.

— Și o tânără se poate răzbuna pe băiatul care face asta.

— E fals, e fals!

— Cine, în afara dumitale, ar fi avut interes să-l omoare pentru povestea asta cu carnetele falsificate? Mai mult: cine ar fi fost la curent cu aceste lucruri? V-a mai auzit cineva vorbind despre asta, în afara chelneritei?

— Nu... în fine, așa cred.

— V-ați certat vreodată pe acest subiect, în laborator, când erați singuri?

— Da. O dată.

— Atunci poate v-a auzit cineva. Cineva care trecea pe culoar. Roberta era înnebunită, abia mai respira.

— Nu! Nu! Nu era nimeni.

Cap Anson interveni.

— Louis, de ce o înnebunești pe biata fată?

— O să-ți spun cine v-a auzit atunci, în seara aceea, Robert, urmă Brade, făcând abstracție de întrerupere.

— Nu era nimeni! Nu știu nimic!

— Era el. Nu-i așa Roberta?

Și Brade îl arată cu degetul pe Cap Anson.

CAPITOLUL XX

— Asta ce mai înseamnă? strigă Anson, furios.

Vreme de o clipă, scena păru teribilă: Brade cu degetul întins, Anson cu bastonul ridicat în aer, Roberta în lacrimi, Doheny - impasibil.

Apoi Brade coborî brațul, vag derutat. Își calculase regia cu grijă, știind că Anson avea să sosească la ora cinci fix și făcînd în așa fel încît Roberta să fie, în acel moment, pe fundul prăpastiei. Sperase ca Anson, sub violența șocului, să fie pierdut și să mărturisească. Dar lovitura fusese ratată.

— Într-adevăr, spuse Doheny. Ce înseamnă asta, Professore?

— Cap este vinovat, zise Brade fără chef.

— Vinovat de ce? întrebă bătrînul.

— De moartea lui Ralph. Dumneata l-ai ucis pe Ralph, Cap.

— Este o calomnie ridicolă. Nu îți permit...

— Este adevărul. I-ai auzit pe Roberta și Ralph certîndu-se. Numai dumneata te plimbi la orice oră pe culoarele facultății. Este obiceiul dumitale dintotdeauna. Așa ai aflat de falsurile lui Ralph.

— Nu ai nici o dovadă în acest sens, Brade. Dar și dacă ai avea ce dovedește asta?

— Multe lucruri, Cap, pentru cei care te cunosc, ca mine. Eu am fost studentul dumitale și Ralph era al meu. Pentru

dumneata, asta înseamnă că el era întrucîtvă și propriul dumitale student. Dezonoarea mea ar fi fost și a dumitale.

Vorbind, Brade se ridicase, cu ochii pe bătrîn. S-ar fi zis că erau singuri în încăpere încheștați într-o luptă pe viață și pe moarte.

— Onoarea mea, mulțumesc lui Dumnezeu, e la adăpost de orice, spuse Anson cu o voce fremătătoare.

— Nu, Cap. Toată viața te-ai luptat pentru această onoare și ai tremurat pentru ea, cu disperare. Amintește-ți ce-a zis Kinsky în dimineața asta: erai căpitanul vasului. Căpitanul - cu drept de viață și de moarte asupra echipajului, atît cît dura traversarea.

— E absurd.

— Dimpotrivă: este corolarul logic al atitudinii dumitale față de studenți, de-a lungul carierei. Ți-a plăcut să ți se spună Cap. Patronul. Or, iată că un student al unui fost elev al dumitale face o crimă de neiertat, cea mai gravă din decalogul științific. L-ai condamnat la moarte, era normal din punctul dumitale de vedere. Căci dacă ar fi continuat falsurile și ar fi fost descoperit, reputația dumitale...

Doheny interveni și intervenția lui îi făcu pe cei doi adversari să tresară.

— Vreți să spuneți, Profesore, că acest bătrîn domn a pătruns în laboratorul lui Neufeld și a inversat flacoanele?

— Are un șperaclu, spuse Brade.

— Dar cum ar fi putut ști la ce lucra băiatul? Are obiceiul să umble prin dulapurile studenților?

— Este tot timpul în biroul meu. De exemplu, vineri, cînd am urcat, după cursuri, mă aștepta aici. În dimineața asta, la fel... Și ați văzut cum a intrat aici acum o jumătate de oră. Or, eu am în dulap copiile notelor de experiență ale lui Ralph, cu toate calculele falsificate.

— Asta tot nu-mi spune cum a putut să cunoască metodele de lucru ale lui Ralph Neufeld.

— Păi, totul e scris, detaliat, în aceste note, inclusiv prepararea anticipată a flacoanelor. De altfel, e metoda cea mai

comodă de descifrat de către Cap, pentru că e și propria lui metodă.

— Asta e un roman foileton, spuse Anson. Nici nu-mi fac probleme să răspund...

— Greșești, Cap. Pentru că atunci când ai descoperit că aveam să continui cercetările lui Ralph, ai făcut tot ce-ai putut să mă oprești. Mai întâi, sîmbătă, la Zoo. Apoi, azi dimineată, cu Kinsky. Și când ai văzut că nu reușești...

— Un moment, spuse Doheny. Să lucrăm în ordine. Să venim la moartea lui Neufeld. Nu aveți nici o dovadă în acest sens.

Brade era transpirat tot. Își șterse fața cu o batistă.

— Ba da, am una. La început nu am văzut-o, dar ea există. Cap e sclavul punctualității. Este proverbial: își reglează toate mișcările cu precizie. Ați văzut cum a venit la ora cinci fix.

— Într-adevăr, am remarcat.

— El cere aceeași punctualitate de la toată lumea. Turbează pentru o întârziere de un minut. Or, joi seara, când a murit Ralph, aveam înțîlnire la cinci, cu el, la mine acasă. Nu am putut ajunge din cauza accidentului și a anchetei care a început. Cum se face, Cap, că ai știut anticipat că nu voi fi acolo la ora respectivă? Nu v-am vorbit despre asta. Ce ai așteptat de la ziua respectivă?

— Ce tot bați cîmpii acolo? zise Anson, sarcastic.

— Despre asta e vorba, Cap: la ora cinci fix, joi după masă, ai înțîlnit-o pe fiica mea și, fără a încerca să intri înăuntru, i-ai dat un plic, spunîndu-i: "Să-l dai tatălui tău când se întoarce". Nu aveai nici o rațiune, nici una să presupui că nu m-am întors, o dată ce stabilisem o înțîlnire. Și, cum nu fusesei în ziua respectivă la Universitate, nu puteai ști că Ralph e mort. Chiar soția mea a aflat mai tîrziu.

— Raționamentul tău nu stă în picioare, Brade. Fiica dumitale mi-a spus că nu ești acasă.

— Nu, Cap. Mai întâi că n-ai întrebat-o. Și apoi, în clipa aceea nu știa nici ea. M-am asigurat de asta azi, la telefon. Am pus-o să repete în detaliu conversația și asta este concluzia.

— Între cuvîntul unui copil de unsprezece ani și cuvîntul meu, nu trebuie ezitat. Ea nu-și poate aminti detaliile unei conversații în fața ușii, acum o săptămîină.

— Să nu crezi asta, are o memorie excelentă. Există o singură explicație a atitudinii dumitale: știai că Ralph murise în după amiaza aceea, pentru că dumneata îi pregătisei flaconul cu cianură. Știai că îi voi descoperi corpul ducîndu-mă să-i spun la revedere după modelul pe care mi-l inoculasei. Și deci, știai că nu voi putea ajunge acasă la ora cinci.

— Professore Brade, făcu Doheny, bătrînul domn are dreptate: acest raționament nu constituie o probă pentru un juriu.

— Totuși, spuse Brade, aveți tot ce vă trebuie: mobil, oportunitate... totul concordă.

— Poate, dar astea nu sînt rațiuni suficiente pentru a condamna pe cineva. E ușor să construiești o acuzație plauzibilă împotriva oricui. Eu pot construi imediat una contra dvs. sau contra domnișoarei aici de față. Sînt sigur că și în chimie puteți face raționamente logice, la infinit, dar singurul lucru care contează este ceea ce se poate demonstra prin experiențe. Nu?

— Este exact, recunosc Brade.

Lăsă capul în jos, învins. Făcuse cum crezuse că este mai bine și eșuase.

— Deci, urmă Doheny, trebuie să înțelegeți că pentru a aduce un om ca profesorul Anson în fața unui tribunal trebuie altceva, nu raționamente. Trebuie ceva solid, pe care să te poți sprijini, ca această poveste...

Și, cu pumnul, lovi butelia de oxigen, care sună înfundat. Mîna lui ajunse la robinetul de gaz și fu gata să-i dea drumul...

Cap Anson se ridică, înnebunit, cu bastonul ridicat.

— Nu, idiotule!

Doheny își retrase mîna și se apropie de bătrîn.

— De ce, Professore? E ceva anormal în această butelie?

Anson se retrase deodată și nu mai fu, parcă, decît umbra lui. Nu răspunse.

— De unde știți că a atinge acest robinet constituie un pericol? insistă polițistul.

— Dumneavoastră l-ați ucis pe Ralph! strigă Roberta. Dvs. l-ați ucis!

Brade o trase de braț pentru a o opri să se arunce asupra bătrînului.

În timp ce acesta mormăia ceva.

— Merita. Trădase știința.

— Recunoașteți că l-ați otrăvit? întrebă Doheny. Fiți atenți: vorbiți în fața unor martori.

— Pe dumneata ar fi trebuit să te omor mai întîi, Brade! strigă bătrînul. Dumneata ești cauza. Dumneata. Incompetența dumitale. Dacă n-ai fi fost un incompetent, nu ți-ai fi lăsat studentul să falsifice lucrările. M-ai obligat să acționez în locul dumitale.

Avu un fel de suspin și se cufundă în scaun.

— Da, eu l-am omorît pe Ralph Neufeld, spuse, fără să respire.

Rămas singur, în birou, cu Brade, Doheny se spală pe mîini și se șterse cu prosopul.

— Credeți că vor fi dur cu el? întrebă Brade. Odată trecut momentul furiei, el se gîndea din nou la Cap ca la bătrînul, dragul lui profesor, un mare chimist pentru care avea o afecțiune respectoasă, aproape filială... Imaginea lui Cap în închisoare, pe banca acuzaților...

— După părerea mea, spuse Doheny, nu va merge în justiție.

Și cu un gest semnificativ, își duse degetul la tîmplă. Brade îl privi trist.

— Vreau să vă spun, Professore, reluă polițistul, că sînt fericit că am avut dreptate în ceea ce vă privește. Scuzați-mă că m-am îndoit un moment.

— Îndoiala face parte din meseria dumitale, spuse Brade.

— Da, dar dvs. ați făcut o muncă excelentă de detectiv.

— Credeți?

— Cum nu! Ați găsit soluția la fel de bine ca un profesionist. Și eu aș fi ajuns la aceeași concluzie dacă aș fi deținut elementele necesare, dar poate că nu atît de repede ca dvs.

— Știți, spuse Brade, nu am fost atât de extraordinar. Ar fi trebuit să înțeleg mai devreme totul, de când fiica mea mi-a repetat pasajul lui Cap. Dar nu mi-a trecut prin minte ideea vinovăției lui Cap și deci detaliile mi-au scăpat mult timp. Azi dimineață, când am găsit butelia de oxigen sabotată, m-am gândit la Cap, dar și atunci ideea mi s-a părut absurdă. Nu înțelegeam ce mobil ar fi putut să aibă. Nu știam că descoperise falsurile și că își simțea reputația în pericol...

— Când ați înțeles adevărul?

— Oh, un mic detaliu mi-a sărit în ochi în timpul ședinței de lucru de ieri după-amiază. Mă gândeam la dependența unui profesor față de orarul lui; și tocmai atunci un student a venit cu notele de observație la asistentul lucrării... Asta m-a determinat să mă gândesc la foile pe care le dăduse Cap fiică-mi și totul mi-a fost deodată foarte clar...

— Într-adevăr, excelent! Dar știți că la un moment dat era să stricați totul?

— Cum așa?

— Este o chestiune de tehnică polițistă: dar, la urma urmei nu sînteți decît un amator. Când bănuiești pe cineva, nu-i spui totuși tot ce știi. Îi lași o margine oarecare, pentru a se trăda. Astfel, când am văzut că erați gata să vorbiți despre butelia de oxigen, v-am oprit. Ceea ce mi-a permis, puțin mai târziu, punînd mîna pe robinetul manometrului, să-l oblig să spună tot.

— Deci în momentul acela erați convins că am spus adevărul?

— Speram să fie așa, Professore. În sfîrșit, bine că s-a terminat totul. Sper că nu ne vom mai întîlni... cel puțin nu profesional.

Îi întinse mîna lui Brade și acesta i-o strînse mecanic.

— Ce ciudat, spuse Brade, că toată povestea asta n-a durat decît aproape o sută de ore.

— Vi s-a părut mai mult?

— Un secol.

Doheny îl privi, cu fața ușor plecată.

— Și cum evoluează situația dvs. profesională, acum?

Brade rîse, fără veselie.

— Ca să fiu sincer, nici nu-mi pasă. Într-adevăr. Când am înțeles că urmează să -mi pierd postul, am încetat să-mi mai fac griji. Cea mai rea era incertitudinea. Asta poate părea absurd...

— Nu cred. Oricum vă înțeleg. Dar de fapt de ce sînteți atît de sigur de concedierea dvs.? Ați primit o hîrtie oficială în acest sens?

— Nu. Cap Anson mi-a spus...

Brade se întrerupse. Era posibil ca Anson să-l fi mințit pentru a-l determina să înceteze continuarea cercetărilor lui Ralph? Era un gen de viclenie de război psihologic? De fapt, tonul notei lui Littleby primite în dimineața aceea era mai degrabă conciliant...

Dar Brade era sincer: de acum încolo totul îi era egal.

— Am descoperit altceva, spuse el. Plăcerea luptei. Pînă azi, mi-am petrecut viața șters, fără să mă fac remarcat prin nimic. Dar ținînd piept lui Ranke și Foster, alaltăieri, am înțeles că este mult mai plăcut să lovești pentru fiecare lovitură primită decît să cedezi și am constatat că eram la fel de bun pentru asta ca oricine altcineva.

Doheny, surîse, cu interesul unui amator de psihologie.

— V-ați luptat admirabil în această poveste, spuse.

— Așa cred, admise. Și ce este mai important e că am cîștigat.

Izbucni în rîs. Littleby nu-l mai intimidă. Era un om ca toți ceilalți cu propriile lui probleme. Fusese o crimă în facultate, trebuia acum să-l înfrunte pe rector, un monstru de egoism cu privire de felină - președintele consiliului de administrație pe Universitate, presa...

Și lui îi era temă pentru situația lui, pentru securitatea lui. Nimeni nu e scutit de neliniști, de angoase. Și, în definitiv, cîștigă cel care are nervii mai tari.

— Trebuie să mă duc acasă, zise el. Am întîrziat și vreau s-o țin la curent pe soția mea, cu toate...

— Nu vă neliniștiți pentru ea, spuse Doheny. Mi-am dat seama că sînteți prea absorbit de problemele de aici și i-am telefonat eu. I-am spus că poate veți merge la comisariat pentru a răspunde la cîteva întrebări, dar poate că în cele din urmă acest

lucru nu este indispensabil. Vă cheamă mai târziu, dacă va fi nevoie.

— Atunci, la revedere, domnule Doheny.

Își dădură mâna și ieșiră împreună.

În momentul în care ajunseră în parking, Brade se întoarse.

— Știți ce e cel mai ciudat? E că pentru prima oară în viață am sentimentul stabilității. Chiar dacă mă concediază. Am câpătat adevărata titularizare. Singura care contează. Asta.

Și se lovi în piept.

Nu-i păsa dacă polițistul a înțeles sau nu ce a vrut să spună.

El avea să-și regăsească acum căminul și pe Doris.

Și stabilitatea lor era definitivă.

SFÎRȘIT

Moartea este întotdeauna prezentă într-un laborator de chimie, numai că, dacă poți s-o pui în umbră, uiți de prezența ei. De fapt, stă ascunsă acolo, în flacoanele mici, maronii, sau sub formă de cristale asemănătoare cu cele de sare și simpla atingere duce la moarte, se află în "bomboanele" de acizi, din care o singură picătură desfigurează sau orbește; în buteliile de gaz comprimat - care explodează la cea mai mică greșală de manipulare. Cea mai mică neatenție și moartea își înșfacă prada.